

virallinen lehti

Suomenkielinen laitos

Lainsäädäntö

Sisältö

I Säädökset, jotka on julkaistava

.....

II Säädökset, joita ei tarvitse julkaista

Komissio

2003/706/EY:

- ★ **Komission päätös, tehty 23 päivänä huhtikuuta 2003, Saksan toteuttamista valtiontukiohjelmista – Brandenburgin osavaltion vuosien 1991 ja 1994 ta-
kausohjelmat – Valtiontuki C 45/1998 (ex NN 45/1997) ⁽¹⁾ (tiedoksiannettu
numerolla K(2003) 1217)** 1

2003/707/EY:

- ★ **Komission päätös, tehty 21 päivänä toukokuuta 2003, EY:n perustamissopi-
muksen 82 artiklan soveltamisesta (Asia COMP/C-1/37.451, 37.578, 37.579 –
Deutsche Telekom AG) ⁽¹⁾ (tiedoksiannettu numerolla K(2003) 1536)** 9

(¹) ETA:n kannalta merkityksellinen teksti.

II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 23 päivänä huhtikuuta 2003,

Saksan toteuttamista valtiontukiohjelmista – Brandenburgin osavaltion vuosien 1991 ja 1994 takausohjelmat – Valtiontuki C 45/1998 (ex NN 45/1997)

(tiedoksiannettu numerolla K(2003) 1217)

(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2003/706/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

muodossa 20 päivästä maaliskuuta 1995 lähtien (SG(96) D/7438) (¹).

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

- (3) Komissio ilmoitti Saksalle 14 päivänä heinäkuuta 1998 päivätyllä kirjeellä (SG(98) D/5743) päätöksestään aloittaa EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukainen menettely, joka koskee vuosien 1991 ja 1994 takausohjelmia sellaisina kuin ne olivat voimassa 20 päivään maaliskuuta 1995 asti.

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

- (4) Muodollinen tutkintamenettely ei kuitenkaan koskenut kummankaan ohjelman soveltamista toimintoihin, joiden tarkoituksena on perustamissopimuksen liitteessä I mainittujen maataloustuotteiden valmistus, jalostus ja kaupan pitäminen.

on mainittujen artiklojen mukaisesti kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa,

- (5) Komission päätös menettelyn aloittamisesta julkaistiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* (²). Komissio kehotti kaikkia asianomaisia esittämään huomautuksensa kyseisestä ohjelmasta, mutta ei ole saanut yhtään huomautusta.

sekä katsoo seuraavaa:

1. MENETTELY

- (1) Brandenburgin osavaltio sovelsi vuosina 1991–1994 5 päivänä syyskuuta 1991 voimaan tullutta tukiohjelmaa (Bürgschaftsrichtlinien des Landes Brandenburg für die Wirtschaft und die freien Berufe sowie die Land- und Forstwirtschaft vom 5. September 1991, Brandenburgin osavaltion takausohjesäännöt talouden ja vapaiden ammattien sekä maa- ja metsätalouden tukemiseksi, annettu 5 päivänä syyskuuta 1991, jäljempänä 'vuoden 1991 takausohjelma'). Ohjelmasta ei EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan vastaisesti koskaan tehty ilmoitusta komissiolle.

- (6) Saksa esitti huomautuksensa 11 päivänä syyskuuta 1998, 2 päivänä lokakuuta 1998 ja 25 päivänä toukokuuta 1999 päivätyissä kirjeissä sekä 11 ja 12 päivänä toukokuuta 1999 järjestetyn tapaamisen yhteydessä.

- (2) Vuoden 1991 takausohjelma korvattiin 17 päivänä toukokuuta 1994 muuettulla ohjelmalla (jäljempänä 'vuoden 1994 takausohjelma'), josta ei aluksi myöskään tehty ilmoitusta komissiolle. Se oli alkuperäisessä muodossaan voimassa 20 päivään maaliskuuta 1995. Myöhemmin ilmoitetun ohjelman soveltaminen keskeytettiin mainitusta päivästä alkaen. Komissio hyväksyi ohjelman soveltamisen merkittävästi muuettussa

- (7) Komission ja Saksan edustajat tapasivat 28 päivänä tammikuuta 2003 Berliinissä. Kyseisen tapaamisen aikana komissio pyysi lisätietoja vuosien 1991 ja 1994 takausohjelmien tuensaajajäritysten nykytilasta.

- (8) Saksa toimitti lopulliset huomautuksensa 20 päivänä maaliskuuta 2003 päivätyssä kirjeessä.

(¹) EYVL C 291, 4.10.1996.(²) EYVL C 369, 28.11.1998, s. 4.

2. VUODEN 1991 TAKAUSOHJELMAN KUVAUS

2.1 Tuensaajat

- (9) Brandenburgin osavaltio on myöntänyt luottolaitoksille takauksia, jotka koskevat yrityksille (sekä pk-yrityksille että suuryrityksille), vapaiden ammattien harjoittajille ja yritysten osakkaiksi pyrkiville yritysten johtohenkilöille myönnettyjä lainoja.

2.2 Tuetut hankkeet

- (10) Vuoden 1991 takausohjelmasta voitiin tukea seuraavia hankkeita:
- uudet investoinnit,
 - käyttöomaisuuden hankinnat,
 - investointien jälkirahoitus,
 - vakauttaminen,
 - tervehdyttäminen.

2.3 Takauksen myöntämisehdot

- (11) Lainatakauksien myöntämisehtoihin kuuluivat muun muassa seuraavat vaatimukset: hankkeen tavoite ja siihen liittyvät riskit ovat tavanomaisin liiketaloudellisin perustein arvioituna kohtuullisessa suhteessa toisiinsa, takaus on yrityksen hankkeen toteuttamiseen tarvittavan pankkilainan saamisen välttämätön edellytys, koska yrityksellä ei ole tarjottavanaan muita vakuuksia, ja luotonsaaja asettaa käytettäväksi kaikki kohtuudella ajateltavissa olevat muut vakuudet.
- (12) Luotonsaaja maksaa myönnetystä takauksesta kertaluontoisen korvauksen, joka on 0,5 prosenttia takauksen kattamasta määrästä, ja vuotuisen takauksenhoitomaksun, joka on 0,5 prosenttia vielä maksamattomasta määrästä.
- (13) Brandenburgin osavaltion rahoitusasioista vastaava ministeri vahvistaa takauksen suuruuden tapauskohtaisesti. Se rajoittuu tavallisesti kohtuulliseen osaan luotosta tai takauksella katettavasta luoton osasta.
- (14) Tervehdyttämishankkeisiin tarkoitetuille lainoille voidaan myöntää takaus vain, jos hankkeesta on esitetty tervehdyttämissuunnitelma, jolla palautetaan yrityksen pitkän aikavälin kannattavuus.

3. VUODEN 1994 TAKAUSOHJELMA

- (15) Ohjelman pääkohdat ovat pääosin samankaltaiset kuin vuoden 1991 ohjelmassa. Takauksella katettava määrä rajoitettiin kuitenkin 80 prosenttiin koko luoton määrästä, ja tietyissä tapauksissa sitä oli mahdollista korottaa 90 prosenttiin saakka.

4. MUODOLLISEN TUTKINTAMENETTELYN ALOITTAMISEN SYYT

- (16) Komissio epäili vakavasti, että ohjelmien alkuinvestointihankkeisiin soveltaminen ei ollut yhteismarkkinoita koskevien sääntöjen mukaista. Syyt olivat seuraavat:

a) Ohjelmissa ei kyseisiä hankkeita valittaessa otettu huomioon komission alueellisista tukiohjelmista vuonna 1979 annetun tiedonannon⁽³⁾ (jäljempänä 'vuoden 1979 tiedonanto') liitteen 5 kohdassa olevaa yhteistä alkuinvestointien määritelmää eikä tukielpoisten kustannusten määrää. Näin ollen kyseiset ohjelmat eivät olleet vuoden 1979 tiedonannossa tarkoitettulla tavalla läpinäkyviä eikä niiden perusteella voitu sulkea pois mahdollisuutta, että ohjelmiin kuului tukia, jotka eivät liittyneet kyseisen määritelmän mukaisiin alkuinvestointeihin. Tällaisia tukia ovat esimerkiksi korvaaviin investointeihin myönnetyt tuet, jotka on katsottava toimintatuiksi.

b) Siinä tapauksessa, että tukia oli tarkasteltava aluetukina, ei kyseisen ohjelman perusteella ollut mahdollista todeta, täyttyivätkö Brandenburgia koskevat tukien kasautumisehdot, koska ohjelmassa ei määritely tukien ylärajaa silloin, kun niitä kumuloidaan muiden tukien kanssa.

c) Kyseisten ohjelmien mukaisesti myönnetty takaukset saattoivat tietyissä tapauksissa kattaa koko luoton määrän (vuoden 1991 takausohjelma) tai 90 prosenttia siitä (vuoden 1994 takausohjelma). Jotta hankkeen taloudellinen kannattavuus voidaan taata, tuensaajan on komission noudattaman vakiintuneen käytännön mukaisesti rahoitettava ilman valtiontukea riittävä osuus, jonka tulisi olla tavallisesti vähintään 20 prosenttia luotosta.

d) Ohjelmien soveltamisalasta ei suljettu pois erityisten tukimääräysten piiriin kuuluvia arkoja toimialoja.

- (17) Komissio epäili vakavasti ohjelmien soveltamista käyttöomaisuuden hankkimista koskeviin hankkeisiin, koska takausten myöntäminen käyttöomaisuushankintoihin on katsottava toimintatuksi. Komissio soveltaa vakiintunutta käytäntöä⁽⁴⁾ toimintatuksiin, jotka ovat tietyin edellytyksin sallittuja perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitetuilla rakenteellisista ongelmista kärsivillä alueilla. Vastoin edellä mainittua käytäntöä kyseisten ohjelmien soveltamista ei ollut rajoitettu ajallisesti eivätkä tuet olleet asteittain alenevia.

⁽³⁾ EYVL C 31, 3.2.1979, s. 9.

⁽⁴⁾ Ks. menettelystä sovellettaessa 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohtaa aluetukiin vuonna 1988 annetun komission tiedonannon 6 kohta (EYVL C 212, 12.8.1988, s. 2).

- (18) Tukiohjelmien investointien jälkirahoitukseen soveltamisen osalta niistä ei käy ilmi, millä ehdoilla kyseiseen tarkoitukseen voidaan myöntää takauksia. Sellaisiin investointeihin myönnettyjen tukien, jotka on tukea haattaessa jo saatettu päätökseen, ei komission vakiintuneen käytännön mukaisesti voida katsoa soveltuvan yhteismarkkinoille, jos kyseiset tuet eivät ole investointihankkeen toteuttamisen kannalta välttämättömiä. Ne ovat toimintatukia, jotka voidaan julistaa yhteismarkkinoille soveltuviksi vain kyseisiä tukia koskevin perustein (ks. käyttöomaisuuden hankkimista koskevat hankkeet).
- (19) Ohjelmien soveltamista vaikeuksissa olevien yritysten rakenteiden uudistamishankkeisiin koskevat seuraavat erityisehdot (7):
- a) jos kyseisillä markkinoilla on ylikapasiteettia, on esitettävä myönnettävään tukeen suhteutettu kapasiteetin vähentämistä koskeva suunnitelma, kun takauksia myönnetään suuryrityksille ja pk-yrityksille, jotka ovat kyseisillä markkinoilla määrävissä asemassa;
- b) tuensaajan on itse vastattava osasta rakenneuudistuskustannuksia;
- c) periaate, jonka mukaan rakenneuudistustukea voidaan myöntää vain kerran, ellei rakenneuudistuksen kestäessä synny uutta rahoitustarvetta, jota yritys ei voinut ennakoita ja joka ei ollut sen itse aiheuttama;
- d) tuki on rajoitettava rakenneuudistussuunnitelman toteuttamisen kannalta välttämättömään vähimmäismäärään;
- e) on esitettävä rakenneuudistussuunnitelma, joka takaa, että rakenneuudistus johtaa sellaisen taloudellisesti kilpailukykyisen yrityksen syntymiseen, joka edistää tehokkaasti alueen kehitystä ja jonka toiminta ei ole jatkuvasti tukien varassa;
- f) ohjelmien soveltamisalan ulkopuolelle on suljettava herkät toimialat, joita koskevat erityiset tukimääräykset, ja suuryrityksille myönnettävistä takauksista on tehtävä tapauskohtaiset ilmoitukset.
- kaupan pitämistä varten. Tämä päätös ei koske mainittuja kuutta takausta. Muilla herkillä toimialoilla toimiville yrityksille ei myönnetty takauksia.
- (21) Saksan antamien tietojen mukaan lainoille myönnettyt takaukset koskivat poikkeuksetta vuoden 1979 tiedonannon liitteen 5 kohdassa olevan yhteisen alkuinvestointien määritelmän mukaisia investointihankkeita. Aluetukia koskevat määräykset olisivat näin ollen soveltamiskelpoisia.
- (22) Toimintatukien myöntämistapauksissa tuet olivat Saksan käsityksen mukaan yhteisön lainsäädännön mukaisia, koska kaikki kyseiset takaukset olivat määräaikaista ja asteittain alenevia (ne alenivat 20 prosenttia vuodessa).
- (23) Myös tapaukset, joissa takauksen tukiosuus kuului vähämerkityksisiä tukia koskevien määräysten soveltamisalaan, tutkittiin tarkasti. Tapauksista, joissa tukia myönnettiin taloudellisesti terveille yrityksille, Saksa väittää, että vähämerkityksisiä tukia koskevat määräykset täytyivät tuen myöntämisaikana. Vuosien 1991 ja 1994 ohjelmien perusteella myönnettyt takaukset olisivat lisäksi jääneet vähämerkityksisiin tukiin sovellettavaa enimmäismäärää pienemmiksi, koska niiden tukiosuudeksi ilmoitettiin 0,5 prosenttia.
- (24) Saksa myöntää, että vaikeuksissa olevien yritysten rakenneuudistusta varten takauksia myönnettiin kolmessa tapauksessa, mutta yksikään näistä yrityksistä ei enää toimi markkinoilla.
- (25) Saksa myöntää myös, että takauksia myönnettiin enintään 90 prosentille lainan määrästä, mikä vastasi Saksan käsityksen mukaan alueellisen talousrakenteen parantamista koskevassa 23. puiteohjelmassa (6) vahvistettuja sääntöjä.
- (26) Asian oikeudellisista näkökohdista Saksa väittää, että vuoden 1991 takausohjelma, joka oli voimassa 5 päivästä syyskuuta 1991 16 päivään toukokuuta 1994, ei kuulu 23 päivästä joulukuuta 1994 sovellettaviksi tulevien, vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää valtiontukea koskevien vuoden 1994 suuntaviivojen (7) soveltamisalaan. Saksa katsoo, että ohjelma on myös verrattavissa lukuisiin muihin tukiohjelmiin, jotka komissio on hyväksynyt vuosina 1988–1992. Komissio muutti Saksan mukaan valtioneuvoston takauksia koskevaa politiikkaansa vasta vuoden 1994 puolivälissä ottamalla käyttöön useita asiaa koskevia toimenpiteitä. Vuoden 1991 takausohjelmaa on Saksan mukaan näin ollen arvioitava samoin oikeudellisin perustein kuin muita useissa muissa Saksan osavaltioissa samaan aikaan voimassa olleita ohjelmia.

5. SAKSAN HUOMAUTUKSET

- (20) Ajanjaksona, jota menettely koskee, Brandenburgin osavaltio myönsi kaikkiaan 68 takausta, joista kuusi myönnettiin EY:n perustamissopimuksen liitteessä I lueteltujen maataloustuotteiden valmistusta, jalostusta ja

(7) Ks. esimerkiksi komission kahdeksas kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus vuodelta 1979, 227–229 kohta, Bryssel, Luxemburg, 1979.

(6) Sovellettavissa 1 päivästä tammikuuta 1994 17 päivään maaliskuuta 1995.

(7) EYVL C 368, 23.12.1994, s. 12.

6. OIKEUDELLINEN ARVIOINTI

6.1 Valtiontuen olemassaolo

- (27) Komissio ilmoitti jäsenvaltioille 5 päivänä huhtikuuta 1989 päivätyllä valtiontakauksia koskevalla kirjeellä ⁽⁸⁾ ja 12 päivänä lokakuuta 1989 päivätyllä täydentävällä kirjeellä ⁽⁹⁾, että kaikki valtion myöntämät takaukset kuuluvat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan (tuolloin 92 artiklan 1 kohta) soveltamisalaan ja niistä on näin ollen tehtävä EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan (tuolloin 93 artiklan 3 kohta) mukainen ilmoitus. Näin ollen jäsenvaltioilla ei voinut enää 5 päivän huhtikuuta 1989 jälkeen olla epäselvyyttä siitä, että kaikki takausten muodossa myönnetyt tuet on ilmoitettava.
- (28) Antaakseen jäsenvaltioille perusteellisen selvityksen periaatteista, joita se käyttää tulkitessaan perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklaa ja niiden soveltamista valtion myöntämiin takauksiin, komissio julkaisi tiedonannon EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiin takauksina ⁽¹⁰⁾ (jäljempänä 'vuoden 2000 tiedonanto'). Komissio on avoimuuden lisäämiseksi tarkentanut tiedonannossa lähestymistapaansa, parantaakseen päätöstensä ennustettavuutta ja syrjimättömyyttä. Se on muun muassa esittänyt, että takausohjelman on täytettävä seuraavassa luetellut ehdot, jotta voitaisiin katsoa, ettei ohjelma ole EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea:
- järjestelmän ehtojen mukaan takauksia ei voida myöntää lainanottajille, joiden rahoitusasema ei ole terve;
 - lainanottajat voisivat periaatteessa saada rahoitusmarkkinoilta lainaa ilman valtion väliintuloa;
 - takaukset liittyvät tiettyyn rahoitustoimeen, niille on asetettu kiinteä enimmäismäärä, ne kattavat enintään 80 prosenttia lainasaamisen tai muun rahoitussitoumuksen määrästä ja niiden voimassaoloaika on rajoitettu;
 - järjestelmän ehdot perustuvat realistiseen riskien arviointiin, joten on erittäin todennäköistä, että takauksensaajina olevien yritysten maksamat takausmaksut kattavat takauksista aiheutuvat kulut;
 - järjestelmään kuuluu, että takausten myöntämisehtoja ja koko järjestelmän rahoitusta tarkastellaan uudelleen ainakin kerran vuodessa;
 - takausmaksut kattavat sekä takauksen myöntämiseen liittyvät tavanomaiset riskit että järjestelmän hallinnolliset kulut, ja jos valtio antaa alkupääoman takaus-

järjestelmän perustamiseen, niihin sisältyy tavanomainen tuotto pääomalle.

Koska vuosien 1991 ja 1994 takausohjelmien soveltamisalasta ei ollut suljettu pois taloudellisissa vaikeuksissa olevia lainansaajia, jotka eivät voisi saada rahoitusmarkkinoilta markkinaehtoista lainaa ilman valtion väliintuloa, eikä niissä edellytetty riskinarviointia eikä pankin vähintään 20 prosentin riskinottoa, ne eivät täytä kyseisiä ehtoja.

- (29) Komissio totesi vuoden 2000 tiedonannossa myös, että lainan vakuudeksi annettujen takausten avustusekvivalentti tiettynä vuonna:
- voidaan laskea samalla tavalla kuin korkotukilainan avustusekvivalentti, jolloin korkotuki on markkinakoron ja valtiontakauksen mahdollistaman koron erotus sen jälkeen, kun mahdolliset takausmaksut on vähennetty; tai
 - voi vastata seuraavien lukujen erotusta: takauksen kohteena olevan rahoitussitoumuksen määrä kerrottuna riskiä kuvaavalla luvulla (maksulaiminlyönnin todennäköisyys) ja mahdollisesti suoritettu takausmaksu eli (takausmäärä x riski) – takausmaksu; taikka
 - voidaan laskea muuta objektiivisesti perusteltua ja yleisesti hyväksyttyä menetelmää käyttäen.
- (30) Kuten vuoden 2000 tiedonannossa todetaan, takausohjelmien olisi periaatteessa käytettävä toista perusmenetelmää.
- (31) Komissio on tutkinut tässä yhteydessä, olivatko takausjärjestelyt vähämerkityksisiä tukia koskevia ohjelmia eli toimenpiteitä, joiden mukaisesti ei ole mahdollista myöntää tukia, jotka ylittävät EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen 12 päivänä tammikuuta 2001 annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 69/2001 ⁽¹¹⁾ säädetyt enimmäismäärät eivätkä näin ollen täytä kaikkia EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa määrättyjä edellytyksiä.
- (32) Koska asetus (EY) N:o 69/2001 tuli voimaan vasta 2 päivänä helmikuuta 2001 mutta takausohjelmat olivat voimassa 5 päivästä syyskuuta 1991 16 päivään toukokuuta 1994 ja 17 päivästä toukokuuta 1994 20 päivään maaliskuuta 1995, on tutkittava, onko ennen kyseisen asetuksen voimaantuloa myönnettyihin vähämerkityksisiin tukiiin sovellettava asetusta (EY) N:o 69/2001 vai pk-yrityksiä koskevissa yhteisön suuntaviivoissa vuodelta 1992 ⁽¹²⁾ vahvistettuja vähämerkityksistä tukea koskevia sääntöjä ja vähämerkityksistä tukea koskevaa komission tiedonantoa vuodelta 1996 ⁽¹³⁾.

⁽⁸⁾ SG(89) D/4328, 5.4.1989.

⁽⁹⁾ SG(89) D/12772, 12.10.1989.

⁽¹⁰⁾ EYVL C 71, 11.3.2000, s. 14.

⁽¹¹⁾ EYVL L 10, 13.1.2001, s. 30.

⁽¹²⁾ EYVL C 213, 19.8.1992, s. 2.

⁽¹³⁾ EYVL C 68, 6.3.1996, s. 9.

(33) Asetuksessa (EY) N:o 69/2001 ei ole tätä koskevaa mainintaa. Asetuksen sanamuoto ei tosin sulje pois mahdollisuutta soveltaa sitä edellä mainittuihin tapauksiin, mutta asetuksen 3 artiklassa mainittua valvontamekanismia on mukautettava. Komissio päättää, että koska asetuksessa (EY) N:o 69/2001 ei ole nimenomaisesti säädetty toisin, vähämerkityksisiä tukia, jotka on myönnetty ennen asetuksen voimaantuloa, on arvioitava kyseisen asetuksen mukaisesti. Koska asetuksessa (EY) N:o 69/2001 vapautetaan tiettytyypisiä toimenpiteitä ilmoitusvelvollisuudesta, kyseinen asetus on menettelytapoihin sovellettava säädös ja sellaisena sitä tulisi välittömästi soveltaa voimassa oleviin menettelyihin. Toisaalta asetuksen (EY) N:o 69/2001 välitön soveltaminen vastaa sen perustana olevia menettelyjen yksinkertaistamista ja hajauttamista koskevia tavoitteita. Vain sellaisiin tukiin, jotka eivät kuulu asetuksen (EY) N:o 69/2001 soveltamisalaan ja joita ei näin ollen ole mahdollista sen perusteella vapauttaa ilmoitusvelvollisuudesta, komissio soveltaa sääntöjä, jotka ovat olleet voimassa tukien myöntämisaikana. Koska asetus (EY) N:o 69/2001 on periaatteessa sallivampi kuin sitä edeltävät vähämerkityksisiä tukia koskevat säännöt ja koska kyseisiä sääntöjä on joka tapauksessa sovellettava, mikäli tukea ei voida asetuksen (EY) N:o 69/2001 perusteella vapauttaa ilmoitusvelvollisuudesta, luottamuksen suojan yleinen oikeusperiaate ja oikeusvarmuusperiaate on otettu riittävästi huomioon. Taloudelliselta kannalta komissio katsoo, että tukitoimenpiteitä, joita ei voida nyt voimassa olevan asetuksen (EY) N:o 69/2001 nojalla katsoa EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuiksi yhteismarkkinoilla myönnetyiksi valtiontuiksi, ei ole voitu katsoa valtiontuiksi aikaisemmilla markkinoilla, jotka olivat nykyistä vähemmän yhdentyneet. Näin ollen komissio käyttää vuosien 1991 ja 1994 takausohjelmien tarkastelussa jatkossa perustana asetusta (EY) N:o 69/2001. Tämä ei sulje pois mahdollisuutta soveltaa sääntöjä, jotka ovat olleet voimassa toimenpiteiden toteuttamisaikana, silloin kun kyseisiä toimenpiteitä ei voida vapauttaa ilmoitusvelvollisuudesta asetuksen (EY) N:o 69/2001 nojalla.

(34) Menettelyn aloittaminen koskee näin ollen sekä takausohjelmia että soveltamistapauksia, jotka eivät kuulu asetuksen (EY) N:o 69/2001 tai muiden vähämerkityksisiä tukia koskevien sääntöjen soveltamisalaan, tai tapauksia, jotka tosin kuuluvat asetuksen (EY) N:o 69/2001 tai muiden soveltuvien vähämerkityksisiä tukia koskevien sääntöjen soveltamisalaan mutta jotka kuitenkin ylittävät säädetyt vähämerkityksisiä tukia koskevan kynnyksen.

(35) Komissio katsoo, että takaukseen sisältyvä tukiosuus riippuu luottoriskistä ja näin ollen kaikista takauksesta ja lainaan liittyvistä muista olosuhteista. Brandenburgin osavaltion tukiohjelmissa määriteltyjen 0,5 prosentin takauksenhoitomaksun ja 0,5 prosenttia takausmäärästä kattavan kertaluontoisen maksun ei voida katsoa kaikissa tapauksissa vastaavan takauksen markkinahintaa. Saksa ei ole osoittanut, että nämä maksut kattavat riittävästi takauksiin liittyvän huomattavan maksukyvyttömyysriskin. Saksa jopa myöntää, että suurin osa yrityksistä,

jotka ovat olleet ohjelman edunsaajia, ovat sittemmin tehneet konkurssin.

(36) Komissio ei ole samaa mieltä Saksan kanssa siitä, että takauksen tukiosuudeksi on periaatteessa määriteltävä 0,5 prosenttia. Saksa ei ole osoittanut, että tämä prosenttiosuus olisi laskettu käyttäen jotain edellä mainituista takausohjelman tukiosuuden laskentamenetelmistä. Tukiosuus voi pikemminkin nousta jopa varsinaisen takauksella katetun määrän suuruiseksi, jos lainan myöntämisaikana oli ilmeisesti varsin todennäköistä, että luotonsaaja ei kykenisi vastaamaan velvoitteistaan.

(37) Näin ollen komissio katsoo, että Brandenburgin osavaltion kahden ohjelman mukaisesti myönnettyjen takauksien tukiosuus saattaa olla liian korkea kuuluakseen asetuksen (EY) N:o 69/2001 soveltamisalaan. Näin ollen on mahdollista, että myönnettyillä takauksilla on suosittu yrityksiä muihin yrityksiin nähden tavalla, joka on vääristänyt tai ainakin uhannut vääristää kilpailua.

6.2 Tuen sääntöjen mukaisuus

(38) Komissio toteaa, että vuoden 1991 takausohjelman tullessa voimaan vuonna 1991 vähämerkityksisistä tuista ei ollut voimassa olevia määräyksiä. Näin ollen vuoden 1991 ohjelmaa ei ollut vapautettu EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti ilmoitusvelvollisuudesta. Komissio pahoittelee, että Saksa on myöntänyt tuet sääntöjenvastaisesti ja rikkonut näin EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohtaa.

6.3 Tukien soveltuvuus yhteismarkkinoille silloin kun ne ovat liian suuria kuuluakseen asetuksen (EY) N:o 69/2001 tai muun soveltuvan vähämerkityksisiä tukia koskevan säännön soveltamisalaan

6.3.1 Aluetukia koskevien sääntöjen mukaisuus

(39) Aluetukia koskevien sääntöjen perusteet on määritelty vuoden 1979 tiedonannossa. Sen jälkeen niitä on tarkennettu vuoden 1988 tiedonannossa vahvistetuilla säännöillä, jotka koskevat tukialueiden luokitteluun ja toimintatukiin sovellettavia perusteita. Komissio yhdisti vuonna 1998 kaikki siihen saakka voimassa olleet

- periaatteet alueellisia valtiontukia koskeviksi suuntaviivoiksi⁽¹⁴⁾ (jäljempänä 'aluetukia koskevat suuntaviivat'). Näitä suuntaviivoja on niiden 6 kohdan mukaan sovellettava valtiontukiin, jotka on ilmoitettu tai myönnetty suuntaviivojen voimaantulon jälkeen. Sitä aiemmin ilmoitettuja tai myönnettyjä tukia on arvioitava tätä vanhempien sääntöjen mukaisesti⁽¹⁵⁾. Kummankin takausohjelman voimassaoloaika huomioon ottaen sovelletaan vuoden 1979 tiedonantoa sellaisena, kuin se on muutettuna vuoden 1988 tiedonannolla. Aluetukia koskevien vuoden 1998 suuntaviivojen mukainen arviointi ei periaatteessa olisi johtanut edullisempaan päätelmään. Komissio soveltaa pk-yrityksille myönnettyihin tukiin, jotka eivät ole toimintatukia, ensisijaisesti asetusta (EY) N:o 70/2001 sellaisena, kuin se on myöhemmin muutettuna.
- (40) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a ja c alakohta antavat komissiolle kaksi mahdollisuutta luokitella aluetuet yhteismarkkinoille soveltuviksi. Tarkasteltavina olevat takausohjelmat ovat voimassa Brandenburgin osavaltiossa, joka oli ohjelmien voimassaoloaikana EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettu tukialue⁽¹⁶⁾.
- (41) Komissio jaottelee aluetuet alkuinvestointeihin myönnettyihin tukiin ja toimintatukiin.
- (42) Takausohjelmia sovellettiin sekä alkuinvestointeihin että korvaaviin investointeihin. Vuoden 1979 tiedonannon mukainen alkuinvestoinnin määritelmä ei kata korvaavia investointeja, joten ne on katsottava toimintatuiksi. Ohjelmissa sallittiin myös tuet käyttömajausohjelmien ja investointien jälkirahoitukseen. Komission vakiintuneen käytännön mukaisesti viimeksi mainitut tuet on katsottava hakemuksen tekohetkellä jo toteutettuihin investointeihin tarkoitettuina tukina toimintatuiksi. Sama koskee myös käyttömajausohjelmien hankintaan tarkoitettuja tukia.
- ### 6.3.1.1 Alkuinvestointeihin tarkoitettut tuet
- (43) Vuoden 1979 tiedonannossa alkuinvestointeihin tarkoitettut tuet määriteltiin tuiksi laiteinvestointeihin uutta yritystoimipaikkaa perustettaessa, olemassa olevaa yritystoimipaikkaa laajennettaessa tai olemassa olevan yritystoimipaikan tuotteita tai tuotantomenetelmää perusteellisesti muutettaessa (järkipäätämällä, tuotantosuuntaa vaihtamalla tai nykyaikaistamalla).
- (44) Investointitukien osalta komissio vahvisti Saksalle vuonna 1991⁽¹⁷⁾ Saksan yhteisen tukiohjelman (GA-Rahmenplan) mukaisten alueellisten enimmäismäärien korotuksen uusia osavaltioita varten. Korotuksen jälkeen alkuinvestointeja voitiin tukea enintään 23 prosentin, laajennushankkeita enintään 20 prosentin ja järkipäätämistä sekä tuotantosuunnan muuttamista enintään 15 prosentin bruttotukiosuudella. Kasautuneena muiden julkisten varojen kanssa tuen brutto-osuus saattoi olla enintään 35 prosenttia. Komissio vahvisti vuonna 1994 käsityksensä ja salli suuryrityksille tarkoitettujen tukien 35 prosentin bruttotuki-intensiteetin sekä pk-yrityksille tarkoitettujen tukien 50 prosentin bruttotuki-intensiteetin⁽¹⁸⁾.
- (45) Tarkasteltavana olevan ajanjakson osalta ja ottaen huomioon erityismääräykset, joita sovelletaan herkillä aloilla toimiville yrityksille tarkoitettuihin investointitukiin, alkuinvestointeja koskevat tukiohjelmat katsottiin Brandenburgin tukialueella yhteismarkkinoille soveltuviksi, mikäli voitiin sulkea pois mahdollisuus, että ne yhdistettyinä muiden aluetukien kanssa ylittäisivät tuille asetetut enimmäismäärät. Tämä koski myös vaikeuksissa oleville yrityksille myönnettyjä alkuinvestointitukia. Komission vuoteen 1999 saakka noudattaman vakiintuneen politiikan mukaisesti aluetukiohjelmien mukaisten alueellisten alkuinvestointitukien myöntäminen sallittiin myös vaikeuksissa oleville yrityksille ilman, että niistä vaadittiin tehtäväksi yksittäisiä ilmoituksia⁽¹⁹⁾.
- ### 6.3.1.2 Toimintatuet
- (46) Kannattaville yrityksille myönnettyt takaukset, joiden tarkoituksena ei ole rahoittaa alkuinvestointeja, voidaan katsoa toimintatuiksi. Taloudellisesti heikossa asemassa olevien alueiden vakavien vaikeuksien vuoksi toimintatukien voidaan katsoa kuuluvan EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan poikkeusmääräyksen soveltamisalaan, jos ne ovat kyseisen alueen kehityksen edistämisen kannalta perusteltuja. Koko Brandenburgin osavaltion, joka oli EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettua tukialuetta, taloudella oli lisäksi suuria ongelmia, jotka johtuivat pääomamarkkinoiden heikkoudesta tarkasteltavana olevien ohjelmien soveltamisajankohtana. Toimintatuilla tuettiin näin ollen kehitystä ja lievennettiin vuosina 1991–1994 esiintyneitä vaikeuksia. Komissio toteaa myös

⁽¹⁴⁾ EYVL C 74, 10.3.1998, s. 9.

⁽¹⁵⁾ EYVL C 119, 22.5.2002, s. 22.

⁽¹⁶⁾ Ajanjaksolta 1991–1994 katso N 153/91, ajanjaksolta 1994–1996 katso N 464/93.

⁽¹⁷⁾ N 153/91 – SG(91) D/6968, 11.4.1991.

⁽¹⁸⁾ SG(94) D/1551, 4.2.1994, N 464/93 / uudet osavaltiot -osa – yhdessä asian N 531/1995 kanssa, EYVL C 291, 4.10.1996, s. 4.

⁽¹⁹⁾ Hyväksyessään vuoden 1999 suuntaviivat ja EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 1 kohdan mukaiset aiheelliset toimenpiteet komissio muutti politiikkaansa ja asetti velvoitteen, jonka mukaan vaikeuksissa oleville suuryrityksille myönnettävistä alkuinvestointituista oli tehtävä yksittäiset ilmoitukset.

Saksan osoittaneen, että tämän menettelyn kohteena ei ole yhtään yritystä, joka toimisi herkällä alalla (terästeollisuus, laivanrakennus, synteettikuituteollisuus tai tekstiiliteollisuus). Näin ollen komissio päättää, että takausohjelmat soveltuvat yhteismarkkinoille sikäli kuin ne koskivat terveille yrityksille tarkoitettuja toimintatukia.

6.3.2 Rakennuudistustukia koskevien säännösten mukaisuus

- (47) Vaikeuksissa oleville yrityksille myönnettyt tuet, joita ei voida pitää alkuinvestointeihin tarkoitettuina aluetukina, on katsottava rakennuudistustukiksi. Komissio ei kuitenkaan tutki takausten yhdenmukaisuutta rakennuudistustukia koskevien sääntöjen kanssa. Kolme vaikeuksissa olevaa yritystä, jotka ovat saaneet kyseisten kahden takausohjelman mukaisia tukia, eivät enää toimi markkinoilla, joten tukien tutkinta on turhaa.

6.3.3 Soveltuminen yhteismarkkinoille muiden poikkeusmääräysten perusteella

- (48) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohtaa ja erityisesti sen c alakohdtaa ei voida soveltaa kumpaankaan ohjelmaan. Ohjelmien tavoitteena on lievittää Brandenburgin osavaltion yritysten yleisiä alueellisia talousvaikeuksia eikä erityisiä Saksan jaosta johtuvia vaikeuksia. Saksakaan ei pidä tätä määräystä soveltamiskelpoisena. Tarkasteltavana olevien tukien tarkoituksena ei myöskään ole perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukainen Euroopan yhteistä etua koskevien tärkeiden hankkeiden edistäminen tai jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistaminen eikä perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan d alakohdan mukainen kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistäminen.

7. PÄÄTELMÄT

- (49) Vuosien 1991 ja 1994 takausohjelmista ei ole tehty ilmoitusta, joten ne ovat EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja sääntöjenvastaisia tukia. Tuet, joita ei ole myönnetty asetuksen (EY) N:o 69/2001 soveltamisalaan kuuluvina, on myönnetty sääntöjenvastaisesti.
- (50) Saksa on vahvistanut, että tämän menettelyn kohteena ei ole herkällä aloilla toimivia yrityksiä.
- (51) Ohjelmien perusteella alkuinvestointeihin myönnettyt tuet soveltuvat yhteismarkkinoille, jos ne eivät yhteenlaskettuina (yhdessä muiden tukien kanssa) ylitä aluetukiin sovellettavia asianmukaisia enimmäismääriä.
- (52) Ohjelmien mukaisesti terveille yrityksille myönnetty toimintatuet soveltuvat yhteismarkkinoille.
- (53) Komission pitkäaikaisen käytännön mukaista on, että EY:n perustamissopimuksen 87 artiklaa sovellettaessa

perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontuet määrätään perittäviksi takaisin, jos ne on myönnetty sääntöjenvastaisesti ja jos ne eivät sovellu yhteismarkkinoille. Tämä käytäntö on vahvistettu EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999⁽²⁰⁾ 14 artiklassa. Asetuksen (EY) N:o 659/1999 14 artiklan mukaisesti asianomaisen jäsenvaltion on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet tuen perimiseksi takaisin tuensaajalta. Sen selvittämiseksi, kuinka monessa tapauksessa takaisinperintä on toteutettava, Saksa tulisi velvoittaa laatimaan luetteloista, jotka eivät täytä asetuksessa (EY) N:o 69/2001 säädettyjä vaatimuksia eivätkä kyseisen toimenpiteen toteuttamisajankohtana voimassa olleita vähämerkityksistä tukea koskevia sääntöjä,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

1. Brandenburgin osavaltion takausohjesääntö talouden ja vapaiden ammattien sekä maa- ja metsätalouden tukemiseksi ajanjaksoksi 5 päivästä syyskuuta 1991 16 päivään toukokuuta 1994 (jäljempänä 'vuoden 1991 takausohjelma') ja Brandenburgin osavaltion takausohjesääntö ajanjaksoksi 17 päivästä toukokuuta 1994 20 päivään maaliskuuta 1995 (jäljempänä 'vuoden 1994 takausohjelma') katsotaan EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 2 ja 3 kohdan soveltamista.

2. Takausohjelmat eivät ole EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja valtiontukia niiltä osin, kuin niiden mukaisesti myönnettyt edut täyttävät asetuksessa (EY) N:o 69/2001 tai kyseisten toimenpiteiden toteuttamisajankohtana voimassa olleissa vähämerkityksisiä tukia koskeissa säännöissä asetetut ehdot eivätkä muiden vähämerkityksisten tukien kanssa yhteenlaskettuina ylitä asetuksessa (EY) N:o 69/2001 tai sovellettaviksi tulevista vähämerkityksisiä tukia koskevista säännöissä vahvistettua vähämerkityksisten tukien enimmäismäärää.

3. Takausohjelmat eivät ole EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja valtiontukia, jos avustukset on myönnetty yrityksille, jotka valmistavat tavaroita tai tuottavat palveluja, joilla ei käydä yhteisön sisäistä kauppaa.

4. Jos takausohjelmat kuuluvat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, ne ovat sääntöjenvastaisia tukia.

⁽²⁰⁾ EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1.

2 artikla

EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tuet, jotka on myönnetty yritysten alkuinvestointihankkeisiin, soveltuvat yhteismarkkinoille, jos Saksa on rajoittanut alkuinvestointihankkeisiin myönnetyn kasautuneen tuen bruttomäärän 35 prosenttiin suuryritysten osalta ja 50 prosenttiin pk-yritysten osalta. Mitkään vahvistetun enimmäismäärän ylittävät tuet eivät sovellu yhteismarkkinoille.

3 artikla

EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut toimentuet, jotka on myönnetty terveille yrityksille, soveltuvat yhteismarkkinoille.

4 artikla

Tämä päätös ei koske sellaisia takausohjelmien soveltamistapauksia, jotka ovat jo olleet komission muun muodollisen tutkintamenettelyn tai muodollisen päätöksen kohteena.

Saksa laatii päätöksen täytäntöönpanon yhteydessä luettelon asianomaisista yrityksistä.

5 artikla

Saksan on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 2 artiklassa tarkoitettujen ja tuensaajille sääntöjenvastaisesti maksettujen tukien perimiseksi takaisin.

Tuen takaisinperinnässä noudatetaan kansallisia menettelyjä. Tuen takaisinperittävään määrään sisällytetään korot alkaen siitä, kun tuki on asetettu tuensaajien käyttöön, tuen todelliseen takaisinperintään saakka. Korot perustuvat aluetukien avustus-ekvivalenttien laskennassa käytettyyn viitekorkoon.

6 artikla

Tämän päätöksen täytäntöönpanon yhteydessä Saksa laatii luettelon yrityksistä, jotka eivät kuulu asetuksen (EY) N:o 69/2001 soveltamisalaan tai joiden osalta asetuksessa (EY) N:o 69/2001 vahvistettu enimmäismäärä ylittyy, kun otetaan huomioon vastuusta vapauttamiseen liittyvä tukiosuus ja muut kyseisenä ajankohtana myönnetty vähämerkityksiset tuet.

Saksa kehittää tätä tarkoitusta varten menetelmän, jonka avulla vastuusta vapauttamiseen liittyvä tukiosuus määritellään EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiin takauksina annetun komission tiedonannon mukaisesti.

7 artikla

Saksan on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta sen täytäntöönpanemiseksi toteuttamistaan toimenpiteistä.

8 artikla

Tämä päätös on osoitettu Saksan liittotasavallalle.

Tehty Brysselissä 23 päivänä huhtikuuta 2003.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen

KOMISSION PÄÄTÖS,
tehty 21 päivänä toukokuuta 2003,
EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan soveltamisesta
(Asia COMP/C-1/37.451, 37.578, 37.579 – Deutsche Telekom AG)
(tiedoksiannettu numerolla K(2003) 1536)
(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)
(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)
 (2003/707/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen,

ottaa huomioon perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäisen täytäntöönpanoasetuksen, neuvoston asetuksen N:o 17⁽¹⁾, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EY) N:o 1216/1999⁽²⁾, ja erityisesti sen 3 artiklan ja 15 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon Mannesmann Arcor AG & Co:n ja neljäntoista saksalaisen alueellisesti toimivan kiinteän verkon ylläpitäjän 18 päivänä maaliskuuta 1999, 19 päivänä heinäkuuta 1999 ja 20 päivänä heinäkuuta 1999 tekemät valitukset, joiden mukaan Deutsche Telekom AG on rikkonut EY:n perustamissopimuksen 82 artiklaa ja joissa komissiota kehoitetaan toimimaan kyseisten rikkomusten lopettamiseksi,

ottaa huomioon 2 päivänä toukokuuta 2002 tehdyn komission päätöksen menettelyn aloittamisesta tässä asiassa,

ottaa huomioon asianomaisten yritysten lausunnot asetuksen N:o 17 19 artiklan 1 kohdan ja kuulemisesta tietyissä EY:n perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan mukaisissa menettelyissä 22 päivänä joulukuuta 1998 annetun komission asetuksen (EY) N:o 2842/98⁽³⁾ mukaisesti,

ottaa huomioon kilpailunrajoituksia ja määräävää markkina-asemaa käsittelevän neuvonantajan komitean lausunnon,

ottaa huomioon kuulemismenettelystä vastaavan neuvonantajan antaman loppukertomuksen

sekä katsoo seuraavaa:

I YKSITYISKOHTAINEN KUVAUS

(1) Tämä päätös koskee kohtuuttomia hintoja, jotka ovat EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan a alakohdan vastaisia. Kyseisillä hinnoilla tarkoitetaan Deutsche Telekom AG:n (jäljempänä "DT") kilpailijoilta ja loppukäyttäjiltä telealueverkon käytöstä perimiä hintoja. Kukin

DT:n telealueverkko koostuu useista loppukäyttäjien tilaajayhteyksistä. Sähköisten viestintäverkkojen ja niiden liitännäistoimintojen käyttöoikeuksista ja yhteenliittämisestä 7 päivänä maaliskuuta 2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/19/EY (käyttöoikeusdirektiivin)⁽⁴⁾ 2 artiklan e alakohdan mukaisesti tilaajayhteydellä tarkoitetaan fyysisiä johtoja, jotka yhdistävät tilaajan tiloissa olevan liityntäpisteen ristikytkeäntelineeseen tai vastaavaan kiinteän yleisen puhelinverkon verkkoelementtiin.

(2) Mannesmann Arcor AG & Co. teki komissiolle 18 päivänä maaliskuuta 1999 EY:n perustamissopimuksen 82 artiklaan perustuvan valituksen DT:tä vastaan ja EY:n perustamissopimuksen 86 artiklaan perustuvan valituksen Saksan liittotasavaltaa vastaan (asia COMP/C-1/37.451).

(3) Komissio vastaanotti 19 päivänä heinäkuuta 1999 ja 20 päivänä heinäkuuta 1999 vielä kaksi samoja asioita koskevaa valitusta (ensiksi mainitun valituksen tekivät TeleBel GmbH ja seitsemän muuta yritystä (ks. johdanto-osan 9 kappale) (asia COMP/C-1/37.578) ja jälkimmäisen EWE TEL GmbH ja viisi muuta yritystä (ks. 10 kappale) (asia COMP/C-1/37.579). Kaikki neljäntoista muuta valituksen tekijää ovat Saksan eri kaupungeissa sijaitsevia teleoperaattoreita, joilla on paikallista ja alueellista toimintaa.

(4) Kaikissa kolmessa valituksessa valituksen tekijät väittävät pääasiassa, että maksujen, joita DT perii Saksassa kilpailijoiltaan tilaajayhteyksien eriytetystä käyttöoikeudesta, ja maksujen, jotka loppukäyttäjien on maksettava yhteydestä DT:n kiinteään verkkoon, välinen marginaali on liian pieni, jotta valituksen tekijät voisivat kilpailla DT:n kanssa loppukäyttäjien yhteyksistä telealueverkkoihin. Saksaa syytetään lähinnä siitä, että televiestintää ja postia valvova viranomainen (Regulierungsbehörde für Telekommunikation und Post, jäljempänä "RegTP") on vahvistanut televerkkopalveluille loppukäyttäjiltä perittäviä maksuja korkeamman hinnan.

(5) Vaikka RegTP säänteleeekin osittain telealueverkkoihin pääsystä perittäviä maksuja, tämä päätös koskee kohtuuttomia hintoja, joista DT vastaa suoraan vapaaseen liiketoimintaan liittyvien päätöstensä perusteella.

⁽¹⁾ EYVL 13, 21.2.1962, s. 204/62.

⁽²⁾ EYVL L 148, 15.6.1999, s. 5.

⁽³⁾ EYVL L 354, 30.12.1998, s. 18.

⁽⁴⁾ EYVL L 108, 24.4.2002, s. 7.

II ASIANOMAISET YRITYKSET

A. VALITUKSEN VASTAAJA

(6) DT on Saksassa toimiva perinteinen teleyhtiö. Se pitää yllä aiemmin julkisin varoin rakennettua puhelinverkkoa. Alun perin DT oli Saksan valtion 100-prosenttisessa omistuksessa. Marraskuun 18 päivänä 1996 yhtiön osakkeista 25 prosenttia (714 miljoonaa niin kutsuttua T-osaketta) myytiin vapailla markkinoilla 20,1 miljardilla Saksan markalla yksityisille sijoittajille. Kesäkuussa 1999 tehdyn oman pääoman korotuksen myötä yksityisessä omistuksessa olevien osakkeiden osuus kasvoi 33 prosenttiin. Kyseisenä ajankohtana 65 prosenttia DT:stä oli julkisessa omistuksessa, kun valtio omisti siitä 43 prosenttia suoraan ja 22 prosenttia välillisesti, eli Kreditanstalt für Wiederaufbau (jäljempänä "KfW") välityksellä, ja France Télécom oli ostanut 2 prosenttia osakkeista. Kun DT osti yhdysvaltalaisen VoiceStream/Powertel-matkapuhelinoperaattorin, Saksan valtio ja KfW luopuivat osasta osakkeitaan. France Télécom myi osakkeensa takaisin DT:lle. Nykyisin Saksan valtio omistaa DT:stä 30,92 prosenttia ja KfW omistaa siitä 12,13 prosenttia. Institutionaaliset ja yksityiset sijoittajat omistavat sen osakkeista 56,95 prosenttia.

(7) Ennen telemarkkinoiden täydellistä vapauttamista DT:llä oli lakisääteinen yksinoikeus tarjota kiinteän verkon telepalveluita loppukäyttäjille. Saksan televiestintälain (Telekommunikationsgesetz, TKG) ⁽⁵⁾ tullessa voimaan 1 päivänä elokuuta 1996 vapautuivat sekä infrastruktuurin että telepalvelujen tarjoamiseen liittyvät markkinat. Siitä alkaen DT on kohdannut molemmilla markkinoilla muiden operaattoreiden vaihtelevaa kilpailua.

B. VALITUKSEN TEKIJÄT

(8) Valituksen tekijänä asiassa COMP/C-1/37.451 on Mannesmann Arcor AG & Co., joka on yksi Saksan suurimmista kiinteää verkkoa ylläpitävistä operaattoreista ja joka tarjoaa loppukäyttäjille laajaa puhelinpalveluvalikoimaa. Mannesmann AG siirtyi vuonna 2000 VodafoneAirtouch Plc:n omistukseen ⁽⁶⁾. Huhtikuusta 2001 alkaen valituksen tekijä käyttää nimeä Arcor AG & Co. (jäljempänä "Arcor"). Arcor teki 30 päivänä syyskuuta 1998 DT:n kanssa ensimmäisen tilaajayhteyksien eriytettyä tarjontaa koskevan sopimuksen, jossa maksun suuruus määriteltiin aluksi vain väliaikaisena, kunnes RegTP hyväksyisi ne maksujen sääntelyä koskevien Saksan määräysten mukaisesti.

(9) Valituksen tekijät asiassa COMP/C-1/37.578 ovat TeleBeL GmbH (Wuppertal), CNB GmbH (Bremen), Citykom

GmbH (Münster), HTN GmbH (Hannover), Hamcom GmbH (Hamm), KomTel GmbH (Flensburg), DOKOM GmbH (Dortmund) ja KielNet GmbH (Kiel).

(10) Asiassa COMP/C-1/37.579 valituksen tekivät EWE TEL GmbH (Oldenburg), HanseNet GmbH (Hampuri), ISIS Multimedia Net GmbH (Düsseldorf), NetCologne GmbH (Köln), tesion Kommunikationsnetze Südwest GmbH & Co. KG (Stuttgart) ja VEW TELNET GmbH (Dortmund).

(11) Asioissa COMP/C-1/37.578 ja COMP/C-1/37.579 valituksen tehneet 14 yritystä ovat paikallisia tai alueellisia kiinteää verkkoa ylläpitäviä operaattoreita, joilla on maantieteellisesti rajalliset toimiluvut. Ne tarjoavat toimialueillaan loppukäyttäjille yhteyksiä omiin verkkoihinsa siellä, missä niitä on ja ne ovat toimintakelpoisia. Nämä operaattorit tarvitsevat lisäksi eriytetyn pääsyn DT:n tilaajayhteyksiin voidakseen tarjota yhteyksiä myös sellaisille asiakkaille, joita niiden omat verkot eivät tavoita (ks. 64 kappale ja seuraavat). Kaikki valituksen tekijät ovat tehneet DT:n kanssa sopimuksia tilaajayhteyksien eriytetystä käytöstä.

III LUKUJA JA TIETOJA

(12) Verkkoyhteyksiä tarjotessaan muut operaattorit kilpailevat DT:n kanssa joko käyttäen omaa infrastruktuuriaan (valokaapeliverkkoa, kaapelitelevisioverkkoa, sähköverkkoa jne.) tai hyödyntämällä tilaajayhteyksien eriytettyä käyttöoikeutta DT:n telealueverkossa. Viimeksi mainittu vaihtoehto aiheuttaa vähemmän kustannuksia ja mahdollistaa myös kilpailijoille, joiden taloudellinen asema ei ole oman täydellisen infrastruktuurin rakentamista varten kyllin vahva, pääsyn suoraan Saksan loppukäyttämärakkeinoille. Nykyisten infrastruktuurien yhteiskäytön varassa ovat myös kansalliset telepalvelujen tarjoajat. Sen sijaan koko maan kattavien puhelin-yhteyksien tarjoaminen ei verkkojen yhteenliittämisen ansiosta tuota Saksan vaihtoehtoisille operaattoreille enää vastaavia ongelmia.

(13) Uusien markkinatoimijoiden oma verkkoinfrastruktuuri ei näet ole yhtä kattava kuin DT:n verkko, eivätkä ne pysty saavuttamaan tavanomaisten tekniikkojen osalta perinteisen operaattorin mittakaavaetuja eivätkä palvelutasoa. DT on saanut pitkään laajentaa telealueverkkoaan yksinoikeuden suojassa ja rahoittaa investointinsa monopoliasemansa takaamalla tuloilla ⁽⁷⁾.

(14) DT tarjoaa sekä muille teleoperaattoreille että loppukäyttäjille yhteyksiä telealueverkkoonsa. Voimassa olevien telealan alakohtaisten määräysten mukaisesti näihin kahteen yhteystyyppiin sovelletaan erilaisia säännöksiä.

⁽⁵⁾ TKG, annettu 25.7.1996 (BGBl. I, s. 1120).

⁽⁶⁾ Asia M.1795 (Vodafone Airtouch / Mannesmann), EYVL C 141, 19.5.2000, s. 19.

⁽⁷⁾ Ks. tilaajayhteyksien eriytetystä tarjoamisesta 18 päivänä joulukuuta 2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2887/2000 johdanto-osan 3 kappale (EYVL L 336, 30.12.2000, s. 4).

A. TELEVERKKOPALVELUT: TÄYSIN ERIYTETYT YHTEYDET

- (15) Muille teleoperaattoreille tarjottavat paikalliset käyttöoikeuspalvelut voidaan jakaa kahteen ryhmään sen yhteystyyppin mukaan, jota perinteinen operaattori käyttää yhteyden luomiseksi kiinteään verkkoon: ensimmäinen tyyppi on tilaajayhteyksien täysin eriytetty tarjonta ja toinen tilaajayhteyksien yhteiskäyttö (Line sharing). Yhteyshinnoissa on eroja näiden tyyppien välillä. Tämä päätös koskee kuitenkin vain täysin eriytettyjä tilaajayhteyksiä DT:n tilaajaverkkoon.
- (16) DT velvoitettiin jo kesäkuussa 1997 sallimaan kilpailijoi-
leen täysin eriytetty tilaajayhteyksien käyttöoikeus⁽⁸⁾. Velvoitus perustui Saksan posti- ja televiestintäministeriön (Bundesministerium für Post und Telekommunikation, BMPT) toukokuussa 1997 antamaan määräykseen⁽⁹⁾, vaikka vastaavaa yhteisön lainsäädäntöön perustuvaa velvoitetta ei ollut siihen aikaan vielä annettu⁽¹⁰⁾. DT valitti tästä päätöksestä Saksan hallintotuomioistuintuimille⁽¹¹⁾, mutta liittotasavallan korkein hallinto-oikeus hylkäsi valituksen lopullisesti vuonna 2001. DT ja Mannesmann Arcor tekivät 30 päivänä elokuuta 1998 ensimmäisen sopimuksensa DT:n tilaajayhteyksien eriytetystä käytöstä.
- (17) Telealueverkkoon pääsystä veloittaviin maksuihin sovelletaan Saksan teletoimintalain mukaisesti kustannusvastaavuusperiaatetta⁽¹²⁾ ja niille on saatava ennalta RegTP:n hyväksyntä⁽¹³⁾. RegTP:n on siksi tarkistettava yksittäislupamenettelyä käyttäen, että DT:n muilta operaattoreilta televerkkopalveluista perimät maksut vastaavat tehokkaasta palveluntarjoamisesta aiheutuvia kuluja, etteivät ne sisällä erityisiä lisä- tai vähennyksiä ja että niillä ei kilpailusäännösten vastaisesti suosita tiettyjä operaattoreita muihin operaattoreihin nähden⁽¹⁴⁾. RegTP:n päätöksen voimassaoloaikana DT on velvollinen perimään maksut vahvistetun suuruisina⁽¹⁵⁾. Tämä ei kuitenkaan merkitse, että DT ei saisi alentaa televerkkopalveluista perimiään maksuja. DT:llä on siihen jopa

lakisäateinen velvollisuus, jos kustannukset alenevat tehokkuuden kasvaessa. RegTP:n on uuden lupahakemuksen perusteella tutkittava uusi kustannusrakenne ja annettava alennettujen televerkkopalvelumaksujen perimistä koskeva lupa tai siihen velvoittava määräys⁽¹⁶⁾.

- (18) Näiden lakisäateisten velvoitteiden mukaisesti RegTP hyväksyi DT:n 23 päivänä joulukuuta 1997 tekemän hakemuksen perusteella kuukausittaiset nettomaksut (kaikki tässä päätöksessä mainitut maksut ovat nettomaksuja), joita DT alkoi maaliskuussa 1998 periä muilta operaattoreilta tilaajayhteyksiensä eriytetystä käyttöoikeudesta⁽¹⁷⁾. DT oli hakenut hyväksyntää 14,73 euron suuruisen kuukausivuokran perimiselle yhtä analogista perustilaaajayhteyttä⁽¹⁸⁾ kohti. Lisäksi DT oli pyytänyt lupaa periä kertaluontoisina maksuina uuden liittymän kytkemisestä ilman lisätöitä⁽¹⁹⁾ 309,84 euroa ja käyttövalmiin liittymän käyttöönotosta⁽²⁰⁾ 135,49 euroa. RegTP hyväksyi 9 päivänä maaliskuuta 1998 tekemälään päätöksellä tilaajayhteydestä perittävän 10,56 euron suuruisen kuukausivuokran ja hylkäsi näin ollen osittain DT:n esittämän kustannuslaskelman. Kertaluontoiset maksut RegTP sen sijaan hyväksyi hakemuksen mukaisina. Tilaaajayhteyssopimuksen irtisanomisesta DT ei aluksi perinyt kilpailijoiltaan erillistä maksua, koska se sisältyi palvelun avaamismaksuihin.
- (19) Samalla, kun RegTP antoi alustavasti DT:lle tämän osittaisen luvan, se velvoitti tämän laatimaan vuoden 1998 puoliväliin mennessä perusteellisen kustannuslaskelman vasta käyttöön otettua INTRA-kustannuslaskentajärjestelmää käyttäen. Tässä yhteydessä RegTP huomautti, että korjausten seurauksena tulisi olla lopulliseen hakemuksen sisältyvien eriytetystä käyttöoikeudesta kilpailijoilta perittävien maksujen jääminen selvästi alle 10 euroon.

⁽¹⁶⁾ TKG:n 28 pykälän 1 ja 2 kohta.

⁽¹⁷⁾ Päätösosasto 4, asiakirjaviite BK 4a 1130/E2312.97; DT:n hakemuksen kustannuslaskelmassa käytettiin DT:n perinteistä kustannuslaskentajärjestelmää.

⁽¹⁸⁾ Kuparinen kierretty parijohto, kaksijohtoinen (CuDa 2Dr). Lisäksi käytetään monia pitemmälle kehittyneitä liittymäjohtoja.

⁽¹⁹⁾ Kysymyksessä on uusi liittymä silloin, kun tilaajayhteyden käyttöoikeuden mahdollistavaa tuotetta ei hankita samanaikaisesti teletuotteen irtisanomisen kanssa tai tilaajayhteyden teknistä toteuttamistapaa tai käyttötapaa muutetaan taikka loppukäyttäjälle saakka ei ole käytettävissä enää hänen toivomansa tuotevaihtoehdon edellyttämää johtotyyppiä (ks. DT:n tilaajayhteyssopimus, tilanne 18.11.2002, liite 1, käsitteiden määritelmät). Perusmaksu peritään, jos DT:n kaapelinjakokaapissa tai asiakaan luona ei tarvitse tehdä mitään ylimääräisiä töitä (jäljempänä 'yksinkertainen uuden liittymän kytkentä'), muussa tapauksessa kertaluontoisesti perittävät maksut ovat suurempia.

⁽²⁰⁾ Kysymyksessä on liittymän käyttöönotto, jos olemassa olevan telepalvelutuotteen irtisanomisen yhteydessä tilataan tilaajayhteyden käyttöoikeuden mahdollistava tuote ja tilaajayhteyden tekninen toteuttamistapa ja käyttötapaa säilyvät muuttumattomina (ks. DT:n tilaajayhteyssopimus, tilanne 18.11.2002, liite 1, käsitteiden määritelmät). Perusmaksu peritään, jos DT:n kaapelinjakokaapissa tai asiakaan luona ei tarvitse tehdä mitään ylimääräisiä töitä (jäljempänä 'yksinkertainen liittymän käyttöönotto'), muussa tapauksessa kertaluontoisesti perittävät maksut ovat suurempia.

⁽⁸⁾ Mannesmann Arcorin kanteen perusteella, jonka se oli nostanut TKG:n 33 pykälän 2 kohdan 2 alakohdan nojalla käytyään ensin lokakuusta 1996 maaliskuuhun 1997 tuloksettomia neuvotteluja DT:n kanssa.

⁽⁹⁾ BMPT:n päätös 223 a, tehty 28.5.1997.

⁽¹⁰⁾ Asetuksen (EY) N:o 2887/2000 tultua voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001 myös yhteisön säädöksissä velvoitetaan tarjoamaan eriytettyjä tilaajayhteyksiä.

⁽¹¹⁾ Kölnin hallinto-oikeuden (VG Köln) 18 päivänä elokuuta 1997 antama väliaikainen päätös kumottiin, ja Münsterin väliportaant hallinto-oikeus (OVG Münster) vahvisti kumoamisen 29 päivänä syyskuuta 1997.

⁽¹²⁾ TKG:n 24 pykälän 1 kohta.

⁽¹³⁾ TKG:n 25 pykälän 1 kohta ja 24 pykälä.

⁽¹⁴⁾ TKG:n 24 pykälä.

⁽¹⁵⁾ TKG:n 29 pykälän 1 kohta.

- (20) Tästä ehdosta huolimatta DT esitti RegTP:lle 5 päivänä kesäkuuta 1998 kuukausimaksun hyväksymistä koskevan uuden hakemuksen, jossa maksun suuruudeksi oli määritetty 24,16 euroa. Lisäksi DT haki lupaa periä kertaluontoisina maksuina yksinkertaisesta uuden liittymän kytkennästä 384,58 euroa ja yksinkertaisesta liittymän käyttöönotosta 323,67 euroa. RegTP:n oli Saksan televiestintälain säännösten mukaisesti tehtävä hakemusta koskeva päätöksensä kymmenen viikon kuluessa, eli 30 päivään marraskuuta 1998 mennessä⁽²¹⁾. Kun 27 päivänä marraskuuta 1998 kävi ilmi, että RegTP aikoi korottaa kuukausimaksut 11,86 euroon, DT peruutti kuitenkin Saksan talous- ja teknologia-asioista vastaavan ministeriön suosituksesta jälleen lupahakemuksensa. RegTP päätti samana päivänä keskeyttää menettelyn ja pidentää 9 päivänä maaliskuuta 1993 antamansa maksuja koskevan väliaikaisen luvan voimassaoloa 30 päivään huhtikuuta 1999 saakka⁽²²⁾.
- (21) Kölnin hallinto-oikeus päätti Mannesmann Arcor AG & Co:n kiireellisen hakemuksen perusteella 20 päivänä tammikuuta 1999, että RegTP:llä oli lain mukaiset valtuudet ja tässä erityistapauksessa myös velvollisuus päättää viran puolesta maksujen suuruudesta⁽²³⁾. DT esitti kuitenkin välittömästi tämän jälkeen RegTP:lle uuden hakemuksen, jossa se pyysi lupaa 19,07 euron kuukausimaksulle ja kertamaksuille, jotka olisivat yksinkertaisesta uuden liittymän kytkennästä 224,26 euroa ja yksinkertaisesta liittymän käyttöönotosta 186,44 euroa.
- (22) RegTP hyväksyi 10 päivänä helmikuuta 1999 tehdyllä päätöksellä⁽²⁴⁾ perusliittymän tilaajayhteyden käyttöoikeudesta perittäväksi 12,99 euron kuukausimaksun. Kertaluontoisiksi maksuiksi yksinkertaisesta uuden liittymän kytkennästä hyväksyttiin 100,50 euroa ja yksinkertaisesta liittymän käyttöönotosta 97,99 euroa. Lisäksi RegTP hyväksyi DT:n nyt palvelun avaamismaksusta erillisenä perittäväksi ilmoittaman kertaluontoisen 55,07 euron irtisanomismaksun. Muilta osin, eli sikäli kun hyväksyttäväksi esitetyt maksut olivat edellä mainittuja korkeampia, RegTP hylkäsi DT:n hakemuksen. Kyseiset maksut olivat voimassa 31 päivään maaliskuuta 2001 asti.
- (23) DT jätti 19 päivänä tammikuuta 2001 RegTP:lle uuden hakemuksen perusliittymästä perittävän 17,40 euron suuruisen kuukausimaksun sekä yksinkertaisesta uuden liittymän kytkennästä perittävän 119,51 euron kertamaksun, yksinkertaisesta liittymän käyttöönotosta perittävän 127,04 euron kertamaksun ja tilaajayhteyssopimuksen irtisanomisesta⁽²⁵⁾ perittävän 104,41 euron kertamaksun hyväksymisestä silloin, kun ne koskevat perusliittymää. DT esitti hakemuksessaan RegTP:lle yrityksen sisäiseen kustannuslaskentajärjestelmään perustuvan kustannuslaskelman kyseisistä palveluista ja korosti erityisesti, että Saksan lain asiaa koskevien määräysten mukaisesti maksujen hyväksymisen perustana sai käyttää yksinomaan näitä laskelmia⁽²⁶⁾.
- (24) RegTP hyväksyi 30 päivänä maaliskuuta 2001 tehdyllä ja 1 päivänä huhtikuuta 2001 voimaan tulleella päätöksellä⁽²⁷⁾ perusliittymän vuokrana maksettavaksi kuukausimaksuksi 12,48 euroa⁽²⁸⁾ ja kertaluontoisina perittäviksi maksuiksi 92,59 euroa yksinkertaisesta liittymän käyttöönotosta ja 86,51 euroa yksinkertaisesta uuden liittymän kytkennästä⁽²⁹⁾. Liittymän irtisanomisesta perittäviksi maksuiksi päätöksessä vahvistettiin 38,06 euroa yksinkertaisen liittymän käyttöönoton yhteydessä ja 59,24 euroa yksinkertaisesta uuden liittymän kytkennästä DT:n kaapelinjakokaapissa tekemät työt mukaan lukien. DT:n hakemus hylättiin niiltä osin kuin se ylitti hyväksyttyjen maksujen määrät. RegTP:n osittain myönteinen hyväksymispäätös perustui pääosin WIK:n⁽³⁰⁾ laatimaan analyttiseen kustannuslaskentajärjestelmään, jonka tavoitteena on lähinnä teoreettisesti selvittää tilaajayhteyksien tarjonnan eriyttämisestä aiheutuvat pitkän aikavälin lisäkustannukset LRIC-menettelmällä⁽³¹⁾, koska DT:n kustannuslaskelmat eivät osittain vastanneet laissa säädettyjä vaatimuksia.
- (25) RegTP hyväksyi lopulta 11 päivänä huhtikuuta 2002 tehdyllä ja 1 päivänä huhtikuuta 2002 voimaan tulleella päätöksellä⁽³²⁾ DT:n hakemuksen kertaluontoisten maksujen alentamisesta määriin, jotka olivat yksinkertaisesta uuden perusliittymän kytkennästä 81,12 euroa, yksinkertaisesta liittymän käyttöönotosta 70,56 euroa ja palvelusopimuksen irtisanomisesta 34,94 euroa (ilman samanaikaista liittymätyypin muuttamista asiakkaan luona)⁽³³⁾. RegTP alensi lopulta 30 päivänä huhtikuuta 2003 tekemällään päätöksellä⁽³⁴⁾ kuukausimaksun 1 päivästä toukokuuta 2002 alkaen 11,80 euroon.
- ⁽²⁵⁾ Ks. tämän palvelun kuvaus 19 päivänä tammikuuta 2001 päivätyn tilaajayhteyksistä perittävien maksujen hyväksymistä koskevan hakemuksen liitteessä 4, sivulla 6 (29 päivänä elokuuta 2001 päivättyyn tietojen antamista koskevaan pyyntöön saadun 24 päivänä syyskuuta 2001 päivätyn DT:n vastauksen liite ZZ).
- ⁽²⁶⁾ Ks. tilaajayhteyksistä perittävien maksujen hyväksymistä koskevan 19 päivänä tammikuuta 2001 päivätyn hakemuksen perustelu sen liitteessä 2, s. 3 (ks. alaviite 25).
- ⁽²⁷⁾ Päätösosasto 4, asiakirjaviite BK 4a-01/001/E 19.01.01.
- ⁽²⁸⁾ Kaikkiaan hyväksyttiin 13:sta erilaisesta liittymätyypistä perittävät kuukausimaksut, joiden määrä oli enimmillään jopa 65,70 euroa.
- ⁽²⁹⁾ Kertaluontoisia maksuja hyväksyttiin kaikkiaan yli 80:aa erilaista tapahtumaa varten, ja enimmillään niiden määrä oli jopa yli 400 euroa.
- ⁽³⁰⁾ Viestintäpalvelujen tutkimiseen erikoistunut laitos Wissenschaftliches Institut für Kommunikationsdienste, Bad Honnef (Saksa).
- ⁽³¹⁾ LRIC: Long Run Incremental Cost (pitkän aikavälin lisäkustannukset).
- ⁽³²⁾ Päätösosasto 4, asiakirjaviite BK 4a-02/004/E 31.01.02.
- ⁽³³⁾ Palvelun aloitusmaksuja hyväksyttiin kaikkiaan yli 70 ja irtisanomismaksuja yli 30 erilaista tilannetta varten. Osa maksuista oli huomattavasti suurempia kuin tässä yhteydessä mainitut määrät.
- ⁽³⁴⁾ Päätösosasto 4, asiakirjaviite BK 4a-03-010/E19.02.03.
- ⁽²¹⁾ DT peruutti hakemuksensa 17 päivänä heinäkuuta 1998 ja esitti 21 päivänä syyskuuta 1998 uuden hakemuksen, jossa maksut olivat samansuuruiset mutta niitä koskeva kustannuslaskelma oli tarkemmin perusteltu.
- ⁽²²⁾ Saksan talous- ja teknologia-asioista vastaavan ministeriön lehdistötiedote 27.11.1998 (asiassa COMP/C-1/37.451 tehdyn kantelun liite 7), RegTP:n lehdistötiedote 27.11.1998 (asiassa COMP/C-1/37.451 tehdyn kantelun liite 7A).
- ⁽²³⁾ Asiakirjaviite L 3890/98.
- ⁽²⁴⁾ Päätösosasto 4, asiakirjaviite BK 4e-98-024/E 21.09.98.

B. KÄYTTÖOIKEUSPALVELUT LOPPUKÄYTTÄJILLE

- (26) DT tarjoaa loppukäyttäjille kiinteän verkon tilaajayhteyksiä kahden eri perusvaihtoehdon mukaisina. Vaihtoehdot ovat perinteinen analoginen liittymä (markkinointinimi T-Net) ja digitaalinen kapeakaistaliittymä (Integrated Services Digital Network – ISDN, markkinointinimi T-ISDN). Nämä molemmat loppukäyttäjän yhteyksien perusvaihtoehdot voidaan tarjota käyttäen perinteistä kuparisista parijohdoista rakennettua DT:n verkkoa. Lisäksi DT tarjoaa loppukäyttäjilleen myös laajakaistayhteyksiä (Asymmetrical Digital Subscriber Lines, markkinointinimi T-DSL), jotka mahdollistavat olemassa oleviin T-Net tai T-ISDN-yhteyksiin liitettyjen lisävarusteiden avulla laajakaistapalvelujen, kuten nopeutetun Internet-yhteyden tarjoamisen.
- (27) DT:n antamien tietojen mukaan ⁽³⁵⁾ sen omien analogisten (T-Net) ja digitaalisten (T-ISDN) johtojen, kaikki ADSL-toimintoja varten varustetut johdot mukaan lukien, määrä on kehittynyt vuosina 1998–2002 seuraavasti:

Taulukko 1

	T-Net	T-ISDN	Yhteensä
31.12.1998	[...] (*)	[...]	[...]
31.12.1999	[...]	[...]	[...]
31.12.2000	[...]	[...]	[...]
31.12.2001	[...]	[...]	[...]
31.12.2002	[...]	[...]	[...]

- (28) Sellaisten tilaajayhteyksien lukumäärä, jotka varustetaan ADSL-tekniikalla entistä suurempien tietomäärien nopeutettua siirtoa varten, lisääntyy jatkuvasti. DT:n antamien tietojen mukaan ⁽³⁶⁾ sen ADSL-yhteyksien yleisyys on kehittynyt loppukäyttäjien tasolla (T-DSL) vuosina 1998–2002 seuraavasti:

(*) [...] = Liikesalaisuus.

⁽³⁵⁾ DT:n vastaukset, päivätty 23 päivänä heinäkuuta 2001, 22 kesäkuuta 2001 päivättyyn tietojen antamista koskevaan pyyntöön ja 4 päivänä helmikuuta 2002, 17 päivänä tammikuuta 2002 päivättyyn pyyntöön asiassa COMP/C-1/37.451; DT:n 17 päivänä tammikuuta 2003 ja 22 päivänä tammikuuta 2003 päivätty kirjeet: Primary Multiplex -yhteyksiä (PMx) ei oteta laskelmassa huomioon eikä myöskään "muuta" yhteyksiä, koska kyseiset tyypit ovat lukumääräisesti merkityttömiä eikä niiden hintoja ole mahdollista eritellä riittävän tarkasti.

⁽³⁶⁾ DT:n vastaukset, päivätty 23 päivänä heinäkuuta 2001, 22 kesäkuuta 2001 päivättyyn tietojen antamista koskevaan pyyntöön ja 4 päivänä helmikuuta 2002, 17 päivänä tammikuuta 2002 päivättyyn pyyntöön asiassa COMP/C-1/37.451; DT:n 17 päivänä tammikuuta 2003 ja 22 päivänä tammikuuta 2003 päivätty kirjeet.

Taulukko 2

	T-DSL/T-Net	T-DSL/T-ISDN	Yhteensä
31.12.1998	[...]	[...]	0
31.12.1999	[...]	[...]	3 000
31.12.2000	[...]	[...]	149 000
31.12.2001	[...]	[...]	2 000 000
31.12.2002	[...]	[...]	3 100 000

- (29) DT:n loppukäyttäjätariffit ⁽³⁷⁾ koostuvat kahdesta osasta. Ne ovat kuukausittain perittävä perusmaksu, joka määräytyy tarjottavien johtojen ja palvelujen mukaan, ja liittymän kytkennästä tai käyttöönnotosta perittävä kertaluontoinen maksu, joka riippuu liittymäjohtoon molemmissa päissä tarvittavan työn määrästä.

- (30) DT:n loppukäyttäjiltä analogisista ja ISDN-linjoista perimiä hintoja säännellään Saksan Price-Cap-järjestelmällä, joissa määritellään tiettyjen palvelujen hinnanmuutos- ja muutokset, mutta T-DSL-yhteyksistä loppukäyttäjiltä perittävät hinnat eivät kuulu ennalta sovellettavan sääntelyn piiriin.

a) ANALOGISISTA JA ISDN-YHTEYKSISTÄ (T-NET JA T-ISDN) PERITTÄVÄT MAKSUT

- (31) Maksut, joita DT perii kilpailijoiltaan yhteyksistä telealueverkkoon (ks. 15 kappale ja seuraavat), lasketaan yksitellen kustannuseriaatteen mukaisesti. Sen sijaan analogisista ja ISDN-yhteyksistä perittävät tariffit kuuluvat niin kutsutun Price-Cap-enimmäishintajärjestelmän piiriin. Yhteyksistä DT:n kiinteään puhelinverkkoon ja puheluista loppukäyttäjiltä perittävien hintojen sääntelyä ei näin ollen tehdä erikseen kustakin yksittäisestä palvelusta aiheutuvien kustannusten mukaisesti, vaan useiden eri palvelujen yhteisvaikutuksen perusteella, jolloin yksittäisiä palveluita koetaan yhteen niin kutsutuiksi palvelukoreiksi ⁽³⁸⁾.

⁽³⁷⁾ Kulloinkin voimassa olevat DT:n loppukäyttäjätariffit julkaistaan Internet-osoitteessa www.telekom.de. Ks. myös RegTP:n tiedonannon 68/1999 liite 2, Amtsblatt (RegTP) Nr. 3/1999, s. 540.

⁽³⁸⁾ TKG:n 27 pykälän 1 kohdan 2 virke ja 25 pykälän 1 kohta; telepalvelumaksujen sääntelystä annetun asetuksen (TEntgV, Telekommunikations-Entgeltregulierungsverordnung, annettu 1.10.1996, BGBl. I, s. 1492) 4 ja 5 pykälä.

- (32) Saksan telepalvelumaksujen sääntelystä annetun asetuksen (jäljempänä "TEntgV") mukaisesti ensisijaisena sääntelyvälineenä käytetään Price-Cap-järjestelmää. Siksi tiukka kustannuslähtöisyysperiaate koskee yksittäisiä loppukäyttäjille tarjottavia telepalveluja vain siinä tapauksessa, että jotakin palvelua ei voi sisällyttää johonkin koriin⁽³⁹⁾. Näin yritys, jonka maksut ovat säänneltyjä, saa liikkumavaraa määritellä yritystoiminnassaan sovellettavia hintoja. Price-Cap-järjestelmän mukainen sääntely käsittää Price-Cap-päätöksen, jonka mukaisesti palvelut jaotellaan koreihin ja hintojen muuttamisedot sekä muut puite-ehdot määritellään tietyksi ajaksi, ja erikseen haettuja maksujen muutoksia koskevat päätökset Price-Cap-kausien aikana.
- (33) Yhteen koriin kootaan sellaiset palvelut, jotka ovat kilpailutilanteen kannalta keskenään verrannollisia⁽⁴⁰⁾. Sitten yhteen koriin kootuille palveluille vahvistetaan maksujen lähtötaso⁽⁴¹⁾ ja korihinnan kehitykselle asetetaan tietyllä ajanjaksolla tavoitteita (niin kutsuttu Price-Cap-indeksi)⁽⁴²⁾. Hinnanmuutosehdot vahvistetaan ottaen huomioon hintojen nousuvauhti, odotettavissa oleva DT:n tuottavuuden kasvuvauhti ja suhde maksujen lähtötason sekä tehokkaasta palvelujen tarjoamisesta pitkällä aikavälillä aiheutuvien ylimääräisten kustannusten välillä⁽⁴³⁾.
- aa) Price-Cap-kaudet 1998-1999 ja 2000-2001**
- (34) BMPT loi loppukäyttäjiltä kiinteistä verkkoyhteyksistä perittäviä maksuja koskevan Price-Cap-järjestelmän joulukuussa 1997 tehdyllä päätöksellä⁽⁴⁴⁾, ja RegTP otti sen käyttöön 1 päivänä tammikuuta 1998. Järjestelmään sisällytettiin kaksi koria, joista toinen käsittää yksityisasiakkaille ja toinen yritysasiakkaille tarkoitettua palvelua. Molemmissa koreissa on sekä käyttöoikeuspalveluja (analogiset ja ISDN-vakioyhteydet) että koko DT:n puhelintointimintaan liittyvä palveluvalikoima, eli paikallispuhelimet, alueelliset puhelut, kaukopuhelut ja ulkomaanpuhelimet sekä satelliittipuhelut ja optiotariffit.
- (35) BMPT:n 17 päivänä joulukuuta 1997 tekemä päätös, tiedonanto mukaisesti DT:n oli ensimmäisten kahden vuoden aikana, eli 1 päivän tammikuuta 1998 ja 31 päivän joulukuuta 1999 välisenä aikana (ensimmäinen Price-Cap-kausi) alennettava kummankin korin kokonaishintaa 4,3 prosenttia. Tämän ensimmäisen kauden päätyttyä 31 päivänä joulukuuta 1999 RegTP päätti⁽⁴⁵⁾ pääosin säilyttää korien kokoonpanon ja alentaa korien hintoja 1 päivän tammikuuta 2000 ja 31 päivän joulukuuta 2001 välisenä ajanjaksona (toinen Price-Cap-kausi) vielä 5,6 prosenttia. Jokaisen Price-Cap-kauden keskimääräisen hintaindeksin⁽⁴⁶⁾ oli oltava pienempi tai yhtä suuri kuin Price-Cap-indeksi⁽⁴⁷⁾. Nämä säädetty mittasuureet pyritään mitoittamaan niin, että ne vastaavat DT:n tuottavuuden ja tehokkuuden paranemista ja kokonaistalouden hintojen nousua, esimerkiksi inflaatiokehityksen mukaisesti, kunkin Price-Cap-kauden aikana.
- (36) Tämän sitovista hinnanalennussäännöksistä muodostuvan kokonaisuuden puitteissa DT:llä oli mahdollisuus muuttaa kunkin korin yksittäisiä osia haluamallaan tavalla. Maksun muuttaminen edellytti kuitenkin RegTP:n muodollista hyväksyntää. DT:lle kuului jatkuva oikeus tehdä omasta aloitteestaan lupahakemuksia, eikä maksujen muutosten määrää Price-Cap-kauden aikana ollut rajoitettu. Suunnitelman mukaiset maksujen muutokset ovat Price-Cap-sääntelyssä aina hyväksymiskelpoisia, jos korin keskihinta ei ylitä säädettyä Price-Cap-indeksiä⁽⁴⁸⁾ eikä kyseessä ilmeisesti ole alennusten tai syrjivien etujen myöntäminen⁽⁴⁹⁾. Näin ollen DT:llä oli mahdollisuus korottaa kuhunkin koriin kuuluvasta yhdestä tai useammasta palvelusta perittävää maksua, jos vain korin enimmäishinta ei ylittynyt. Hinnankorotus, joka ylitti korin hinnan ylärajan, oli siksi mahdollinen vain, jos saman korin muiden palvelujen hintoja alennettiin. Price-Cap-järjestelmä ei sen sijaan sisältänyt mitään velvoittavia vähimmäiskorihintoja, joten DT pystyi edelleen alentamaan kuhunkin koriin koottuja maksuja myös enemmän kuin vain säädettyjen hinnanalennusten verran.
- (37) DT alensi kummankin ensimmäisen Price-Cap-kauden aikana huomattavasti loppukäyttäjiltä perittäviä kummankin korin maksuja ja on samalla ylittänyt

⁽³⁹⁾ TEntgV:n 1 pykälän 1 kohta.

⁽⁴⁰⁾ TEntgV:n 1 pykälän 2 kohta.

⁽⁴¹⁾ TEntgV:n 4 pykälän 1 kohta.

⁽⁴²⁾ TEntgV:n 4 pykälän 2 kohta.

⁽⁴³⁾ TEntgV:n 4 pykälän 2 ja 3 kohta.

⁽⁴⁴⁾ BMPT:n 17 päivänä joulukuuta 1997 tekemä päätös, tiedonanto 202/1997, Amtsblatt (BMPT) 34/97, s. 1891.

⁽⁴⁵⁾ RegTP:n 23 päivänä joulukuuta 1999 tekemä päätös, päätösosasto 2, asiakirjaviite BK 2c 99/050.

⁽⁴⁶⁾ Keskihintaindeksi sisältää säädetyn kokonaishintakehityksen kunkin korin sisällä Price-Cap-kaudesta toiseen. Vuoden 1997 keskihintaindeksin viitearvoksi määriteltiin aluksi 100 ja sen jälkeen se laskettiin kummallekin Price-Cap-kaudelle ottaen huomioon kokonaishintojen muutokset ja kaikkien korien kuuluvien yksittäisten palvelujen liikevaihtojen osuudet Price-Cap-kaudesta kohti.

⁽⁴⁷⁾ Price-Cap-indeksi tarkoittaa säädettyä kokonaishintojen laskua kullakin Price-Cap-kaudella suhteessa edelliselle Price-Cap-kaudelle säädettyjen hinnanalennusten jälkeiseen hintatasoon.

⁽⁴⁸⁾ TKG:n 27 pykälän 2 kohdan 2 virke, TEntV:n 5 pykälän 3 kohta.

⁽⁴⁹⁾ TKG:n 27 pykälän 3 kohta.

selvästi säädetty hinnanalennusvelvoitteensa⁽⁵⁰⁾. Liikevaihdon määrään ensimmäisen Price-Cap-kauden alennukset tammikuusta 1998 joulukuuhun 1999 vaikuttivat yksityisasiakkaiden korin osalta [...] euroa ja yritysasiakkaiden korin osalta [...] euroa. Säädetty 4,3 prosentin hinnanalennusvaatimus huomioon ottaen ylimääräiset ja vaatimusten yli menevät hinnanalennukset olivat molemmilta koreilta yhteensä [...] euroa⁽⁵¹⁾. Säädetty korotukset ylittävänä ylimääräisinä hinnanalennuksina toisella Price-Cap-kaudella tammikuusta 2000 joulukuuhun 2001, jolloin säädetty alennukset olivat 5,6 prosenttia, toteutettiin vielä [...] euron alennukset yksityisasiakkaiden korissa ja [...] euron alennukset yritysasiakkaiden korissa⁽⁵²⁾. Näin ollen DT on neljän vuoden aikana säädettyjen velvoitteidensa lisäksi alentanut tariffejaan vapaaehtoisesti kaikkiaan [...] euroa⁽⁵³⁾.

(38) Nämä tariffinalennukset koskevat vain puhelumaksuja, kun taas kuukausimaksut ja analogiseen peruspuhelinliittymään liittyvät kertaluontoiset palvelumaksut ovat pysyneet vuosina 1998–2001 koko ajan muuttumattomina.

(39) DT:n loppukäyttäjältä puhelimen analogisesta perusliittymästä (T-Net Standard) perimä perusmaksu oli kyseisenä ajanjaksona 10,93 euroa kuukaudelta. DT:n mukaan tämä perusmaksu ei kata DT:n kustannuksia, jotka aiheutuvat analogisen puhelinverkkoyhteyden tarjoamisesta loppukäyttäjille. DT väittääkin, että se ei ole vielä täysin onnistunut kattamaan yhteydet kiinteään verkkoon mahdollistavien liittymien tarjoamisesta ennen kilpailun vapauttamista syntyneitä vajetta⁽⁵⁴⁾. DT:n oikeudellinen edeltäjä Deutsche Bundespost oli ottanut kantaakseen tämän vajeen lähinnä sosiaalisista syistä tarjotessaan käyttäjille puhelinverkkoyhteyksiä kustannukset alittavaan hintaan. Se korvasi näin syntyneet tappiot keräämällä kustannukset keskimääräistä enemmän ylittäviä maksuja kaukopuheluista ja erityisesti ulkomaanpuheluista.

(40) ISDN-liittymätyypeistä perittävät kuukausimaksut olivat 31 päivään maaliskuuta 2000 seuraavat: T-ISDN Mehrgeräte Einfach 19,56 euroa, T-ISDN Mehrgeräte Standard 20,45 euroa, T-ISDN Mehrgeräte Komfort 22,67 euroa,

T-ISDN Anlagen Einfach 26,23 euroa, T-ISDN Anlagen Standard 28,45 euroa ja T-ISDN Anlagen Komfort 30,68 euroa⁽⁵⁵⁾. RegTP hyväksyi 16 päivänä helmikuuta 2000 tekemällään päätöksellä 17 päivänä joulukuuta 1999 päivätyn DT:n hakemuksen mukaisesti näiden tariffien alentamisen seuraavasti: T-ISDN Mehrgeräte Standard 19,78 euroa, T-ISDN Mehrgeräte Komfort 21,99 euroa, T-ISDN Anlagen Einfach ja Standard 25,56 euroa ja T-ISDN Anlagen Komfort 28,12 euroa. Nämä uudet tariffit tulivat voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2000⁽⁵⁶⁾. Viimeksi mainitut tariffit olivat näin ollen voimassa alkuperäisen Price-Cap-kauden loppuun saakka.

(41) DT:n loppukäyttäjiltä erilaisista analogisista ja ISDN-yhteystyypeistä perimät kertaluontoiset maksut olivat koko Price-Cap-kauden 1998–2001 ajan toimintavalmiin yhteyden käyttöönotosta 22,22 euroa ja yhteyden toimintavalmiiksi saattamisesta ilman lisätoita 44,45 euroa. DT:n loppukäyttäjiltä ei peritä yhteyden irtisanomismaksuja.

bb) Price-Cap-kausi 2002

(42) RegTP:n 21 päivänä joulukuuta 2001 tekemän päätöksen mukainen uusi Price-Cap-järjestelmä tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002⁽⁵⁷⁾. RegTP:n 23 päivänä toukokuuta 2001 julkistamien vuodesta 2002 sovellettavaa uutta Price-Cap-järjestelmää koskevien alustavien suuntaviivojen⁽⁵⁸⁾ pohjalta viranomaisen ilmoitti lokakuussa 2001⁽⁵⁹⁾ korien kokoonpanon ja niihin sovellettavien hinnanalennusvaatimusten (x-faktorien) muutoksista. Tämä vahvistettiin RegTP:n 21 päivänä joulukuuta 2001 tehdyllä päätöksellä. Uusi järjestelmä sisältää aikaisempien yksityis- ja yritysasiakkaiden kahden korin sijaan neljää koria, joihin kuuluvat liittymäjohtot (kori A), paikallispuhelu (kori B), kotimaan kaukopuhelu (kori C) ja ulkomaanpuhelu (kori D)⁽⁶⁰⁾.

(43) Koska loppukäyttäjien liittymät ovat nyt erillisessä korissa ja niihin sovelletaan negatiivista X-faktoria, DT:llä

⁽⁵⁰⁾ RegTP hyväksyi vuoden 1998 alun jälkeen Price-Cap-järjestelmän puitteissa seitsemän puhelumaksujen alentamista. Hyväksymispäivät olivat 30.1.1998, 11.12.1998, 16.3.1999, 16.4.1999, 21.1.2000, 16.2.2000 ja 13.3.2002.

⁽⁵¹⁾ RegTP:n 3 päivänä huhtikuuta 2002 päivätty vastaus 23 päivänä maaliskuuta 2002 päivättyyn tietojen antamista koskevaan pyyntöön.

⁽⁵²⁾ Ks. edellä.

⁽⁵³⁾ Ks. edellä.

⁽⁵⁴⁾ DT:n 14 päivänä toukokuuta 1999 päivätty asiaan COMP/C-1/37.451 liittyvästä valituksesta annettu lausunto s. 17; DT:n 24 päivänä syyskuuta 2001 päivätty vastaus 29 päivänä elokuuta 2001 päivättyyn tietojen antamista koskevaan pyyntöön asiassa COMP/C-1/37.451, s. 5.

⁽⁵⁵⁾ Ks. näiden ISDN-vaihtoehtojen tarkat kuvaukset DT:n 17 päivänä tammikuuta 2003 päivätystä kirjeestä ja liitteestä DT ST 29.

⁽⁵⁶⁾ Päätöksen voimassaoloa pidennettiin 28 päivänä helmikuuta 2001 tehdyllä RegTP:n päätöksellä 31 päivään maaliskuuta 2002.

⁽⁵⁷⁾ Joulukuun 21 päivänä 2001 tehty päätös, asiakirjaviite BK2c 01/009; Amtsblatt (RegTP) 2/2002, 6.2.2002, s. 75.

⁽⁵⁸⁾ http://www.regtp.de/reg_tele/start/fs_05.html.

⁽⁵⁹⁾ Tiedonanto 580/2001, Amtsblatt (RegTP) 20/2001, 17.10.2001, s. 3087.

⁽⁶⁰⁾ X-faktorit: kori A = - 1 %, kori B = 5 %, kori C = 2 %, kori D = 1 %. Näiden hinnannuutosvelvoitteiden viitearvoina ovat toisen Price-Cap-kauden lopun keskihintaindeksi ja Price-Cap-indeksi.

on velvollisuus jopa korottaa kyseisiä maksuja mahdollistaakseen nykyisen liittymäpulan poistamisen tulevien tariffiuudistusten avulla ⁽⁶¹⁾. Koska säädetty X-faktori on – 1 ja inflaatiovauhti on 3,1 prosenttia ⁽⁶²⁾, DT voi uuden Price-Cap-järjestelmän puitteissa korottaa loppukäyttäjien liittymistä perimiään maksuja 4,1 prosenttia vuodessa, eli yhteensä 12,3 prosenttia uuden Price-Cap-menettelyn kolmivuotisena voimassaoloaikana ⁽⁶³⁾.

(44) DT ilmoitti 15 päivänä tammikuuta 2002 RegTP:lle aikomuksestaan korottaa ensimmäistä kertaa sekä analogisten että ISDN-yhteyksiensä kuukausimaksuja 0,56 euroa ⁽⁶⁴⁾. RegTP totesi 13 päivänä maaliskuuta 2002 tekemässään päätöksessä, että DT on noudattanut koriin A kuuluvien liittymämaksujen korotuksia koskevia mittasuureita, koska se on korottanut kaikkien koriin A kuuluvien palvelujensa keskimääräistä hintatasoa 4,04 prosenttia ⁽⁶⁵⁾. Analogisen liittymän (T-Net) kuukausimaksu oli 1 päivästä toukokuuta 2002 11,49 euroa, T-ISDN Mehrgeräte Standard -liittymätyypin kuukausimaksu oli 20,34 euroa ja T-ISDN Mehrgeräte Komfort -liittymätyypin kuukausimaksu oli 22,55 euroa. Muiden T-ISDN-tyyppien hinnat sen sijaan pysyivät ennallaan.

(45) DT jätti RegTP:lle 31 päivänä lokakuuta 2002 päivätyn hakemuksen, jossa se pyysi lupaa analogisen T-Net-puhelinliittymän luovutuksesta perittävän kuukausimaksun korottamiselle 0,99 eurolla 12,48 euroon ja für T-Net-sekä T-ISDN-liittymistä maksettavan kertaluontoisen käyttöönottomaksun korottamiselle 13,40 eurolla 35,62 euroon 1 päivästä helmikuuta 2003. RegTP hyväksyi kuitenkin 19 päivänä joulukuuta 2002 tekemällään päätöksellä analogisesta T-Net-puhelinliittymästä perittävän kuukausimaksun korottamisen 0,33 eurolla 11,82 euroon ja hylkäsi hakemuksen tämän määrän ylittäviltä osin. RegTP ei myöskään hyväksynyt DT:n hakemaa kertaluontoisen käyttöönottomaksun korotusta ⁽⁶⁶⁾. RegTP perusteli päätöstään sillä, että korotukset ylittivät voimassa olevat Price-Cap-mittasuuret. DT:n perimät kertaluontoiset maksut T-Net- ja T-ISDN-liittymien eri tyypeistä ovat näin ollen edelleen 22,22 euroa käyttöönotosta ja 44,46 euroa uuden liittymän saattamisesta käyttövalmiiksi. Irtisanomismaksuja DT ei toistaiseksi peri loppukäyttäjiltään.

⁽⁶¹⁾ Joulukuun 21 päivänä 2001 tehty päätös (ks. alaviite 57), s. 17 ja 19.

⁽⁶²⁾ Saksan tilastokeskuksen elinkustannusindeksi yksityistalouksille (Statistisches Bundesamt, Preisindex für die Lebenshaltungskosten für einen Privathaushalt), 30.6.2001.

⁽⁶³⁾ Perustuu oletukseen, että inflaatiovauhti pysyy ennallaan vuosina 2002–2004. RegTP esittää 21 päivänä joulukuuta 2001 tekemässään päätöksessä (ks. alaviite 57) ennusteen, jonka mukaan DT:llä on kolmen vuoden ajan mahdollisuus korottaa kaikkia liittymämaksujaan keskimäärin 10 prosenttia ja analogisten liittymien maksuja erikseen 14 prosenttia.

⁽⁶⁴⁾ DT:n lehdistötiedote 15.1.2002.

⁽⁶⁵⁾ Päätösosasto 2, asiakirjaviite BK2a 02/001.

⁽⁶⁶⁾ Päätösosasto 2, asiakirjaviite BK2a 02/028; RegTP:n lehdistötiedote 20.12.2002.

b) ADSL-LIITTYMISTÄ (T-DSL) PERITTÄVÄT MAKSUT

(46) Analogisista ja ISDN-liittymistä poiketen ei T-DSL-tariffeja säännellä ennalta Price-Cap-järjestelmällä. Näin ollen DT määrittelee T-DSL-palvelutariffit oman harkintansa mukaan, mutta niitä voidaan säännellä jälkeen päin ⁽⁶⁷⁾.

(47) DT tarjosi heinäkuusta 1999 heinäkuuhun 2000 TDSL-liittymiä vain T-ISDN-liittymien kautta 22,74 euron kuukausihintaan, ja asennuksesta perittiin lisäksi 100,93 euron kertamaksu. Vuoden 2000 elokuusta joulukuuhun T-DSL-liittymää tarjottiin T-Net-liittymien kautta 13,17 eurolla ja T-ISDN-liittymien kautta 6,56 eurolla kuukaudessa. Tammikuusta 2001 helmikuuhun 2002 T-DSL-valmius maksoi T-Net-liittymän kautta kuukaudessa 17,59 euroa ja kaikkien T-ISDN-liittymätyyppien kautta 8,77 euroa ⁽⁶⁸⁾. Näin ollen kokonaishinta oli 31 päivään heinäkuuta 2000 saakka T-DSL/T-ISDN Mehrgeräte Standard -liittymästä 43,19 euroa ja T-DSL/T-ISDN Mehrgeräte Komfort -liittymästä 45,41 euroa. Vuoden 2000 elokuun 1 päivästä joulukuun 31 päivään kokonaishinnat olivat: T-DSL/T-Net 24,10 euroa, T-DSL/T-ISDN Mehrgeräte Standard 26,34 euroa ja T-DSL/T-ISDN Mehrgeräte Komfort 28,55 euroa. Tammikuun 1 päivästä 2001 helmikuun 24 päivään 2002 kokonaishinnat olivat: T-DSL/T-Net 28,52 euroa, T-DSL/T-ISDN Mehrgeräte Standard 28,55 euroa ja T-DSL/T-ISDN Mehrgeräte Komfort 30,76 euroa.

(48) Saatuaan DT:n kilpailijoilta useita valituksia RegTP aloitti 2 päivänä helmikuuta 2001 DT:n ADSL-hintoja koskevan jälkikäteistutkiminnan mahdollisen kilpailua vääristävän kustannukset alittavan hinnoittelun selvittämiseksi. Tutkimustensa tuloksena RegTP päätteli, että DT:n perimät T-ISDN-johtojen välityksellä tarjottavien T-DSL-palvelujen kuukausimaksut kattavat vain [...] prosenttia niiden kustannuksista. Samassa päätöksessä RegTP totesi myös, että T-DSL-palveluista peritty DT:n kertaluontoisen asennusmaksu kattaa vain [...] prosenttia kustannuksista ⁽⁶⁹⁾.

⁽⁶⁷⁾ TKG:n 30 pykälän mukaisesti.

⁽⁶⁸⁾ DT:n 5 päivänä maaliskuuta 2002 päivätty kirjallinen tiedote; kaikki hinnat koskevat vain liittymän varustamista T-DSL-valmiudella, toisin sanoen ne ovat T-Net- tai T-ISDN-maksujen lisäksi perittäviä hintoja (ks. 40 kappale ja seuraavat).

⁽⁶⁹⁾ Päätösosasto 3, asiakirjaviite BK 3b-00/032, 30 päivänä maaliskuuta 2001 tehty päätös, s. 31 (vain yhdestä T-DSL/T-Net-liittymätyypistä perittävän kuukausimaksun todettiin kattavan kustannukset).

- (49) RegTP päätti kuitenkin olla vastustamatta hintoja ja lopettaa tutkimukset, koska DT velvoitettiin RegTP:n 30 päivänä maaliskuuta 2001 tekemällä kahdella muulla päätöksellä mahdollistamaan kilpailijoilleen televerkko-palvelujen jälleenmyynti tilaajayhteyksiä, paikallis- ja city-liittymiä tarjoavassa verkossa (resale) sekä tilaajayhteysohjojen jakaminen (line sharing)⁽⁷⁰⁾. Koska DT ei kuitenkaan noudattanut näitä määräyksiä odotusten mukaisesti, RegTP päätti 18 päivänä joulukuuta 2001 aloittaa uudelleen väärinkäytöksiä koskevan menettelyn, ja T-DSL-tariffeja alettiin tutkia uudelleen.
- (50) Tämän jälkeen DT ilmoitti 15 päivänä tammikuuta 2002 alentavansa T-DSL/T-Net-liittymän kuukausimaksun 17,59 eurosta 17,23 euroon ja korottavansa T-DSL/T-ISDN-liittymän kuukausimaksun 8,78 eurosta 11,20 euroon⁽⁷¹⁾. Näitä maksuja DT on perinyt 25 päivästä helmikuuta 2002. Näin ollen nykyiset loppukäyttäjiltä kuukausittain perittävät kokonaishinnat ovat: T-DSL/T-Net 28,72 euroa, T-DSL/T-ISDN Mehrgeräte Standard 31,54 euroa ja T-DSL/T-ISDN Mehrgeräte Komfort 33,75 euroa⁽⁷²⁾. T-Net-hinnan nousua 1 päivänä helmikuuta 2003 T-DSL/T-Net-liittymä maksaa nyt 29,05 euroa.
- (51) T-DSL-valmiuden käyttövalmiiksi saattamisesta DT:n asiakkailta veloitetaan 1 päivästä elokuuta 2000 kaikkien sekä T-Net- että T-ISDN-liittymätyyppien yhteydessä 44,46 euron kertamaksu. DT ilmoitti 15 päivänä tammikuuta 2002 korottavansa tämän kertaluontoisen maksun 64,61 euroon 1 päivästä heinäkuuta 2002 ja 86,16 euroon 1 päivästä tammikuuta 2003. Tämän jälkeen RegTP lopetti 22 päivänä tammikuuta 2002 rikkomismenettelyn ja perusteli sitä uudella hintatilan-teella, joka ei enää antanut aihetta epäillä TKG:ssa tarkoitettua alihinnoittelua⁽⁷³⁾.
- (52) Kiinteitä televiestintäverkkoja ylläpitäviin ja niihin liittyviä palveluja tuottaviin yrityksiin sovelletaan EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan määräyksiä, koska kyseiset yritykset harjoittavat taloudellista toimintaa tarjoamalla ammattimaisesti kiinteiden verkkojen käyttöoikeuksia ja muita kiinteiden verkkojen kautta käytettäviä palveluja⁽⁷⁴⁾. DT on rekisteröity kaupallinen yritys, joka pitää yllä julkisesti käytettävissä olevaa kiinteää verkkoa ja tuottaa siihen liittyviä palveluja. Näin ollen DT on katsottava EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa tarkoitetuksi yritykseksi.
- (53) Verkkojen käyttöoikeuksien ja niiden liitännäispalvelujen tarjoamisen osalta DT kuuluu sekä alakohtaisten yhteisön säännösten että niiden täytäntöönpanoa varten annettujen kansallisten määräysten ja sääntelytoimenpiteiden soveltamisalaan. DT katsoo, että komission puuttuminen maksuihin, joihin on aikaisemmin sovellettu kansallisia sääntelytoimenpiteitä, on komission ja RegTP:n välisen toimivaltuuksien jaon vastaista⁽⁷⁵⁾. RegTP oli myös määrännyt kaikkien tarkastelun kohteena olevien maksujen suuruuden, joten DT:llä ei ollut mahdollisuutta omiin yritystoiminnallisiin perusteisiin tehtyihin päätöksiin, jotka voisivat olla yhteisön tasolla kartellisäännösten nojalla toteutettujen toimenpiteiden kohteena⁽⁷⁶⁾. Näin ollen kyseessä oli yhteisön säännösten rikkominen, jonka tekijänä komission ei ollut syytä tutkia säänneltyjä maksuja soveltavaa yritystä, vaan EY:n perustamissopimuksen 226 artiklan mukainen perustamissopimuksen rikkomismenettely olisi kohdistettava Saksaan⁽⁷⁷⁾.
- (54) DT:n käsityksestä poiketen ei kilpailusääntöjen soveltaminen kuitenkaan ole yhteisöjen tuomioistuimen ja yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan aina poissuljettu, jos ja kun asiaa koskevissa alakohtaisissa määräyksissä ei estetä yrityksiä, joihin niitä sovelletaan, tekemästä itsenäisesti kilpailua mahdollisesti estäviä, rajoittavia tai siihen vaikuttavia päätöksiä⁽⁷⁸⁾. Tämä koskee erityisesti tapauksia, joissa komissiolle on esitetty valituksia väitettyistä yhteisön kilpailusääntöjen rikkomisista. Näissä tapauksissa komissiolla on velvollisuus tutkia asia ja antaa tarvittaessa määräys toteuttaa asianmukaiset korjaavat toimenpiteet.

IV ARVIOINTI

A. EY:N PERUSTAMISSOPIMUKSEN 82 ARTIKLAN SOVELTAMINEN

- (52) Kiinteitä televiestintäverkkoja ylläpitäviin ja niihin liittyviä palveluja tuottaviin yrityksiin sovelletaan EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan määräyksiä, koska kyseiset yritykset harjoittavat taloudellista

- (55) Tämän mukaisesti komissio on todennut tiedonannossa kilpailusääntöjen soveltamisesta telealan liittymäsopimukseen – puitteet, asian kannalta merkitykselliset markkinat ja periaatteet – (verkkoonpääsyä koskeva tiedonanto), että tietyt seikat voivat kuulua sekä kilpailusääntöjen

⁽⁷⁰⁾ Päätösosasto 3 asetti Resale-velvoitteen, asiakirjaviite BK 3a-00/025, ja Line sharing -velvoitteen, asiakirjaviite BK 3c-00/029.

⁽⁷¹⁾ DT:n lehdistötiedote 15.1.2002 (pelkän T-DSL-liittymän hinnat ilman T-Net- tai T-ISDN-johtoja).

⁽⁷²⁾ T-DSL-liittymää tarjotaan myös muiden T-ISDN-liittymätyyppien kautta, mutta kyseisiä tapauksia on niin vähän, että niiden hinnat voidaan jättää tässä menettelyssä huomiotta; ks. DT:n 31 päivänä tammikuuta 2003 päivätty kirje.

⁽⁷³⁾ Päätösosasto 3, asiakirjaviite BK 3b-01/039, RegTP:n lehdistötiedote 22.1.2002.

⁽⁷⁴⁾ Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antama tuomio asiassa C-41/83, Italia/komissio, perustelujen 17-20 kohta (Kok. 1985, s. 873).

⁽⁷⁵⁾ DT:n 29 päivänä heinäkuuta 2002 antama vastaus väitetedoksiantoon, s. 18 ja seuraavat; DT:n 25 päivänä lokakuuta 2002 päivätty kirje, s. 2 ja seuraavat.

⁽⁷⁶⁾ DT:n 29 päivänä heinäkuuta 2002 antama vastaus väitetedoksiantoon, s. 20 ja seuraavat.

⁽⁷⁷⁾ DT:n 29 päivänä heinäkuuta 2002 antama vastaus väitetedoksiantoon, s. 32 ja seuraavat.

⁽⁷⁸⁾ Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa C-359 ja C-379/95 P, komissio ja Ranska vastaan Ladbrooke Racing, antaman tuomion perustelujen 34 kohta ja muut todisteet (Kok. 1997, s. I-6225); yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-228/97, Irish Sugar plc vastaan komissio, antaman tuomion perustelujen 130 kohta (Kok. 1999, s. II-296); yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-513/93, Consiglio Nazionale degli Spedizionieri Doganali, antaman tuomion perustelujen 59 kohta ja seuraavat (Kok. 2000, s. II-1807).

että kansallisten tai yhteisön oikeuteen kuuluvien alakoh-
taisten määräysten, erityisesti sisämarkkinoita koskevien
määräysten, soveltamisalaan. Tiedonannossa sanotaan
erityisesti: "Telealalla ONP-direktiiveillä pyritään luomaan
sääntelyjärjestelmä liittämösopimuksille. Koska ONP:tä
koskevat säännöt ovat luonteeltaan yksityiskohtaisia ja
voivat olla perustamissopimuksen 86 artiklaa tiukempia,
alalla toimivien yritysten on syytä muistaa, että yhteisön
kilpailusääntöjen noudattaminen ei vapauta niitä velvoit-
teesta noudattaa ONP:hen liittyviä velvoitteita ja päinvas-
toin." ⁽⁷⁹⁾

- (56) Lisäksi komissio toteaa verkkoonpääsyä koskevassa
tiedonannossa: "Perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklaa
(nykyiset 81 ja 82 artikla) sovelletaan tavanomaiseen
tapaan sopimuksiin tai käytäntöihin, jotka kansallinen sää-
ntelyviranomainen on hyväksynyt tai joihin se on antanut
luvan, tai jos kansallinen sääntelyviranomainen on yhden tai
useamman osapuolen pyynnöstä edellyttänyt tiettyjen ehtojen
liittämistä sopimukseen." ⁽⁸⁰⁾
- (57) Tarkasteltavana oleva asia koskee DT:n kustannusten ja
hintojen välisen epäsuhdan väärinkäyttöä, joka perustuu
telealueverkkoon pääsystä perittyjen televerkkopalvelu-
maksujen ja loppukäyttäjiltä perittyjen maksujen suhteet-
tomaan eroon. Molemmat maksut kuuluvat tosin
alakohtaisen sääntelyn piiriin (ks. 17 kappale ja seuraavat
sekä 31 kappale ja seuraavat), mutta DT:llä on oman
yritystoimintansa ansiosta liikkumavaraa, joka mahdol-
listaa sille kustannusten ja hinnan välisen epäsuhdan
supistamisen tai poistamisen tariffien laajojen uudelleen-
järjestelyjen avulla (ks. 163 kappale ja seuraavat). Tämä
kustannusten ja hintojen välinen epäsuhta täyttää näin
ollon EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan a kohdassa
tarkoitettujen kohtuuttomien myyntihintojen tunnusmer-
kistön.

B. MÄÄRÄÄVÄ MARKKINA-ASEMA

- (58) Kiinteisiin telealueverkkoihin pääsyn osalta DT:llä on
Saksan markkinoilla määräävä asema sekä televerkkopal-
velujen että loppukäyttäjille tarjottavien palvelujen osalta.
Jälkimmäiset palvelut jakautuvat vielä kapeakaista- ja
laajakaistayhteyksien markkinoihin. DT ei kiistä tätä
markkinoiden rajausta eikä määräävää asemaansa kysei-
sillä markkinoilla.

a) MERKITYKSELLISET TUOTE- JA PALVELUMARKKINAT

- (59) Merkitykselliset tuote- ja palvelumarkkinat koskevat
paikallista kiinteiden televerkkoyhteyksien tarjontaa.

Markkina-analyysiä ja huomattavan markkinavoiman
arvioimista varten sähköisen viestinnän verkkoja ja
palveluja koskevassa yhteisön sääntelyjärjestelmässä
annettujen komission ohjeiden ⁽⁸¹⁾ mukaisesti televerkkopal-
velujen käyttöoikeusmarkkinat on erotettava loppu-
käyttäjille kyseisten verkkojen välityksellä tarjottavien
telepalvelujen, esimerkiksi puhelujen, markkinoista.

- (60) Puhelinpalvelumarkkinoiden vapauttaminen Saksassa on
johtanut viime vuosina siihen, että markkinoille on
tullut paljon kilpailijoita, jotka tarjoavat loppukäyttäjille
puhelinpalveluja. Tilanne on johtanut siihen, että uusien
operaattoreiden palvelutarjonta on kehittynyt nopeasti
erityisesti ulkomaanpuhelujen osalta ja vähäisemmässä
määrin myös kotimaan kauko- ja paikallispuheluiden
osalta. Koska vaihtoehtoisen telealueverkkoyhteyden
rakentaminen on kallista ja uudet teleyritykset ovat siksi
riippuvaisia perinteisen operaattorin infrastruktuurista,
verkkoyhteyksipalvelujen tarjonta on Saksassa paljon
vähäisempää kuin kilpailijoiden loppukäyttäjille tarkoitet-
tujen palvelujen tarjonta. Vaikka DT:n markkinaosuus
ulkomaanpuheluissa ja kotimaan kaukopuheluissa on
supistunut huomattavasti, yrityksellä on edelleen valtaosa
loppukäyttäjille tarkoitetuista telepalveluista ja myös
paikallispuheluista. Uusien toimijoiden ja historiallisen
operaattorin välinen kilpailu keskittyy näin ollen edel-
leen yritysasiakkaisiin ja tiheään asutuille alueille.
- (61) Telealueverkon käyttöoikeusmarkkinat erotetaan kahteen
erilliseen osaan. Ne ovat tuotantoketjun alkupään mark-
kinat, joilla infrastruktuurin haltijat myyvät telealue-
verkon käyttöoikeuksia (televerkkopalvelumarkkinat) ja
tuotantoketjun loppupään markkinat, joilla teleoperaat-
torit myyvät verkkojen kautta tarjottavia palveluja
loppukäyttäjille (loppukäyttäjien telepalvelumark-
kinat) ⁽⁸²⁾.

- (62) Televerkkopalvelumarkkinat ja telepalvelumarkkinat ovat
läheisesti sidoksissa keskenään. Infrastruktuurin haltijat
tarjoavat telepalveluita loppukäyttäjille joko suoraan tai
kanssaan sidoksissa olevan yrityksen välityksellä. Ne
tarjoavat niitä myös muille teleyrityksille, joilla ei ole
omaa verkkoa tai joiden oman verkon kattavuus on
rajallinen. Viimeksi mainitut yritykset tarvitsevat verkon
käyttöoikeutta televerkkopalvelun tasolla voidakseen
myös tarjota verkkoyhteyttä ja telepalveluja loppukäyttä-
jien tasolla.

⁽⁸¹⁾ EYVL C 165, 11.7.2002, s. 6, 65 kohta.

⁽⁸²⁾ Komission päätös asiassa Telia/Telenor, COMP/M.1439, EYVL L 40,
9.2.2001, s. 1, 79 kappale ja seuraavat; komission päätös 1999/573/
EY, CEGETEL+4 (EYVL L 218, 18.8.1999, s. 14, 22 kappale); komis-
sion ohjeiden (ks. alaviite 81) 64 kohta.

⁽⁷⁹⁾ EYVL C 265, 22.8.1998, s. 2, 22 kohta.

⁽⁸⁰⁾ Ks. edellä, 60 kohta, viittaus komission 15 päivänä joulukuuta 1982
tekemään päätökseen (UGEL/BNIC), EYVL L 379, 31.12.1982, s. 19.

(63) Loppukäyttäjien telepalvelumarkkinat on 59 kappaleessa mainittujen ohjeiden mukaisesti vielä jaettava analogisten kuparijohtojen ja ISDN-johtojen kautta tarjottavien kapeakaistaverkkopalvelujen markkinoihin (ks. 74 kappale ja seuraavat) sekä nopeat tiedonsiirtoyhteydet laajakaistaverkkopalvelujen muodossa mahdollistavien tilaajaliittymien (kuten ADSL) markkinoihin (ks. 78 kappale ja seuraavat)⁽⁸³⁾. Tämä lisäjako ei koske televerkkopalvelujen markkinoita, koska DT tarjoaa kilpailijoilleen televerkkopalvelujen tasolla toistaiseksi hyvin rajoitetusti erikseen kapeakaista- ja laajakaistaverkkoyhteyksiä (ks. 64 kappale ja seuraavat).

aa) **Tuotantoketjun alkupään markkinat televerkkopalvelujen tarjoamiseksi**

(64) Tilaaajayhteysjohtoja voidaan vuokrata kilpailijoille väli-tuotteena. Koska Saksan perinteisen teleoperaattorin verkon käyttöoikeus tuli telealueverkon eriyttämisen myötä lakisääteiseksi, Saksaan on vuoden 1998 alusta kehittynyt televerkkopalvelujen tasolle uudet telealueverkon käyttöoikeusmarkkinat, jotka sijaitsevat tuotantoketjussa ennen loppukäyttäjien käyttöoikeusmarkkinoita. DT:n ja muiden teleyritysten välillä on toistaiseksi tehty noin 100 sopimusta, jotka koskevat tilaaajayhteyksien luovutusta. Kilpailijat suorittavat DT:lle näistä televerkkopalveluista tietyn maksun.

(65) Yksikään toinen paikallisen televiestintäinfrastruktuurin haltija, joita ovat kunnat ja alueelliset teleyritykset ja joihin myös jotkut tarkasteltavana olevan menettelyn valituksen tekijöistä kuuluvat, ei ole vielä pystynyt rakentamaan DT:n televerkkoon verrattavissa olevaa telealueverkkoa. Ne ovat toistaiseksi pystyneet rakentamaan vain rajallisilla maantieteellisillä alueilla toimivia paikallisia yhteysverkkoja yleensä yksittäisiin kuntiin ja kaupunkeihin sekä niiden ympäristöihin. Kilpailijoiden kysyntä-tilanne huomioon ottaen on selvää, että DT:n kiinteän verkon tiheys ja tekniset mahdollisuudet tekevät tämän verkon kautta tarjottavista televerkkopalveluista kilpailijoiden ainoan taloudellisesti kannattavan mahdollisuuden päästä Saksan markkinoille.

(66) Televiestinnän yhteenliittämisestä soveltaen avoimen verkon tarjoamisen (ONP) periaatteita yleispalvelun ja yhteentoimivuuden varmistamiseksi 30 päivänä kesäkuuta 1997 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/33/EY ja direktiivin 97/33/EY muuttamisesta numeron siirrettävyyden ja operaattorin ennaltavalinnan osalta 24 päivänä syyskuuta 1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/61/EY

säännösten mukaisesti puhelujen käyttäjien on alkupe-
räisen operaattorinsa kautta hankittu perusliittymä säilyt-
tään voitava vaihtaa operaattori yksittäisten puhelujen
osalta (operaattorin valinta) tai kaikkien puheluiden
osalta (operaattorin ennaltavalinta)⁽⁸⁴⁾. Operaattorin
valinta ja ennaltavalinta eivät kuitenkaan takaa kilpaili-
joille yhdenvertaista infrastruktuurin käyttöoikeutta,
koska niille mahdollistetaan kyseisissä säännöksissä vain
kapeakaistayhteyksien tarjoaminen. Saksassa operaattorin
valinta tai ennaltavalinta on lisäksi ollut toistaiseksi
mahdollista vain kaukopuheluiden osalta, joiden alueella
on syntynyt jonkin verran kilpailua. Avointa verkon
tarjoamista koskevissa yhteisön direktiiveissä säädettyjen
veloitteiden vastaisesti se ei kuitenkaan ole paikallispu-
heluiden osalta mahdollista⁽⁸⁵⁾. Operaattorin valintaa ja
ennaltavalintaa koskevat säännökset poikkeavat telealue-
verkkoon pääsyä koskevista säännöksistä taloudellisesti
niin, että ensin mainituista palveluista maksetaan aika-
perusteisesti, kun taas jälkimmäisistä peritään kuukausi-
tai kertamaksuja.

(67) Paikallisilla televerkkopalvelujen käyttöoikeusmarkkinoilla ei kapeakaista- ja laajakaistapalveluja voida toistaiseksi erottaa toisistaan. DT on tähän saakka mahdollistanut telealueverkkoon pääsyn kaikilla kaistanleveyksillä, joten kilpailijoiden on televerkkopalvelujen tasolla vuokrattava kaikki DT:n tilaajaliittymän kaistanleveydet, minkä jälkeen ne voivat vapaasti valita, tarjoavatko ne loppu-
käyttäjille kapea- vai laajakaistapalveluja vai tarjoavatko ne molempia palvelutyyppäjä. Näiden kahden eri kais-
tanleveyden erottaminen on tullut mahdolliseksi vasta, kun DT teki vuoden 2001 lopussa erään kilpailijansa, QSC AG:n, kanssa Line sharing -sopimuksen, minkä jälkeen RegTP vahvisti Line sharing -maksut 15 päivänä maaliskuuta 2002. Toistaiseksi on tosin tehty vasta kolme Line sharing -sopimusta⁽⁸⁶⁾. Näin ollen Line sharing ei ole vielä riittävän laajassa käytössä, jotta sille olisi voinut muodostua Saksassa itsenäiset televerkkopalvelumarkkinat.

bb) **Tuotantoketjun loppupään markkinat loppukäyttäjien yhteyksien tarjoamiseksi**

(68) Telealueverkot ovat ennen kaikkea infrastruktuuri, joka mahdollistaa loppukäyttäjille televiestintäpalvelujen käytön ja niiden tarjoamisen. Yhteenliittäminen sekä operaattorin valinta ja ennaltavalinta ovat johtaneet kilpailuun pelkästään kauko- ja ulkomaanpuheluiden osalta, koska myös 1 päivänä joulukuuta 2002 tapah-
tuneen TKG:n muuttamisen jälkeen televiestintäpalveluja

⁽⁸⁴⁾ EYVL L 199, 26.7.1997, s. 32, ja EYVL L 268, 3.10.1998, s. 37.

⁽⁸⁵⁾ Vasta komission Saksaa vastaan aloittaman perustamissopimuksen rikkomista koskevan menettelyn jälkeen nämä uudet palvelut ovat tulleet mahdollisiksi 25 päivänä huhtikuuta 2003 (RegTP:n lehdistötiedote 21.2.2003).

⁽⁸⁶⁾ Komission kahdeksas raportti televiestinnän sääntelypaketin täytäntöönpanosta, KOM(2002) 695 lopullinen, 3.12.2001, liite 1, s. 55.

⁽⁸³⁾ Komission ohjeiden (ks. alaviite 81) 65 kohta.

tarjoavan operaattorin valinta ja ennaltavalinta vaihtoehtoisten teleyritysten joukosta (yhteyden muodostaminen) ovat tulleet Saksassa paikallistasolla vasta äskettäin mahdollisiksi.

- (69) Telealueverkot ovat tästä syystä paikallistasolla ratkaiseva infrastruktuuri loppukäyttäjien yhteyksien kannalta, eli tilaajayhteyksien luomisen ja pitkäaikaisen vuokrauksen sekä paikallispuhelinliikenteen hoitamisen kannalta. Telealueverkot ovat edelleen pääasiassa kunkin verkko-operaattorin valvonnassa.
- (70) Televerkkoyhteyden mahdollistaminen loppukäyttäjille ja televiestintäpalvelujen tarjoaminen telealueverkkojen kautta loppukäyttäjille muodostavat kahdet erilliset merkitykselliset tuotemarkkinat, joiden palvelut eivät ole keskenään korvattavissa. Kysyntäpuolella asiakkailta ei ole mahdollisuutta siirtyä markkinoilta toiselle, eivätkä loppukäyttäjille tarkoitettu verkkoyhteys ja loppukäyttäjän palvelut ole keskenään vaihdettavissa esimerkiksi hintojen noustessa tai jostakin muusta syystä, sillä kyseiset tuotteet täyttävät eri tarkoitusta. Myös verkon käyttöoikeuden ja palvelujen hintarakenne vaihtelevat merkittävästi. Vaikka televerkon käyttöoikeuden hinnat ovat pysyneet suhteellisen vakaina siitä alkaen, kun telealueverkkoyhteyksien eriyttäminen säädettiin Saksassa pakolliseksi, puhelinpalvelujen hinnat ovat laskeneet jyrkästi. Tarjontapuolen kannalta televerkkoyhteyksien ja televerkkopalvelujen markkinat ovat erilliset, sillä ottaen huomioon niiden erilaiset tarkoitukset pelkkä televiestintäpalvelujen tarjoaminen ei missään ennustettavissa olevissa olosuhteissa mahdollista uusille teleyrityksille paikallista kilpailua DT:n kanssa televerkkoyhteyksien tarjonnassa.
- (71) Erillisten verkonkäyttöoikeusmarkkinoiden olemassaolo on komission päätöksissään noudattaman käytännön⁽⁸⁷⁾ ja kilpailusta telepalvelumarkkinoilla 28 päivänä kesäkuuta 1990 annetun komission direktiivin 90/388/ETY⁽⁸⁸⁾, sellaisena kuin se on muutettuna täydellisen kilpailun toteuttamista televiestintämarkkinoilla pohjustavan direktiivin 90/388/ETY muuttamisesta 13 päivänä maaliskuuta 1996 annetulla komission direktiivillä 96/19/EY⁽⁸⁹⁾, kanssa. Direktiivissä komissio erottaa toisistaan seuraavat loppukäyttäjille tarjottavat kiinteän verkon palvelut: puhelinliittymän kytkeminen, kuukausivuokra, paikallispuhelu, alueelliset puhelu ja kaukokuuhelu.
- (72) Samoin komissio on todennut myös tiedonannossaan "Tilaajayhteyksien eriytetty tarjonta: Kilpailun mahdollistaminen kaikessa sähköisessä viestinnässä, mukaan luettuina laajakaistamultimedia ja nopea Internet"⁽⁹⁰⁾, että tilaajayhteys ja yksittäiset verkon kautta tarjottavat palvelut eivät ole nykyisin keskenään korvattavissa, joten niitä

on tarkasteltava erillisinä merkityksellisinä tuotemarkkinoina.

- (73) Tilaajayhteysmarkkinoiden jaottelu loppukäyttäjien tasolla vielä kapeakaistaa ja laajakaistaa käyttäen tarjottavien televiestintäpalvelujen markkinoihin perustuu tosiasiaan, että kyseessä ovat telealueverkon kautta tarjottavat kaksi tärkeintä loppukäyttäjätason tilaajayhteystyyppiä, joiden tunnusmerkistö sekä kysyntä- että tarjontapuolella poikkeaa toisistaan.

1. Kapeakaistaiset tilaajayhteyspalvelut

- (74) Loppukäyttäjille tarjottavat kapeakaistaiset tilaajayhteyspalvelut muodostavat laajakaistayhteyspalvelumarkkinoista erilliset markkinat. Kapeakaistaisen tilaajayhteyksien markkinat ovat Saksassa jo pitkälle kehittyneet ja vakiintuneet, ja joukko vaihtoehtoisia teleoperaattoreita tarjoaa omien verkkojensa välityksellä keskenään verrannollisia palveluja. Useimmat uudet palveluntarjoajat, jotka tarjoavat Saksassa paikallisia tai alueellisia tilaajayhteyksiä, ovat jo liittäneet toimialueillaan verkkoihinsa huomattavan määrän loppukäyttäjiä. Useimmat niistä tarjoavat asiakkailleen perinteisten analogisten liittymien lisäksi myös ISDN-liittymiä.
- (75) Kapeakaistaisiin tilaajapalveluihin kuuluu yhteyksiä analogisten ja perinteisten digitaalisten johtojen (ISDN) välityksellä, joiden kaksisuuntainen siirtokapasiteetti on jopa 64 kilobittiä sekunnissa (64 kbps). Tällaiset kapasiteetit riittävät hyvin puheviestintään, mutta eivät riitä suurten datamäärien kuten videotiedostojen siirtoon. Internet-yhteys on mahdollinen kapeakaistajohtojen välityksellä, mutta vain soittoyhteyttä käyttäen (dial-up) ja aikaperusteisesti veloittettuna, koska kapeakaistaisen Internet-yhteyksien kokonaistariffeja ei ole nykyisin käytössä.
- (76) Kapeakaistaisia tilaajayhteyksiä tarjotaan tavallisesti yksityisasiakkaille, joilla ei ole Internet-yhteyden tiedonsiirron laatua, määrää ja nopeutta koskevia vaatimuksia tai vaatimukset ovat hyvin vähäiset. Nämä palvelut soveltuvat huonommin yritysasiakkaille, eikä niitä siksi myöskään mainittavassa määrin tarjota heille. Näiden palvelujen hinnat ovat sen vuoksi laajakaistayhteyksien hintoja selvästi alhaisemmat.
- (77) Jatkuvasti kasvava osa loppukäyttäjistä parantaa analogisia tai ISDN-tilaajayhteyksiään (upgrade) hankkimalla laajakaistaisen ADSL-yhteyden tiedonsiirron laadun ja nopeuden lisäämiseksi. Kuluttajien ei sen sijaan voida todeta sanottavasti vaihtavan laajakaistaliittymiä kapeakaistaiseen liittymään (downgrade), joten näiden kahden palvelutyyppin keskinäistä korvaavuutta on pidettävä vain yksipuolisena.

⁽⁸⁷⁾ Komission ohjeet, ks. alaviite 81 ja muut todisteet.

⁽⁸⁸⁾ EYVL L 192, 24.7.1990, s. 10.

⁽⁸⁹⁾ EYVL L 74, 22.3.1996, s. 13, johdanto-osan 20 kappale.

⁽⁹⁰⁾ EYVL C 272, 23.9.2000, s. 55.

2. Laajakaistaiset tilaajayhteyspalvelut

- (78) Loppukäyttäjille tarjottavat laajakaistayhteydet telealueverkon ADSL-liittymien tai muiden nopean datasiirron mahdollistavien yhteystekniikkojen välityksellä muodostavat loppukäyttäjille tarjottavista kapeakaistaisista yhteyksistä erilliset itsenäiset markkinat. ADSL-palveluilla tarkoitetaan asymmetristen digitaalisten tilaajaliittymien kautta tarjottavia dataverkkoyhteyksiä, joiden siirtonopeudet ovat 128 kbps lähtevän datan osalta (käyttäjältä pois päin) ja 512 kbps datan vastaanotossa (ulkoa käyttäjälle päin). Tietyt palvelut, kuten tilausvideo (Video-on-Demand), ovat mahdollisia tyydyttävän laatuina vain, jos niitä välitetään laajakaistajohtojen välityksellä⁽⁹¹⁾.
- (79) Erityisesti ahkerat Internetin käyttäjät, jotka asettavat suuret vaatimukset siirtokapasiteetille, -laadulle, -turvallisudelle ja -nopeudelle ja jotka arvostavat myös kiinteitä yhteyksiä, valitsevat useimmiten ADSL-liittymän. Laajakaistayhteyksiin kohdistuvan kysynnän erityinen rakenne verrattuna kapeakaistaisen yhteyksien kysyntään johtuu lisäksi kokonaisuinnittelusta, joka tulee ahkerille Internet-käyttäjille halvemmassi kuin perinteiset yhteyden kestoajanaan sidotut maksut. Samantasoisia vaihtoehtoisia tekniikkoja on Saksassa tarjolla yksityisasiakkaille vain kaapeliyhteyksien välityksellä, joita on tosin saatavilla vasta hyvin rajallisilla alueilla.
- (80) Myös yritysasiakkaiden kysyntä kohdistuu etupäässä ADSL-laajakaistapalveluihin. Osaa näistä asiakkaista kiinnostavat tosin myös valokaapelit, vuokraohdot, langattomat telealueverkot (wireless local loop = WLL) ja satelliittiyhteydet, koska ne korkeammista kustannuksista huolimatta tietyissä tapauksissa täyttävät paremmin kyseisten asiakkaiden erityisvaatimukset.
- (81) Näiden loppukäyttäjien telepalvelumarkkinat rajoittuvat näin ollen ADSL-laajakaistayhteyksien tarjontaan yksityisasiakkaille. Kyseiset markkinat ovat kehittyneet Saksassa hyvin eri tavalla kuin kapeakaistayhteyksien markkinat. Yksi erityispiirre on, että ne ovat muodostuneet myöhemmin⁽⁹²⁾.
- (82) Myös tarjonnan näkökulmasta kapeakaista- ja laajakaistayhteyksien markkinat eroavat selvästi toisistaan. Siirtyminen laajakaistayhteyksien tarjoamiseen kapeakaistayhteyksien sijaan aiheuttaa teleyritykselle huomattavat kustannukset. Laitteistoon, erityisesti erityisiin päätelaitteisiin, kuten Digital Subscriber Line Access Multiplexer

(DSLAM), tehtävien lisäinvestointien ohella huomattavia ylimääräisiä kustannuksia aiheutuu markkinoinnista ja mainonnasta asiakkaille, jotta kuluttajat saadaan valitsemaan nämä uudet palvelut.

b) VAIHTOEHTOISEN INFRASTRUKTUURIN PUUTTUMINEN

- (83) DT:n telealueverkot eivät ole ainoa tekninen infrastruktuuri, johon perustuen muille operaattoreille tai loppukäyttäjille voidaan tarjota televerkkopalveluja. Ajateltavissa oleviin telealueverkkojen vaihtoehtoihin kuuluvat kaikkien edellä mainittujen kolmen markkinoiden osalta ennen kaikkea valokaapeliverkot, langattomat telealueverkot (WLL), satelliitit ja varustetut kaapelitelevisioverkot. Mitään näistä vaihtoehtoista ei kuitenkaan voi pitää vielä tällä hetkellä Saksassa telealueverkon kanssa yhdenvertaisena, koska ne eivät ole kehittyneet vielä tarpeeksi pitkälle toimiakseen täysin korvaavina vaihtoehtoina. DT:llä on parhaillaan vasta noin 19 000 ja kilpailijoilla vasta noin 16 000 laajakaistaista loppukäyttäjien Internet-liittymää, jotka perustuvat vaihtoehtoiseen teknologiaan⁽⁹³⁾.
- (84) Valokaapeliverkot ovat toistaiseksi kilpailukykyisiä vasta rajapintoja edeltävällä tasolla tai loppukäyttäjien tasolla kapeilla erityissektoreilla, kuten toimistorakennusten verkoissa tai tiukasti rajatuilla maantieteellisillä alueilla.
- (85) Telealueverkkoyhteydet WLL:n kautta lienevät lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä mahdollisia lähinnä ammattinharjoittajien ja pienehköjen yritysten erityistarpeiden tai yksittäisten yksityisasiakkaiden yksilöllisten tarpeiden tyydyttämiseksi, mutta osoittautunevat yksityisasiakkaiden suuren enemmistön kannalta kannattamattomiksi.
- (86) Satelliitit ovat vaihtoehto pääasiassa vain ammattimaisille käyttäjille. Nykyisin tarjotaan vasta vähän kaksisuuntaisia palveluja (lähettäminen ja vastaanotto satelliitin välityksellä), jotka tekisivät satelliitin käytön täysin riippumattomaksi telealueverkoista. Satelliittien transponderikapasiteetin varaamistarve ja pakko rakentaa lisälaitteistoja kaksisuuntaisille maa-asemille tekevät satelliittiliikenteestä hyvin kallista. Tämän vuoksi se ei tule käytännössä kysymykseen vaihtoehtona yksityisasiakkaille. Siksi satelliitteja ylläpitävät yritykset eivät ole vielä saaneet jansijaa yleisölle tarjottavien televiestintäpalvelujen markkinoilla.

⁽⁹¹⁾ RegTP olettaa, että DSL-laajakaistayhteyksillä on omat markkinat, ks. 30 päivänä maaliskuuta 2001 tehty päätös, päätösosasto 3, asiakirjaviite BK 3b-00/032, s. 26.

⁽⁹²⁾ Loppukäyttäjien laajakaistayhteyksiin perustuvat telepalvelumarkkinat eivät kuitenkaan sisällä sellaisia nopeita Internet-yhteyksiä, joita DT ei tarjoa itse, vaan sen tytäryhtiö T-Online.

⁽⁹³⁾ Ks. komission kahdeksas raportti (ks. alaviite 86), liite I, kuvio 63 ja Saksaa koskeva maaraportti, s. 30.

- (87) Kaapeliverkot on rakennettu televisiosignaalin yksisuuntaista välittämistä varten, ja ne edellyttävät kalliita sekä aikaa vieviä muutoksia, ennen kuin niitä voi käyttää kaksisuuntaiseen televiestintään. Tämä on toistaiseksi mahdollista vasta yhdeksällä Saksan "kaapelialueella", eli Hessenissä (operaattorina "iesy") ja Nordrhein-Westfalenissa (sittemmin konkurssin tehneen operaattorin "ish" alueella), joilla käyttäjiksi on toistaiseksi liittynyt kaikkiaan 30 000 taloutta⁽⁹⁴⁾. Muilla seitsemällä alueella televisiokaapelia ei käytetä vielä lainkaan televiestintäpalvelujen välitykseen⁽⁹⁵⁾.
- (88) Tarjontapuolella ADSL-yhteyspalvelut eivät ole laajakais-takaapelipalveluja korvaava tuote, koska kaapeliverkko on vielä hyvin sirpaleinen. Verkko jakautuu hierarkkisesti neljään tasoon. Alin taso (verkkotaso 4) käsittää verkon viimeisen siirtopisteen ja yksityistalouden välisen loppuyhteyden. Koska Saksassa toimii yli 100 ammattimaista verkkotasolla 4 toimivaa operaattoria, Internet-palveluntarjoaja joutuisi tekemään näiden verkko-operaattoreiden kanssa lukuisia jakelusopimuksia voidakseen saavuttaa palvelulleen yhtä laajan kattavuuden ja yhtä suuren tiheyden kuin DT:n verkossa.
- (89) Muut innovatiiviset tekniikat, kuten sähköverkkojen käyttö, eivät ole vielä teknisesti tai taloudellisesti kypsiä tai kyllin luotettavia, jotta ne voisivat toimia DT:n telealueverkon vaihtoehtoina. Puhelut nykyisten sähköjoh-tojen välityksellä ovat vasta koevaiheessa, eikä niitä ole vielä mahdollista saattaa markkinoille. Saksassa on nykyisin vain 2 000 kotitaloutta, joilla on laajakaistayhteys Internetiin sähköverkon välityksellä, ja palvelua tarjoaa kolme eri operaattoria⁽⁹⁶⁾.
- (90) Vaikka tilanne saattaa tulevaisuudessa muuttua, näitä vaihtoehtoisia verkkoja ei voitane nykyisin pitää yksitellen eikä yhdessä käytettynä DT:n kierretyistä kuparisista parikaapeleista koostuvan verkon vaihtoehtoina tarjottaessa kapea- ja laajakaistaisia televiestintäpalveluja loppukäyttäjille Saksassa.
- (91) Tämän päätöksen perustana käytetyt merkitykselliset tuotemarkkinat käsittävät näin ollen telealueverkon käyttöoikeuden tarjoamisen kilpailijoille televerkkopalvelujen tasolla sekä kapeakaistaliittymien ja laajakaistaliittymien käyttöoikeuden tarjoamisen loppukäyttäjien tasolla.
- c) MERKITYKSELLISET MAANTIETEELLISET MARKKINAT
- (92) Merkitykselliset maantieteelliset markkinat ovat Saksan markkinat, koska telealueverkko, jonka käyttöoikeus on tarpeen televerkkopalvelujen tasolla ja loppukäyttäjien tasolla, rajoittuu Saksan liittotasavallan alueeseen.
- (93) DT:n telealueverkkoja on rakennettu koko Saksan liittotasavallan alueelle. Kilpailijat ovat saaneet kansallisilta viranomaisilta toimiluvat, ja on odotettavissa, että ne aloittavat kilpailun myös kansallisilla markkinoilla. Tapauksissa, joissa omien verkkojen käyttöön oikeuttavat toimiluvat rajoittuvat tiettyihin Saksan osiin, DT:n telealueverkkojen käyttöoikeus on välttämätöntä palvelujen ulottamiseksi koko liittotasavallan alueelle. Telealueverkkojen käyttöoikeus on tärkeää myös sellaisille yrityksille, joilla ei ole omaa verkkoa vaan jotka ovat riippuvaisia yksinomaan perinteisen operaattorin verkosta.
- (94) Käyttöoikeuksien saamiseen sekä paikallispuhelujen ja nopeiden yhteyspalvelujen tarjoamiseen liittyvät vaikeudet eivät estä uusia kilpailijoita rakentamasta telealueverkkoja rajallisissa maantieteellisissä puitteissa, kuten tiheään asutuilla kaupunkialueilla. Yleensä ne eivät kuitenkaan voi aloittaa näiden verkkojen avulla DT:n kanssa tasavertaista kilpailua koko liittotasavallan alueella.
- (95) Näin ollen maantieteelliset markkinat, joilla kilpailua voisi normaalitapauksessa ja ilman erityisiä vaikeuksia syntyä, käsittäisivät Saksan liittotasavallan alueen.
- d) DT:N MÄÄRÄÄVÄ MARKKINA-ASEMA
- (96) DT:llä on määräävä markkina-asema kaikilla tämän asian kannalta merkityksellisillä tuotemarkkinoilla, eli sekä kilpailijoille tarjottavien televerkkopalvelujen käyttöoikeuksien markkinoilla että loppukäyttäjille tarjottavien yksityisasiakkaille ja yritysasiakkaille tarjottavien kapeakaistayhteyspalvelujen ja laajakaistayhteyspalvelujen markkinoilla.

⁽⁹⁴⁾ RegTP:n vuosikertomus 2001, s. 15.

⁽⁹⁵⁾ Liittotasavallan kilpailuvirasto (Bundeskartellamt) kielsi 25 päivänä helmikuuta 2002 kuudella Saksan kaapelialueella DT:n koko kaapeliverkon myynnin Liberty Medialle. DT julkisti 29 päivänä tammikuuta 2003 lopun kaapeliverkkonsa myynnin sijoituspankki Goldman Sachs'in ympärille kootulle ryhmittymälle. Tämänkin jälkeen perustilanne säilyi muuttumattomana, koska vielä ei ole tiedossa, milloin ja millä tavoin kaapeliverkkoa on mahdollista käyttää vuorovaikutteisiin viestintäpalveluihin.

⁽⁹⁶⁾ RegTP:n vuosikertomus 2001, s. 16.

aa) **Televerkkopalvelut**

- (97) Televerkkopalveluja koskevien käyttöoikeuspalvelujen tarjoajana DT on Saksan ainoa puhelinverkko-operaattori, joka pitää yllä koko liittotasavallan laajuisesti loppukäyttäjille ulottuvia telealueverkkoja. Kilpailijoille mahdollistetaan tämän verkon käyttö televerkkopalveluperiaatteella. Koska DT:n telealueverkoille ei ole nykyisin taloudellisesti järkevää vaihtoehtoa, on oletettava, että DT:llä on vuonna 1998 alkaneesta palvelutarjonnan eriyttämisestä lähtien ollut hallussaan 100 prosenttia Saksan televerkkopalvelujen markkinoista kapeakaista- ja laajakaistayhteyksien tarjoamiseksi.

bb) **Kapeakaistayhteydet loppukäyttäjille**

- (98) Saksassa oli vuoden 2002 lopussa kaikkiaan 53,72 miljoonaa puhelinliittymäjohtinta. Näistä oli DT:n hallussa 51,37 miljoonaa analogista ja ISDN-johtinta, ja DT:n 64 kilpailijalla oli niiden omien verkkojen tai eriytetyn käyttöoikeuden mukaisten tilaajaliittymäsopimusten perusteella yhteensä 2,35 miljoonaa johtinta. Näin ollen DT:n osuudet kapeakaistaisten tilaajaliittymien markkinoista olivat 95,6 prosenttia. Nämä DT:n markkinaosuudet olivat vuonna 2001 vielä 97 prosenttia, vuonna 2000 vielä 98,3 prosenttia, vuonna 1999 vielä 99,2 prosenttia ja vuonna 1998 vielä 99,7 prosenttia⁽⁹⁷⁾.

cc) **Laajakaistayhteydet loppukäyttäjille**

- (99) Tilanne laajakaistayhteyksien palvelujen markkinoilla Saksassa on samantapainen kuin kapeakaistayhteyksien markkinoilla. DT on tarjonnut ADSL-palveluja (T-DSL) massatuotteena vasta elokuusta 2000. Lokakuussa 2002 sillä oli jo 2,58 miljoonaa asiakasta, kun taas kilpailijat, kuten Arcor, QSC ja Freenet (yhteensä 34 kilpailijaa), olivat siihen mennessä onnistuneet luomaan yhteensä vasta 161 000 DSL-yhteyttä⁽⁹⁸⁾. Tämä merkitsee DT:n noin 94 prosentin markkinaosuutta DSL-liittymäjohtimista⁽⁹⁹⁾.
- (100) Vaikka huomioon otetaan vaihtoehtoiset laajakaistatekniikat, DT:n markkinaosuus on silti 90 prosenttia. Lokakuussa 2002 DT:llä olikin näistä 19 000 asiakasta, joiden yhteyksiin käytettiin valokaapeli-, WLL-, satelliitti- ja vuokrajohtoliittymiä, kun taas kilpailijoilla oli 86 000 kaapeliyhteyksiä⁽¹⁰⁰⁾.

⁽⁹⁷⁾ RegTP:n vuosikertomus 2002, s. 18; ks. myös komission kahdeksas raportti (ks. alaviite 86), s. 28: DT:n yhteensä 39 miljoonasta loppukäyttäjien tilaajayhteydestä oli vuoden 2002 lopussa täysin eriytettyjä vasta 855 000 johtinta.

⁽⁹⁸⁾ Komission kahdeksannen raportin (ks. alaviite 86) s. 32.

⁽⁹⁹⁾ Tämä selittää myös T-Online-yhtiön (DT:n kokonaan omistama tytäryhtiö) [...] prosentin markkinaosuudet loppukäyttäjien Internet-liittymistä Saksassa.

⁽¹⁰⁰⁾ Komission kahdeksannen raportin (ks. alaviite 86) s. 32.

dd) **Potentiaalinen kilpailu**

- (101) Tarvittavien investointien suuruus huomioon ottaen on kilpailijoille aiheuttavia kustannuksia sellaisen verkon rakentamisesta, joka saavuttaisi yhtä suuren osan väestöstä kuin nykyiset DT:n telealueverkot, pidettävä markkinoille pääsyn esteenä. Vastaavan infrastruktuurin rakentamista on pidettävä nykytekniikalla kannattamattomana, ja sen laajentaminen koko liittotasavaltaan pysyy vaikeana myös ennustettavissa olevassa tulevaisuudessa. Näin ollen kilpailijoilla ei ole mahdollisuutta ryhtyä DT:n kanssa tasaveroiseen kilpailuun, joten niiden mahdollisuudet omien verkkojen rakentamiseen rajoittuvat alueellisille tai paikallisille markkinoille. On erittäin epätodennäköistä, että vaihtoehtoiset verkot voisivat yhteenlaskettuina ennustettavissa olevassa tulevaisuudessa laajeta tasaveroiseksi DT:n liittotasavallan laajusten telealueverkkojen kanssa ja saavuttaa yhtä laajan asiakaskunnan.

C. ASEMAN VÄÄRINKÄYTTÖ

a) KUSTANNUSTEN JA HINTOJEN EPÄSUHTA

- (102) Kustannusten ja hintojen epäsuhta on kyseessä silloin, kun DT:lle sen televerkkopalvelujen käyttöoikeuksista maksettavien kuukausittaisten ja kertaluontoisten maksujen kokonaismäärä pakottaa kilpailijan veloittamaan loppukäyttäjiltään suurempia maksuja kuin DT veloittaa vastaavista palveluista omilta asiakkailtaan. Jos televerkkopalvelumaksut ovat korkeampia kuin loppukäyttäjiltä perittävät maksut, eivät DT:n kilpailijat voi missään tilanteessa toimia voitollisesti siinä määrin tapauksessa, että niiden toiminta on vähintään yhtä tehokasta kuin DT:n toiminta, koska niille kertyy televerkkopalvelumaksujen lisäksi myös muita kuluja esimerkiksi markkinoinnista, laskutuksesta, perinnästä jne.
- (103) Periessään kilpailijoiltaan tilaajaliittymien käyttöoikeuksista televerkkopalvelumaksuja, jotka ovat korkeampia kuin sen omilta asiakkailta telealueverkon käyttöoikeudesta suoraan perityt telepalvelumaksut, DT estää kilpailijoitaan tarjoamasta pelkkien puheluiden lisäksi myös tilaajaliittymän kautta toimivia käyttöoikeuspalveluja. Tällä tavoin DT pakottaa kilpailijansa, jotka ovat kiinnostuneita tilaamaan eriytettyjä tilaajaliittymiä voidakseen tarjota asiakkaille yhteyspalveluja, tasoittamaan käyttöoikeuspalveluista aiheutuvat tappionsa korottamalla vastaavasti puhelusta perimiään maksuja. Saksan puhelutariffit ovat viime vuosina kuitenkin laskeneet huomattavasti⁽¹⁰¹⁾, joten kilpailijoilla ei usein ole taloudellisesti kannattavaa mahdollisuutta toteuttaa tällaista yhdistettyä laskentaa.

⁽¹⁰¹⁾ Ks. RegTP:n vuosikertomus 2001, s. 18.

- (104) DT:n käsityksen mukaan näyttöä kustannusten ja hintojen väliseen epäsuhtaan perustuvasta väärästä hinnoittelusta ei voi olla olemassa jo senkään vuoksi, että televerkkopalvelumaksut ovat RegTP:n sitovasti vahvistamia ⁽¹⁰²⁾. Kustannusten ja hintojen epäsuhdasta olisi kysymys vain silloin, jos voittomarginaalia rajoittaisivat tehokkaasti liian suuret verkkopalvelumaksut, liian alhaiset kuluttajahinnat tai molempien yhdistelmä ja kun molempien syiden poistaminen olisi oikeudellisin keinoin mahdollista. Sääntelyn avulla vahvistetusta verkkopalvelumaksusta kuitenkin johtuu, että DT voi vaikuttaa vain loppukäyttäjiltä perittävien maksujen suuruuteen ja näitä maksuja voitaisiin tutkia vain, jos epäiltäisiin harjoitettavan vilpillistä kustannukset alittavaa hinnoittelua (markkinoilta syrjäyttämiseen tähtäävä kilpailua ⁽¹⁰³⁾.)
- (105) DT:n käsityksestä poiketen on kustannusten ja hintojen epäsuhtaan perustuva väärinkäytösmuoto kuitenkin sovellettavissa tähän asiaan. Yhdistetyillä markkinoilla, joilla kilpailijat ostavat perinteiseltä operaattorilta televerkkopalveluja eivätkä voi ilman niitä aloittaa kilpailua tuotantoketjun loppupään tuote- tai palvelumarkkinoilla, voi hyvin esiintyä säänneltyjen verkkopalvelumaksujen ja loppukäyttäjiltä perittävien maksujen välistä kustannusten ja hintojen epäsuhtaa. Kustannusten ja hintojen välisen epäsuhtaan osoittamisessa on ennen kaikkea kysymys siitä, että näiden kahden maksutason välillä todetaan epäsuhta, joka rajoittaa kilpailua. Lisäksi on myös osoitettava, että hintasääntelyn alaisella yrityksellä on yritystoiminnassaan liikkumavaraa, jonka puitteissa se voi omasta aloitteestaan välttää kustannusten ja hintojen välisen epäsuhtaan tai poistaa sen. Jos – kuten tarkasteltavana olevassa tapauksessa – asia on näin (ks. 163 kappale ja seuraavat), ratkaiseva on kysymys, mitä maksuja kyseinen yritys voi viranomaisista riippumatta muuttaa keinona kustannusten ja hintojen välisen epäsuhtaan poistamiseksi.
- b) KUSTANNUSTEN JA HINTOJEN EPÄSUHDAN TUTKINTAMENETELMÄ
- (106) Komission tähänastisen päätöksentekokäytännön mukaisesti kyseessä on määrävän markkina-aseman väärinkäyttö, jos määrävässä markkina-asemassa olevan integroidun yrityksen tuotantoketjun alkupään markkinoilla kilpailijoilta perimien välituotehintojen ja tuotantoketjun loppupään markkinoilla asiakkailta perimien hintojen välinen suhde johtaa kilpailun rajoittumiseen välituote- tai lopputuotemarkkinoilla ⁽¹⁰⁴⁾.
- (107) Tässä asiassa tarkasteltavana olevan telealueverkon käyttöoikeuden osalta kustannusten ja hintojen epäsuhtaan väärinkäyttö on oletettavissa, jos määrävässä markkina-asemassa olevan yrityksen loppukäyttäjiltä perimien maksujen ja vastaavista palveluista kilpailijoilta perimien televerkon käyttöoikeusmaksujen erotus on joko negatiivinen tai riittämätön kattamaan määrävässä markkina-asemassa olevalle operaattorille sen omien loppukäyttäjäpalvelujen tuottamisesta tuotantoketjun loppupäässä aiheutuvat tuotekohtaiset kustannukset.
- (108) Tällaisessa tilanteessa kilpailijan vähittäismyyntimarginaaliin kohdistuu kilpailua vääristäviä paineita, koska marginaaleja ei ole tai ne ovat liian pieniä, jotta kilpailijat voisivat alkaa kilpailla markkinoilla perinteisen operaattorin kanssa verkon käyttöoikeuksien tarjoamisesta loppukäyttäjille. Vertikaalisesti integroituneen määrävässä markkina-asemassa olevan operaattorin perimien televerkkopalvelumaksujen ja loppukäyttäjiltä perittävien maksujen välinen riittämätön marginaali on kilpailusääntöjen vastaista kilpailua silloin, jos muiden operaattoreiden harjoittama kilpailu tuotantoketjun loppupään markkinoilla sen vuoksi estyy, vaikka nämä toimisivat vähintään yhtä tehokkaasti kuin perinteinen operaattori ⁽¹⁰⁵⁾.
- (109) Televerkkopalvelujen ja loppukäyttäjien käyttöoikeuspalvelujen vertailukelpoisuus on ratkaisevaa todettaessa, onko kyseessä kustannusten ja hintojen välisen epäsuhtaan. Kilpailijat tuottavat yleensä perinteisen operaattorin tavoin kaikentyyppisiä loppukäyttäjille tarjottavia palveluja. Siksi on tutkittava, ovatko perinteisen operaattorin loppukäyttäjille tarjoamat palvelut ja televerkkopalvelut niin vertailukelpoisia, että niiden tekniset tunnusmerkit ovat samat tai ainakin samankaltaiset ja että ne mahdollistavat samojen tai samankaltaisten palvelujen tarjoamisen ⁽¹⁰⁶⁾.
- (110) Eriytetystä tilaajayhteyksien käyttöoikeudesta maksettavat televerkkopalvelumaksut ovat täysin verrattavissa loppukäyttäjiltä perittäviin tilaajayhteyksimaksuihin. Televerkkopalvelun käyttöoikeus antaa kilpailijalle mahdollisuuden tarjota loppukäyttäjälle monipuolisempia loppukäyttäjäpalveluja (ISDN ja ADSL) kuin pelkkää analogista perusliittymää.

⁽¹⁰²⁾ DT:n 29 päivänä heinäkuuta 2002 antama vastaus väitetiedoksiantoon, s. 82.

⁽¹⁰³⁾ Liite DT St 5 (Lexecon-lausunto), 33 kohta ja seuraavat.

⁽¹⁰⁴⁾ Komission päätös 88/518/ETY (Napier Brown – British Sugar), 66 kappale, EYVL L 284, 19.10.1988, s. 41.

⁽¹⁰⁵⁾ Verkkoonpääsyä koskeva tiedonanto (ks. alaviite 79), 118 ja 119 kappale.

⁽¹⁰⁶⁾ ONP-komitean asiakirja ONPCOM 01-17, 25.6.2001.

(111) Jotta televerkkopalvelut ja loppukäyttäjille tarjottavat palvelut saataisiin vertailukelpoisiksi, tässä päätöksessä sovelletaan hintoihin ja kustannuksiin painotettua lähestymistapaa. Tässä menetelmässä otetaan huomioon kaikki loppukäyttäjille tarjottavien tilaajayhteyksien tyyppit (analogiset, ISDN, ADSL) ja ne lasketaan yhteen perinteisen operaattorin omille loppukäyttäjilleen markkinoiman kunkin johdintyyppin määrän mukaisesti (ks. 112–137 kappale). Vertailukelpoisia televerkkopalveluja ja loppukäyttäjille tarjottavia palveluja ovat näin ollen täysin eriytetty tilaajayhteys ja loppukäyttäjän kaikkien johdintyyppien, eli analogisten, ISDN- ja ADSL-johtimien, käyttöoikeus. Jos loppukäyttäjiltä perittävät keskimääräiset hinnat ovat alhaisempia kuin televerkkopalvelumaksut, voidaan päätellä, että kyseessä on kustannusten ja hintojen välinen epäsuhta. Perinteisen operaattorin omille loppukäyttäjilleen tarjoamista palveluista perimät tuotekohtaiset hinnat (ks. 138–139 kappale) on otettava huomioon vain siinä tapauksessa, että keskimääräiset loppukäyttäjiltä perityt hinnat ovat korkeampia kuin televerkkopalveluista perityt hinnat. Kustannusten ja hintojen välinen epäsuhta on tässä tapauksessa olemassa, jos tuotekohtaiset kustannukset ovat korkeampia kuin loppukäyttäjiltä perittyjen hintojen ja televerkkopalvelumaksujen välinen positiivinen marginaali.

aa) Loppukäyttäjiltä perittävien hintojen painottaminen

(112) Kun kilpailijat saavat täydellisen käyttöoikeuden DT:n tilaajayhteysjohtoihin, ne voivat tarjota asiakkailleen tuotantoketjun loppupään markkinoilla joukon erilaisia lopullisten asiakkaiden palveluja, kuten analogisen kapeakaistaliittymän käyttöoikeuksia, digitaalisen kapeakaistaliittymän käyttöoikeuksia (ISDN) tai laajakaistaliittymän käyttöoikeuksia ADSL-palvelujen muodossa.

(113) Tässä tapauksessa yksittäinen televerkkopalvelu (tilaajayhteysjohtoon käyttöoikeus) on verrattavissa useisiin erilaisiin loppukäyttäjille tarjottaviin palveluihin (analogisten sekä ISDN- ja ADSL-liittymien käyttöoikeus). Yksinkertaisin tapa verrata erilaisia käyttöoikeuspalveluja televerkkopalvelujen ja loppukäyttäjille tarjottavien palvelujen tasolla on, että ensin todetaan, millaisia televerkkopalvelumaksuja erilaisista loppukäyttäjille tarjottavista palveluista peritään, ja televerkkopalvelun määrittämiseksi jokaisesta vertailukelpoisesta loppukäyttäjille sovellettavasta tariffista vähennetään kohtuullinen marginaali (niin kutsuttu Retail-minus approach)⁽¹⁰⁷⁾. Saksassa ei ole tällä tavoin eroteltuja televerkkopalvelumaksuja, koska RegTP on vahvistanut tilaajayhteyden vuokrana perittävän kuukausimaksun asettamalla yhtenäisen televerkkopalvelumaksun riippumatta siitä, mitä tuotanto-

ketjun loppupään palveluja kilpailijat tilaajayhteysjohtojen välityksellä tarjoavat.

(114) Täysin eriytettyjen tilaajayhteyksien avulla DT vuokraa kuparijohtoja kilpailijoidensa yksinomaiseen käyttöön. Tässä tapauksessa kilpailijoilla on rajattomat mahdollisuudet määrätä asiakassuhteestaan, kun ne tarjoavat tilaajayhteyksien välityksellä täydellistä televiestintäpalvelujen käyttöoikeusvalikoimaa, mukaan lukien digitaalisten liitäntäjohtojen rakentaminen nopeita datasiirtosovelluksia (ADSL) varten. Tällaisessa tilanteessa on oletettava, että DT harjoittaa kilpailijoihinsa nähden vilpillistä marginaalien polkemista, jos yhteyksien täydellisestä eriyttämisestä perittävä maksu, joka määräytyy erilaisista televerkkopalvelun käyttöoikeuden mahdollistamien käyttöoikeuspalvelujen perusteella, ei yhdessä tiettyjen muiden lisäkustannusten kanssa anna kilpailijoille mahdollisuutta tarjota omille loppukäyttäjilleen käyttöoikeuspalveluja ilman, että niistä aiheutuu tappiota.

(115) Televerkkopalvelujen ja loppukäyttäjille tarjottavien käyttöoikeuspalvelujen vertailussa huomioon otettaviin tariffeihin on siksi sisällytettävä loppukäyttäjille tarjottavien käyttöoikeuspalvelujen koko valikoima, jota kilpailijoilla on mahdollisuus tarjota. Vertailussa ovat toisaalta analogisen kuparijohtimen täydellinen eriyttäminen (televerkkopalvelun käyttöoikeus) ja toisaalta tariffit, joita sovelletaan yksinkertaisiin puhelinliittymiin sekä ISDN- ja ADSL-liittymiin (loppukäyttäjien käyttöoikeuspalvelut). Tariffivertailun laajentaminen yksinkertaisia analogisia johtoja laajemmalle takaa, että huomioon otetaan riittävästi kilpailijoiden mahdollisuus tarjota asiakkailleen televerkkopalveluja käyttäen laajempaa valikoimaa loppukäyttäjien käyttöoikeuspalveluja kuin vain yksinkertaisia analogisia liittymiä.

(116) DT:lle loppukäyttäjien käyttöoikeuspalvelutarjonnasta kertyneiden kokonaistuottojen saamiseksi selville on eri palvelut painotettava. Tätä varten on laskettava loppukäyttäjien kaikkien yhteysjohtotyyppien keskihinta ottaen huomioon DT:n loppukäyttäjien yhteyspalveluina tosiasiallisesti markkinoimien vaihtoehtoisten tyyppien lukumäärä ja kunkin johtotyyppin hinta.

(117) Televerkkopalvelujen käyttöoikeusmaksujen ja loppukäyttäjiltä perittävien käyttöoikeusmaksujen tätä menetelmää käyttäen tapahtuva vertailu ei ole DT:n käsityksen mukaan oikeudenmukaista. Ratkaisevaa olisi loppukäyttäjien näkökulma, jonka mukaan telealueverkon käyttöoikeus ja sen kautta välitetyt puhelin yhteydet muodostavat yhtenäisen tuotekokonaisuuden. Koska tilaajayhteyden käyttöoikeus on kilpailijoille vain muiden televiestintäpalvelujen tuottamisen välttämätön edellytys, huomioon olisi otettava niille tästä kertyvät tuotot, ja tässä erityisesti puhelin yhteyksistä kertyvät tuotot, kun

⁽¹⁰⁷⁾ Tilanne on tämä Belgiassa, Italiassa, Luxemburgissa, Alankomaissa, Portugalissa, Suomessa (kaksi erilaista kuukausittain perittävää televerkkopalvelumaksua analogisista ja ISDN-liittymistä sekä ADSL-liittymistä), Ruotsissa ja Norjassa (kolme erilaista kuukausittain perittävää televerkkopalvelumaksua analogisista, ISDN-liittymistä ja ADSL-liittymistä); ks. ONP-komitean asiakirja ONPCOP01-27 REV2, 18.2.2002.

- lasketaan DT:n loppukäyttäjiltä saamia tuloja. DT väittää ottavansa huomioon tämän seikan hinnoitellessaan kokonaisuudessaan loppukäyttäjille tarjottavia palveluja. DT:n näkökulmasta tilaajayhteysjohtojen tuotantokulut ovat yleiskustannuksia, jotka aiheutuvat verkon käyttöoikeuden ja puhelinyhteyksien tarjoamisesta loppukäyttäjille, joten kaikenlainen kustannusten jaottelu yksittäisten palvelujen perusteella mahdollisen kustannusten polkemisen tutkimiseksi on taloudellisesti perusteetonta ja siksi mielivaltaista ⁽¹⁰⁸⁾.
- (118) DT katsoo myös, että molempien maksujen vertailu ei riitä, koska DT:n optiotariffeja ja erilaisia ISDN-tariffivaihtoehtoja ei oteta huomioon laskettaessa loppukäyttäjiltä perittäviä keskimääräisiä hintoja ⁽¹⁰⁹⁾. Lisäksi komission käyttämä testi kustannusten ja hintojen välisen epäsuhtaan toteamiseksi ei olisi asianmukainen keino arvioida kilpailijoiden kokonaisuusmahdollisuuksia tulla markkinoille myöskään siksi, että siinä noudatetaan kaikki alueet ja asiakasryhmät kattavaa lähestymistapaa ⁽¹¹⁰⁾.
- (119) DT:n käsityksestä poiketen ei puhelinyhteyksien tarjoamisesta saatuja tuloja ole kuitenkaan otettava huomioon arviotaessa kustannusten ja hintojen välistä epäsuhtaa. Tämä käsitys perustuu sekä asiaa koskevien yhteisön direktiivien säännöksiin että taloudellisiin näkökohtiin.
- (120) Käyttöoikeus- ja puhelunmaksujen erillisestä tarkastelusta on määrätty jo yhteisön tariffiuudistusperiaatteissa. Niiden mukaan telealueverkon käyttöoikeus ja erityyppisten puhelinyhteyksien tarjonta ovat niiden hinnoitteluperiaatteen kustannuslähtöisyys huomioon ottaen yksiselitteisesti toisistaan erillisiä palveluja.
- (121) Direktiivin 90/388/ETY sellaisena, kuin se on muutettuna direktiivillä 96/19/EY (ks. 71 kappale), 4c artiklan kolmannen alakohdan mukaisesti, ”jäsenvaltioiden on sallittava teleorganisaatioidensa saattaa tariffinsa tasapainoon ottaen huomioon erityiset markkinaolot ja tarpeen varmistaa yleispalvelun hinnallinen kannattavuus, ja erityisesti jäsenvaltioiden on annettava teletoiminnan harjoittajille lupa mukauttaa nykyisiä maksujaan, jotka eivät ole kustannusten mukaisia ja jotka lisäävät yleispalvelun tarjoamisrasitetta, todellisiin kustannuksiin perustuvien tariffien saavuttamiseksi”.
- (122) Tämän säännöksen taustaa selitetään direktiivin 96/19/EY johdanto-osan 20 kappaleessa. Siinä sanotaan: ”Puhelintoiminnan kustannusrakenteen osalta on erotettava toisistaan liitântäkulut, kuukausivuokra, paikallispuhelut, alueelliset puhelut ja kaukopuhelut. Teleorganisaatioiden tarjoama puhelintoiminnan tariffirakenne ei tietyissä jäsenvaltioissa ole vielä nykyäänkään kustannusten mukainen. Tiettyihin ryhmiin kuuluvia puheluita tarjotaan tappiolla ja niitä tuetaan muiden ryhmien voitoista. Keinotekoisesti alennetut hinnat haittaavat kilpailua, koska mahdollisilla kilpailijoilla ei ole houkutinta hakeutua puhelintoimintamarkkinoiden merkittäville osaluuelle [...]. Jäsenvaltioiden olisi poistettava vaiheittain niin pian kuin mahdollista kaikki teleorganisaatioiden suorittamaa hintojen asteittaista tasapainottamista koskevat perusteettomat rajoitukset.”
- (123) Komissio on selittänyt lähemmin käsitettä ”tariffien rakenteen uudistaminen” päätöksissään, jotka koskevat Irlannin ⁽¹¹¹⁾, Portugalin ⁽¹¹²⁾, Luxemburgin ⁽¹¹³⁾, Espanjan ⁽¹¹⁴⁾ ja Kreikan ⁽¹¹⁵⁾ täytäntöönpanoa varten pyytämää lisäaikaa. Niiden mukaisesti ”... tariffien suhteuttaminen kustannuksiin tarkoittaa yleensä hintojen sopeuttamista siten, että tuloilla voidaan tasata kustannuksia, se on
- kytkeä- ja vuokratulot kattavat kiinteät kustannukset (sekä vakiovoittomarginaalin),
 - paikallispuhelutulot kattavat paikallispuhelukustannukset (sekä vakiovoittomarginaalin),
 - kaukopuhelutulot kattavat kaukopuhelukustannukset (sekä vakiovoittomarginaalin),
 - ulkomaanpuhelutulot kattavat ulkomaanpuhelukustannukset (sekä vakiovoittomarginaalin).
- Tästä johtuen televiestintäorganisaatioiden on korotettava puhelinvuokraa sekä paikallispuheluiden hintaa (tai vähintään oltava alentamatta näitä maksuja) sekä alennettava kaukopuheluiden hintoja.”
- (124) Avoimen verkon tarjoamisen soveltamisesta puhelintoimintaan ja teleyleispalvelusta kilpailuympäristössä annetun direktiivin 98/10/EY ⁽¹¹⁶⁾ 17 artiklan 2 kohdassa sanotaan: ”Kiinteän yleisen puhelinverkon ja kiinteiden yleisten puhelinpalvelujen käyttötariffien on oltava direktiivin 90/387/ETY liitteessä II esitettyjen kustannuksiin suhteuttamisen peruseräkkeiden mukaiset”.

⁽¹⁰⁸⁾ DT:n 29 päivänä heinäkuuta 2002 antama vastaus väitetiedoksianto, s. 74 ja seuraavat, erityisesti liitteen DT St 5 (Lexeconlausunto) 19 kohta ja seuraavat.

⁽¹⁰⁹⁾ DT:n 29 päivänä heinäkuuta 2002 antama vastaus väitetiedoksianto, s. 78 ja seuraavat.

⁽¹¹⁰⁾ DT:n 29 päivänä heinäkuuta 2002 antama vastaus väitetiedoksianto, s. 80 ja seuraavat.

⁽¹¹¹⁾ EYVL L 41, 12.2.1997, s. 8.

⁽¹¹²⁾ EYVL L 133, 24.5.1997, s. 19.

⁽¹¹³⁾ EYVL L 234, 26.8.1997, s. 7.

⁽¹¹⁴⁾ EYVL L 243, 5.9.1997, s. 48.

⁽¹¹⁵⁾ EYVL L 245, 9.9.1997, s. 6.

⁽¹¹⁶⁾ EYVL L 101, 1.4.1998, s. 24.

- (125) Telepalvelujen sisämarkkinoiden toteuttamisesta saamalla aikaan avoimen verkon tarjoaminen 28 päivänä kesäkuuta 1990 annetun direktiivin 90/387/ETY⁽¹¹⁷⁾, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivien 90/387/ETY ja 92/44/ETY muuttamisesta niiden mukauttamiseksi kilpailuympäristöön televiestinnän alalla 6 päivänä loka-kuuta 1997 annetulla neuvoston direktiivillä 97/51/EY⁽¹¹⁸⁾, liitteessä sanotaan: ”Tariffien on perustuttava puolueettomiin arviointiperusteisiin ja siihen saakka, kunnes kilpailulla kyetään tosiasiallisesti pitämään käyttäjille tarjottavat hinnat alhaalla, niiden on oltava periaatteessa kustannussuuntautuneita edellyttäen, että todellisen tariffitason määrääminen kuuluu edelleen kansallisen lainsäädännön alaan eikä siinä noudateta avoimen verkon tarjoamisen ehtoja. (...) Milloin se on teknisesti mahdollista, tariffien on oltava tarpeeksi eriteltyjä perustamissopimuksen kilpailumääräysten mukaisesti, jotta käyttäjillä olisi mahdollisuus valita palvelujen eri osien välillä. Erityisesti on huomattava, että tiettyjen lisäpalvelujen tarjoamisen käyttöön otetuista lisäominaisuuksista olisi yleensä veloitettava palveluun sisältyvistä ominaisuuksista ja itse siirrosta erillisinä. Tariffit eivät saa olla syrjiviä, ja niissä on taattava tasavertainen kohtelu lukuun ottamatta yhteisön lainsäädännön mukaisia rajoituksia. Kaikkien verkkojen tai palvelujen liittymismaksujen on oltava edellä mainittujen periaatteiden ja perustamissopimuksen kilpailumääräysten mukaisia, ja niissä on otettava huomioon periaate käytettyjen resurssien kokonaiskustannusten oikeudenmukaisesta jakamisesta sekä tarve saada kohtuullinen tuotto tehdyille investoinneille ja tarvittaessa yleispalvelun rahoitus yhteenliitettävyydestä annetun direktiivin mukaisesti.”
- (126) Myös taloudellisista lähtökohdista on kuitenkin mahdollista ja järkevää tarkastella kustannusten ja hintojen välisen epäsuhtaan arviointimenetelmän osana DT:n käyttöoikeusmaksuista saamia tuloja erillisinä ja jättää huomiotta puhelinyhteyksistä saadut tulot. Kustannusten ja hintojen epäsuhtaa koskevan arvioinnin yhteydessä ei tässä tapauksessa ole kysymys kustannusten jaottelusta kustannuskattavuuden (tai kustannusten kattamatta jäämisen) toteamiseksi yksittäisen palvelun osalta, missä tapauksessa niiden huomioon ottaminen voisi olla asianmukaista. Sen sijaan kustannusten ja hintojen epäsuhtaa koskevan testin tarkoituksena on verrata maksujen perusteella kahta yksittäistä palvelua taloudellisen toiminnan eri tasoilla. Puhelinyhteyksistä saatavien tulojen ottaminen huomioon kuitenkin jopa vääristäisi tätä vertailua, koska näitä – käyttöoikeuspalveluihin verrattuna ylimääräisiä – palveluita ei voida ottaa huomioon myöskään televerkkopalvelumaksuja koskevissa laskelmissa. Kysymys kustannuslähtöisyydestä tai kustannuskattavuudesta on merkityksellinen vasta seuraavassa vaiheessa, jos voidaan todeta, että loppukäyttäjiltä perittävien maksujen ja televerkkopalvelumaksujen välinen marginaali on positiivinen. Myös silloin on molempien tasojen vertailu mahdollinen puhelinyhteyksiä huomioon ottamatta, jos siinä tarkastellaan – kuten nyt tarkasteltavana olevassa tapauksessa – sekä maksujen välisiä eroja että tuotekohtaisia kustannuksia.
- (127) Kustannusten ja hintojen välisen epäsuhtaan selvittämiseksi tässä tapauksessa käytetty menetelmä perustuu juuri periaatteelle, jonka mukaan perinteisen operaattorin tariffirakenteen on mahdollistettava kilpailijoille todellinen kilpailu niiden kanssa ja vähintään perinteisen operaattorin asiakasrakenteen mukaisen asiakaskunnan muodostaminen. Tällöin ei ole lupa olettaa, että asiakaskunnan rakenteen ja palvelujen tarjonnan on oltava kilpailijalla kannattavampia kuin perinteisellä operaattorilla. Ratkaisevia ovat ennen kaikkea vaikutukset kilpailijoiden markkinoille tuloon eikä se, muodostavatko käyttöoikeuspalvelut ja puhelinyhteydet loppukäyttäjän näkökulmasta yhtenäisen tuotteen.
- (128) DT ei voi näin ollen esittää vertailumenetelmän vastaargumenttina sitä, että se mahdollisesti yhdistää laskelmissaan sekä yhteys- että puhelumaksut. Ei näet voida edellyttää, että kaikkien kilpailijoiden tulojen rakenne on sama kuin vakiintuneella operaattorilla ja niillä olisi siitä syystä samanlaiset mahdollisuudet käyttää eri tulonlähteet yhdistävää laskutapaa. Yhteenliittämisestä (esimerkiksi puhelun kytkemisestä) kertyviä tuloja ei saa myöskään ottaa huomioon laskettaessa kustannusten ja hintojen välistä epäsuhtaa, koska ne on yhteenliittämisestä annetun direktiivin 97/33/EY⁽¹¹⁹⁾ mukaisesti suhteutettava kustannuksiin niin, että niillä on (luvullista pääoman tuottoa lukuun ottamatta) vain häviävän pieni vaikutus telealueverkkoyhteyksiä ylläpitävän operaattorin nettotuloihin.
- (129) Vielä hyvin rajallinen kilpailu telealueverkoissa edistäisi lisäksi juuri Saksassa edelleen vallitsevan liittymävauksen rahoittamista puhelumaksujen avulla. Tästä syystä myös RegTP katsoo, että kustannuslähtöinen tariffien määrittely on tarpeen telealueverkoissa ja se on odotettavissa, kun operaattorin valinta- ja ennaltavalintajärjestelmä otetaan käyttöön paikallispuheluiden osalta⁽¹²⁰⁾. Tämän mukaisesti myös DT itse perustelee 31 päivänä lokakuuta 2002 päivätyssä hakemuksessaan⁽¹²¹⁾ maksujen hyväksymiseksi suunniteltua perusmaksun korotusta jo liiketaloudellisella tarpeella toteuttaa perusteellinen yhteys- ja puhelumaksujen rakenteen uudistus.
- (130) DT:n käsityksestä poiketen ei myöskään optiotariffien mukaisesti loppukäyttäjiltä perittyjä korotettuja kuukausimaksuja ole otettava huomioon kustannusten ja

⁽¹¹⁹⁾ Ks. alaviite 84.⁽¹²⁰⁾ Joulukuun 21 päivänä 2001 tehty päätös, asiakirjaviite BK2c 01/009; Amtsblatt (RegTP) 2/2002, 6.2.2002, s. 14.⁽¹²¹⁾ Ks. DT:n 13 päivänä marraskuuta 2002 päiväty kirje.⁽¹¹⁷⁾ EYVL L 192, 24.7.1990, s. 1.⁽¹¹⁸⁾ EYVL L 295, 29.10.1997, s. 23.

hintojen epäsuhtaa koskevassa laskelmassa, vaikka myös DT:n yksityisasiakkaat käyttävät entistä yleisemmin optiotariffeja ⁽¹²²⁾. Tällä tavoin korotetut kuukausimaksut eivät näet lisää yhteysjohdon arvoa, mikä olisi seurauksena parannetusta teknisestä varustuksesta tai laajennetusta palvelujen käytettävyydestä. DT tarjoaa loppukäyttäjilleen optiotariffien avulla pikemminkin vain mahdollisuuden saada kuukausittain perittävien kalliimpien yhteismaksujen vastapainoksi halvemmat puhelumaksut ⁽¹²³⁾.

(131) Optiotariffit merkitsevät käyttöoikeus- ja yhteyspalvelujen tarjoamista yhtenä kokonaisuutena. Kilpailijoiden markkinoilletulon kannalta ratkaisevaa on loppukäyttäjille tarjottavien liittymien markkinoilla kuitenkin vain niille jäävä voimassa oleviin vakiotariffeihin perustuva marginaali DT:n televerkko palvelumaksujen ja loppukäyttäjiltä perimien maksujen välillä. DT:n optiotariffeihin kuuluvat korotetut käyttöoikeusmaksut ovat osa sopimuksella vahvistettua puhelumaksujen kanssa yhdistettyä laskentaa, joten niitä ei voida ottaa huomioon erillisinä. Kilpailijat eivät voi yleensä heikomman rahoituspohjansa vuoksi noudattaa samaa menettelyä. Tästä syystä mahdolliseksi käynyt kustannusten lisääminen palvelun yksittäisiin osiin on lisäksi saanut myös RegTP:n 1 päivästä tammikuuta 2002 poistamaan optiotariffit Price-Cap-järjestelmästä ja sääntelemään niitä tulevaisuudessa yksittäisten lupien myöntämismenettelyn mukaisesti ⁽¹²⁴⁾.

(132) Myös DT:n argumentti, jonka mukaan kustannusten ja hintojen välistä epäsuhtaa koskeva testi on virheellinen siksi, että kaikki alueet ja asiakasryhmät otetaan huomioon samalla tavoin niitä enempää eriyttämättä ⁽¹²⁵⁾, on torjuttava. Tällainen menettely vastaa koko Saksan liittotasavallan alueella yhtäläisiin mahdollisuuksiin perustuvan toimivan kilpailun varmistamisen periaatetta ⁽¹²⁶⁾. Näin ollen ei ole perusteltua väittää, että kaikki DT:n kilpailijat haluavat ryhtyä vain alueellisesti rajalliseen kilpailuun perinteisen operaattorin kanssa ja rakentaa asiakassuhteita vain houkuttelevimmilla markkinaloikoilla (kuten suurkaupungeissa tai tiheään asutuilla alueilla). Tietyillä kilpailijoilla, kuten Arcorilla, on nimitäin ilman muuta tarkoitus kilpailla DT:n kanssa koko alueella, mutta se ei ole ollut toistaiseksi DT:n hintapolitiikan vuoksi mahdollista. Yksityisiä ja yritysasiakkaita ei erotella televerkko palvelujen eikä loppukäyttäjien

tasolla, koska keinoa näiden ryhmien rajaamiseen riittävän yksiselitteisesti ei ole.

(133) Torjuttava on myös se DT:n väite, että DT:n kilpailijat eivät olisi kiinnostuneita tarjoamaan analogisia asiakasliittymiä ja analogisia palveluja vaan että niiden kohde-ryhmänä olisivat yksinomaan ISDN- ja ADSL-käyttäjät ⁽¹²⁷⁾. On näet mahdollista osoittaa, että kustannusten ja hintojen välinen epäsuhta olisi ilmeinen, vaikka hypoteettinen oletus, jonka mukaan kilpailijoiden jokaista eriytettyä johtoa käytettäisiin kehittyneiden palvelujen (esim. ISDN-johtojen välityksellä tarjottavien ADSL-palvelujen) tarjoamiseen, pitäisi paikkansa. Tämä piti näet DT:n telealueverkon käyttöoikeuteen sovellettavan tariffirakenteen osalta poikkeuksetta paikkansa ainakin 1 päivänä toukokuuta 2002 tehtyyn tariffien muutokseen saakka siitä alkaen, kun yhteyksien eriyttämisvelvoite tuli vuoden 1998 alussa voimaan Saksassa ⁽¹²⁸⁾.

(134) Kilpailijoiden tavoitteena on saada tilaajikseen asiakkaita näiden erityistarpeita vastaavasti ja tarjota niille kaikenlaisia yhteyspalveluja. Digitaaliset laajakaistamarkkinat ovat ehkä parhaiten kannattavat ja ainakin lupaavimmat niistä markkinoista, joille pääsyä tilaajayhteyden kautta tarjotaan. Ne eivät kuitenkaan ole ainoat markkinat, joille kilpailijat haluaisivat päästä. Lukuun ottamatta niitä harvoja operaattoreita, jotka ovat alusta alkaen erikoistuneet DSL-palvelujen tarjoamiseen ahkerille käyttäjille ja yritysasiakkaille, useimmat kilpailijat pyrkivät saamaan itselleen digitaalisia laajakaistayhteyksiä käyttävien lisäksi myös analogisia yhteyksiä ja ISDN-yhteyksiä käyttäviä asiakkaita ⁽¹²⁹⁾.

(135) Kilpailijoiden tällaisen toimintastrategian tärkeimpänä syynä oli vuodesta 1998, jolloin yhteyksien eriyttäminen tuli pakolliseksi, pääsy analogisia johtoja käyttävien puhelinasiakkaiden laajoille markkinoille. Siihen aikaan suurin osa Saksan tilaajaliittymistä oli vielä kytkettyinä analogisiin johtoihin. Digitaaliset ISDN-johdot käsittivät vain pienen prosenttiosuuden ja ADSL-valmiuksin varustetut johdot tulivat markkinoille vasta heinäkuussa 1999. Analogiset johdot käsittivät huhtikuussa 2001 vielä 75 prosenttia kaikista Saksan puhelinliittymäjohtoista ja kilpailijoiden markkinaosuus niistä oli vain 0,5 prosenttia ⁽¹³⁰⁾.

⁽¹²²⁾ DT:n 29 päivänä heinäkuuta 2002 antama vastaus väitetiedoksiantoon, s. 78.

⁽¹²³⁾ Vaikka otettaisiin huomioon DT:n 29 päivänä heinäkuuta 2002 päivätyn vastauksena väitetiedoksiantoon annetun lausunnon liitteessä 10 esitetty laskentamalli, joka johtaisi DT:n käsityksen mukaan loppukäyttäjiltä perittävien hintojen keskimääräiseen nousemaan 1 eurolla liittymää kohti, kustannusten ja hintojen välinen epäsuhta olisi edelleen olemassa, ks. 160 kappale, taulukko 12.

⁽¹²⁴⁾ Joulukuun 21 päivänä 2001 tehty päätös, asiakirjaviite BK2c 01/009; Amtsblatt (RegTP) 2/2002, 6.2.2002, s. 15.

⁽¹²⁵⁾ DT:n 29 päivänä heinäkuuta 2002 antama vastaus väitetiedoksiantoon, s. 80.

⁽¹²⁶⁾ TKG:n 2 pykälän 2 kohdan 2 ja 3 alakohta.

⁽¹²⁷⁾ DT:n 14 päivänä toukokuuta 1999 päivätty asiaan COMP/C-1/37 451 liittyvästä valituksesta annettu lausunto, s. 20; DT:n 10 päivänä syyskuuta 1999 päivätty asiaan COMP/C-1/37.579 liittyvästä valituksesta annettu lausunto, s. 12.

⁽¹²⁸⁾ Ks. alaviite 148.

⁽¹²⁹⁾ Valitus asiassa COMP/C-1/37.451, s. 15; valitus asiassa COMP/C-1/37.578, s. 45, valitus asiassa COMP/C-1/37.579, s. 14.

⁽¹³⁰⁾ Monopolikomission erityislausunto 2001, s. 40 ja 41.

(136) Markkinoille ei tullut suurta määrää kilpailijoita, koska korkeat televerkkopalvelujen käyttöoikeusmaksut saivat monet kilpailijat luopumaan aikeistaan. Vaikka digitaaliset palvelut yleistyivät, kilpailijoiden mielenkiinto analogisiin yhteyksiin pysyi vilkkaana. Tämä johtui siitä, että niihin liittyi kiinnostavia näkymiä voida varustaa omat asiakkaat ajan myötä pitemmälle kehittyneillä yhteyksillä ja palveluilla⁽¹³¹⁾. Lisäksi oli otettava huomioon, että operaattorin valintaa ja ennaltavalintaa koskevien eurooppalaisten säännösten lopulliseen täytäntöönpanoon saakka paikallispuhelujen tarjonta Saksan telealueverkossa riippuu yhä edelleen yksinomaan tilaajan statuksesta.

(137) DT soveltaa kaikenlaisiin yhteysjohtoihin samoja televerkkotariffeja, joten painotettua keskimääräistä televerkkopalveluhintaa ei ole tarpeen laskea. Erotusta loppukäyttäjiltä perittäviin maksuihin nähden laskettaessa DT:n tuloina on pidettävä näitä televerkkopalvelumaksuja.

bb) Tuotekohtaiset kustannukset

(138) Perinteisen operaattorin loppukäyttäjiltä perimien maksujen ja televerkkopalvelumaksujen välinen erotus voi olla joko nolla, negatiivinen tai positiivinen. Negatiivinen erotus, jolloin verkkopalvelumaksut ovat korkeammat kuin loppukäyttäjiltä perittävät maksut, todistaa kustannusten ja hintojen välisen epäsuhtan olemassaolon ilman, että huomioon tarvitsee ottaa tuotekohtaisia kustannuksia. Jos erotus on positiivinen ja televerkkopalvelumaksut ovat alhaisemmat kuin loppukäyttäjiltä perittävät maksut, kustannusten ja hintojen välinen epäsuhta on vielä olemassa, jos tämä erotus ei ole riittävä mahdollistamaan perinteiselle operaattorille sen omien loppukäyttäjille tarjottavien palvelujen tuottamisesta aiheutuvia tuotekohtaisia kustannuksia.

(139) DT:n tuotekohtaisten kustannusten selvittämisessä lähtökohtana ovat loppukäyttäjän käyttöoikeuksien luomisesta syntyvät kokonaiskustannukset. Kokonaiskustannukset käsittävät myös verkkokustannusosuuden (esimerkiksi kuparikaapeli), jota ei tule ottaa laskelmassa huomioon. Tuotekohtaisiin kustannuksiin lasketaan näet kuuluviksi vain sellaisten lisäpalvelujen tuottamiskustannukset, jotka ovat välttämättömiä DT:n loppukäyttäjien yhteyksien mahdollistamiseksi T-Net ja T-ISDN-yhteysjohtoihin (T-DSL-valmiuksiin tai ilman niitä) mukaan lukien maksujen tallentamisesta, asiakaspalvelusta ja muista sellaisista toiminnoista johtuvat kustannukset.

⁽¹³¹⁾ Arcorin 4 päivänä heinäkuuta 2001 päivätty kirje, s. 5, ja 4 päivänä maaliskuuta 2002 päivätty kirje, s. 2, asiassa COMP/C-1/37.451; 14 muun valituksen tekijän (ns. City- und Regio-Carrier) 12 päivänä syyskuuta 2002 päivätty kirje, s. 23; COLT Telecom GmbH:n 15 lokakuuta 2002 päivätty kirje.

c) KUSTANNUSTEN JA HINTOJEN EPÄSUHDAN SUURUUS

(140) Jos televerkkopalvelut ja loppukäyttäjille tarjottavat palvelut ovat – edellä kuvatulla tavalla – keskenään verrannolliset, kustannusten ja hintojen välinen epäsuhta tulee kysymykseen, jos DT:n loppukäyttäjiltä perimien ja televerkkopalveluista perimien maksujen erotus on negatiivinen tai ainakin riittämätön kattamaan sen omat televerkkopalvelujen jälkeen syntyvät kustannukset. Tämä merkitsisi sitä, että DT ei tutkimuksen kohteena olevana ajanjaksona vuoden 1998 jälkeen olisi kyennyt tai kykenisi tarjoamaan tappioitta omia palvelujaan loppukäyttäjille, jos se joutuisi omien loppukäyttäjien palvelujen tuottamiseksi sisäisenä siirtohintana itse maksamaan televerkkopalvelujen käyttöoikeusmaksun.

(141) Tämä aiheuttaa painetta, joka kohdistuu kilpailijoiden osto- ja myyntihintojen erotukseen, vaikka ne toimivat yhtä tehokkaasti kuin DT. Tästä johtuu, että ne voivat tarjota loppukäyttäjille käyttöoikeuspalveluja kilpailukykyiseen hintaan vain, jos ne voivat saada aikaan vielä ylimääräistä tehokkuusetua. Marginaaliin kohdistuva paine aiheuttaa kilpailijoille ylimääräistä tehokkuuspainetta, joka ei vaikuta perinteiseen operaattoriin sen tuottaessa palvelujaan loppukäyttäjille.

aa) Loppukäyttäjältä telealueverkon käyttöoikeudesta perittävän keskihinnan laskeminen

(142) DT:n keskimääräinen loppukäyttäjähinta on laskettava jokaisen vuoden lopussa siitä alkaen, kun tilaajayhteyksien eriyttäminen aloitettiin, ottaen huomioon DT:n loppukäyttäjille markkinoimien eri johtotyyppien kulloinkin lukumäärä (ks. 27 kappale ja seuraavat) ja kulloinkin voimassa olevat loppukäyttäjähinnat (ks. 31 kappale ja seuraavat). Näin lasketut keskimääräiset hinnat koostuvat kahdesta osasta, eli kuukausittaisesta yhteysmaksusta sekä kertaluontoisesta maksusta, joka kattaa uuden liittymän kytkennän, liittymän käyttöönoton ja liittymän irtisanomisen.

(143) DT:n hallussa oli 31 päivänä joulukuuta 2002 kaikkiaan [...] loppukäyttäjän tilaajaliittymää. Näihin kuului [...] analogista liittymää (T-Net) 11,49 euron kuukausimaksuun ja [...] ISDN-liittymää 19,56-28,12 euron kuukausimaksuun. Näihin sisältyvät DT:n 3 100 000 ADSL-valmiudella varustettua liittymää, joista [...] toimii T-Net-yhteystyyppin kautta 28,72 euron kuukausihintaan ja [...] T-ISDN Mehrgeräte (Standard ja Komfort) -yhteystyyppin kautta 31,54 euron tai 33,75 euron kuukausihintaan (ks. 50 kappale)⁽¹³²⁾.

⁽¹³²⁾ Katso myös alaviite 75; näin ollen T-DSL/T-ISDN-yhteyksien keskihinta oli 32,65 euroa 31 päivään joulukuuta 2002; saman laskelman mukaisesti keskihinta oli 29,66 euroa 31 päivään joulukuuta 2001, 27,45 euroa 31 päivään joulukuuta 2000 ja 44,30 euroa 31 päivään joulukuuta 1999; muiden ISDN-vaihtoehtojen kautta tarjottavien T-DSL-yhteyksien hinnat voidaan jättää niiden vähäisen lukumäärän vuoksi tässä laskelmassa huomiotta, ks. DT:n 31 päivänä tammikuuta 2003 päivätty kirje.

- (144) Kuten seuraavasta laskelmasta käy ilmi, vuoden 2002 lopussa tilaajayhteyksien kautta tarjottujen kaikkien DT:n palvelujen keskimääräinen hinta loppukäyttäjiltä on 15,17 euroa kuukautta ja liittymäjohtoa kohti.

Taulukko 3

(31.12.2002)

— [...] T-Net	× 11,49 € = [...]
— [...] T-ISDN Mehrgeräte Einfach	× 19,56 € = [...]
— [...] T-ISDN Mehrgeräte Standard	× 20,34 € = [...]
— [...] T-ISDN Mehrgeräte Komfort	× 22,55 € = [...]
— [...] T-ISDN Anlagen Einfach	× 25,56 € = [...]
— [...] T-ISDN Anlagen Standard	× 25,56 € = [...]
— [...] T-ISDN Anlagen Komfort	× 28,12 € = [...]
— [...] T-DSL/T-Net	× 28,72 € = [...]
— [...] T-DSL/T-ISDN	× 32,65 € = [...]
	— Yhteensä = [...]
	— jaettuna [...] liittymällä = 15,17 €

- (145) Tämän laskentamallin mukaisesti vuoden 2001, 2000, 1999 ja 1998 lopussa olivat voimassa seuraavat keskimääräiset loppukäyttäjähinnat:

Taulukko 4

(31.12.2001)

— [...] T-Net	× 10,93 € = [...]
— [...] T-ISDN Mehrgeräte Einfach	× 19,56 € = [...]
— [...] T-ISDN Mehrgeräte Standard	× 19,78 € = [...]
— [...] T-ISDN Mehrgeräte Komfort	× 21,99 € = [...]
— [...] T-ISDN Anlagen Einfach	× 25,56 € = [...]
— [...] T-ISDN Anlagen Standard	× 25,56 € = [...]
— [...] T-ISDN Anlagen Komfort	× 28,12 € = [...]
— [...] T-DSL/T-Net	× 28,52 € = [...]
— [...] T-DSL/T-ISDN	× 29,66 € = [...]
	— Yhteensä = [...]
	— jaettuna [...] liittymällä = 13,82 €

Taulukko 5

(31.12.2000)

— [...] T-Net	× 10,93 € = [...]
— [...] T-ISDN Mehrgeräte Einfach	× 19,56 € = [...]
— [...] T-ISDN Mehrgeräte Standard	× 19,78 € = [...]
— [...] T-ISDN Mehrgeräte Komfort	× 21,99 € = [...]
— [...] T-ISDN Anlagen Einfach	× 25,56 € = [...]
— [...] T-ISDN Anlagen Standard	× 25,56 € = [...]

— [...] T-ISDN Anlagen Komfort	× 28,12 € = [...]
— [...] T-DSL/T-Net	× 24,10 € = [...]
— [...] T-DSL/T-ISDN	× 27,45 € = [...]
	— Yhteensä = [...]
	— jaettuna [...] liittymällä = 12,88 €

Taulukko 6

(31.12.1999)

— [...] T-Net	× 10,93 € = [...]
— [...] T-ISDN Mehrgeräte Einfach	× 19,56 € = [...]
— [...] T-ISDN Mehrgeräte Standard	× 20,45 € = [...]
— [...] T-ISDN Mehrgeräte Komfort	× 22,67 € = [...]
— [...] T-ISDN Anlagen Einfach	× 26,23 € = [...]
— [...] T-ISDN Anlagen Standard	× 28,45 € = [...]
— [...] T-ISDN Anlagen Komfort	× 30,68 € = [...]
— [...] T-DSL/T-ISDN	× 44,30 € = [...]
	— Yhteensä = [...]
	— jaettuna [...] liittymällä = 12,48 €

Taulukko 7

(31.12.1998)

— [...] T-Net	× 10,93 € = [...]
— [...] T-ISDN Mehrgeräte Einfach	× 19,56 € = [...]
— [...] T-ISDN Mehrgeräte Standard	× 20,45 € = [...]
— [...] T-ISDN Mehrgeräte Komfort	× 22,67 € = [...]
— [...] T-ISDN Anlagen Einfach	× 26,23 € = [...]
— [...] T-ISDN Anlagen Standard	× 28,45 € = [...]
— [...] T-ISDN Anlagen Komfort	× 30,68 € = [...]
	— Yhteensä = [...]
	— jaettuna [...] liittymällä = 12,04 €

- (146) Kuukausimaksujen lisäksi DT perii asiakkailtaan vielä kertaluontoisen maksun liittymän käyttöönotosta tai uuden liittymän kytkennästä. Vuodesta 1998 nykyhetkeen saakka käyttövalmiin T-liittymän tai T-ISDN-liittymän kertaluontoiset käyttöönottomaksut ovat 22,22 euroa ja maksut tällaisten liittymien käyttövalmiiksi saattamisesta 44,45 euroa. Liittymän käyttövalmiiksi saattaminen yleisin tapahtuma ja käsittää [...] prosenttia tapauksista, kun taas käyttöönottojen osuus on [...] prosenttia⁽¹³³⁾. Tästä seuraa, että T-Net-liittymistä ja ISDN-liittymistä loppukäyttäjiltä perittävä kertaluontoinen maksu on keskimäärin [...] euroa⁽¹³⁴⁾.

⁽¹³³⁾ DT:n 6 päivänä helmikuuta 2003 päivätty kirje.

⁽¹³⁴⁾ $([...] \times 22,22 \text{ euroa}) + ([...] \times 44,45 \text{ euroa})/100 = [...] \text{ euroa}$.

(147) T-DSL-liittymien käyttövalmiiksi saattamisesta DT peri liittymätyyppin tultua kaupallisille markkinoille vuonna 2000 ensin 44,45 euron kertaluontoista maksua. DT korotti tämän maksun 1 päivästä heinäkuuta 2002 alkaen 64,61 euroon ja 1 päivästä tammikuuta 2003 alkaen 86,16 euroon. Tästä seuraa, että kaikkien DT:n loppukäyttäjille tarjoamien liittymien keskimääräinen kertaluontoinen maksu oli 1 päivästä heinäkuuta 2002 alkaen [...] euroa ja 1 päivästä tammikuuta 2003 alkaen [...] euroa ⁽¹³⁵⁾.

(148) Ottaen huomioon, että keskimääräinen loppukäyttäjä pitää puhelinliittymänsä lähinnä muuttojen vuoksi keskimäärin [...] kuukautta ⁽¹³⁶⁾, nämä keskimääräiset kertaluontoiset maksut on jaettava [...]lla. Tulos on sitten lisättävä kuukausimaksuun, jotta saataisiin selville telealueverkon käyttöoikeuden keskimääräinen kuukausihinta. Näin tulokseksi saadaan seuraavat DT:n loppukäyttäjiltä perimät keskimääräiset kokonaishinnat:

Taulukko 8

	31.12.2002-tai 1.1.2003	31.12.2001	31.12.2000	31.12.1999	31.12.1998
Keskimääräinen kuukausimaksu	15,17 €	13,82 €	12,88 €	12,48 €	12,04 €
Suhteellisesti painotetut kertamaksut	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €
Keskimääräinen loppukäyttäjiltä perittävä kokonaishinta	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €

bb) **Telealueverkkoon pääsystä perittävän televerkkopalvelumaksun laskeminen**

(149) Loppukäyttäjältä perittävän hinnan tapaan DT:n tilaaja-liittymän käyttöoikeutta varten tarvittavan televerkkopalvelun hinta koostuu kahdesta osasta, eli ajanjaksoittain maksettavista kuukausivuokrista ja kertaluontoisista maksuista, jotka peritään käyttöönotosta, uuden liittymän kytkemisestä ja liittymäjohdon käyttöoikeuden irtisanomisesta.

(150) DT peri kilpailijoiltaan 1 päivästä huhtikuuta 2001 kuukausimaksuna 12,48 euroa, joka alennettiin

1 päivästä toukokuuta 2003 11,80 euroon. Kertaluontoiset maksut olivat 1 päivästä huhtikuuta 2001 ensin 92,59 euroa yksinkertaisesta käyttöönotosta, 86,51 euroa yksinkertaisesta uuden liittymän kytkennästä ja 38,06 euroa tai 59,24 euroa liittymän irtisanomisesta loppukäyttäjän vaihtuessa tai ilman sitä. Kertaluontoiset maksut ovat 1 päivästä huhtikuuta 2002 nyt 70,56 euroa yksinkertaisesta käyttöönotosta, 81,12 euroa yksinkertaisesta uuden liittymän kytkennästä ja 34,94 euroa tai 50,71 euroa liittymän irtisanomisesta loppukäyttäjän vaihtuessa tai ilman sitä ⁽¹³⁷⁾.

(151) Irtisanomismaksu peritään eriytetyn johdon liittämistä takaisin DT:n verkkoon ja se peritään vain televerkkopalvelutasolla toimivilta kilpailijoilta ⁽¹³⁸⁾. Yhdessä käyttövalmiiksi saattamisesta perittävän maksun kanssa se käsittää kaikki kilpailijoiden DT:lle suorittamat kertaluontoiset televerkkopalvelumaksut. Vielä aktiivisen yhteysjohdon käyttöönotto on käytännössä yleisempi tapahtuma kuin deaktivoitujen johdon kytkentä uutena liittymänä ⁽¹³⁹⁾. Tällä perusteella lasketaan kilpailijoilta televerkkopalveluista perittävät keskimääräiset kertaveloitukset. Loppukäyttäjiltä perittävien kertaluontoisten maksujen tapaan (ks. 148 kappale) on myös nämä televerkkopalveluista perittävät keskimääräiset kertaluontoiset kokonaismaksut jaettava [...]lla ja tulos on lisättävä kuukausimaksuun, jotta voitaisiin laskea DT:n kilpailijoilta televerkkopalvelujen käyttöoikeuksista perimät keskimääräiset hinnat. Tulokseksi saadaan seuraavat televerkkopalvelujen kokonaishinnat.

Taulukko 9

	31.12.2002	31.12.2001	31.12.2000	31.12.1999	31.12.1998
Kuukausimaksu	12,48 €	12,48 €	12,99 €	12,99 €	10,56 €
Suhteelliset kertamaksut:					
— käyttöönotto/käyttövalmiiksi saattaminen	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €
— irtisanominen	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €

⁽¹³⁵⁾ T-DSL-liittymät käsittävät nykyisin 3,1 miljoonalla kappaleella suhteessa [...] miljoonaa analogiseen ja ISDN-liittymään noin [...] prosenttia kaikista DT:n loppukäyttäjien liittymätyypeistä; ks. 27 kappale ja seuraavat.

⁽¹³⁶⁾ DT:n 14 päivänä maaliskuuta 2003 päivätty kirje, s. 20, ja 18 päivänä maaliskuuta päivätty kirje; lyhyempi käyttöaika, kuten esimerkiksi 40 kuukautta, jota ehdotettiin asiaan COMP/C-1/37.579 liittyvässä valituksessa, s. 11, tai 20 kuukautta, jota ehdotettiin asiaan COMP/C-1/37.451 liittyvässä valituksessa, s. 17, olisi sen sijaan laskentaperusteena DT:n kannalta epäedullisempi, koska loppukäyttäjien kertaluontoiset maksut ovat aina olleet ja ovat edelleen alhaisempia kuin televerkkopalveluista perityt kertaluontoiset maksut.

⁽¹³⁷⁾ Näiden maksujen kehityksestä vuoden 1998 jälkeen ks. 18 kappale ja seuraavat.

⁽¹³⁸⁾ Ks. alaviite 25.

⁽¹³⁹⁾ [...] prosentissa kaikista tapauksista tapahtuu olemassa olevan liittymän käyttöönotto ilman loppukäyttäjän siirtokytkentää, kun taas uuden liittymän kytkentä ilman loppukäyttäjän siirtokytkentää tapahtuu [...] prosentissa tapauksista; ks. valituksen tekijän 12 päivänä syyskuuta 2002 päivätty kirje asioissa COMP/C-1/37.578 ja 37.579, s. 21, alaviitteet 1 ja 2; valituksen tekijän 18 päivänä syyskuuta 2002 päivätty kirje asiassa COMP/C-1/37.451, s. 23, alaviitteet 58 ja 59; sama koskee myös liittymän irtisanomisia samalla, kun loppukäyttäjälle tehdään siirtokytkentä, suhteessa liittymän irtisanomistapauksiin ilman loppukäyttäjän samanaikaista siirtokytkentää; ks. DT:n 18 päivänä maaliskuuta 2003 päivätty kirje.

	31.12.2002	31.12.2001	31.12.2000	31.12.1999	31.12.1998
Televerkkopalvelun kokonaishinta	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €

cc) **Loppukäyttäjiltä perittävän hinnan ja televerkkopalvelun hinnan erotus**

- (152) Kuten jäljempänä esitetystä laskelmasta käy ilmi, loppukäyttäjiltä perittyjen keskimääräisten käyttöoikeusmaksujen ja DT:n perimien keskimääräisten televerkkopalvelumaksujen välinen erotus on ollut Saksassa vuonna 1998 tapahtuneen tilajayhteyksien lakisääteisen eriyttämisen jälkeen vuoden 2001 loppuun saakka jatkuvasti negatiivinen.

Taulukko 10

	31.12.2002-tai 1.1.2003	31.12.2001	31.12.2000	31.12.1999	31.12.1998
Loppukäyttäjiltä keskimäärin perittävä kokonaishinta	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €
Televerkkopalvelun kokonaishinta	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €
Erotus	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €

- (153) Koska DT:n loppukäyttäjiltä perimien maksujen ja sen televerkkopalveluista perimien maksujen erotukset olivat vuosina 1998–2001 koko ajan negatiivisia, ei kustannusten ja hintojen välisen epäsuhtaan osoittamiseksi kyseiseltä ajanjaksolta tarvitse edes selvittää, olivatko erotukset riittäviä kattamaan DT:n televerkkopalvelujen jälkeiset asiakassuhteista johtuvat kustannukset. Nämä negatiiviset erotukset kuukautta ja liittymäjohtoa kohti osoittavat pikemminkin suoraan, kuinka suuri kustannusten ja hintojen välinen epäsuhta oli vuoden 1998 alun ja vuoden 2001 lopun välisenä aikana.

- (154) Kun DT nosti vuonna 2002 ensimmäistä kertaa tiettyjä loppukäyttäjiltä kuukausittain perittäviä ja kertaluontoisia maksujaan (ks. 44, 50 ja 51 kappale), DT:n loppukäyttäjiltä perimien maksujen ja televerkkopalvelumaksujen välinen erotus muuttui positiiviseksi. Erotus oli 31 päivään joulukuuta 2002 tai 1 päivään tammikuuta 2003 kuukautta ja liittymäjohtoa kohti [...] euroa.

Erotus kasvoi RegTP:n 19 päivänä joulukuuta 2002 hyväksymän ja 1 päivänä helmikuuta 2003 voimaan tulleen T-Net-liittymien kuukausimaksun 0,33 euron korotuksen myötä [...] euroon. Tästä syystä on kustannusten ja hintojen välisen epäsuhtaan osoittamiseksi vuonna 2002 ja tällä hetkellä selvitettävä DT:n tuotekohtaiset kustannukset, jotta voitaisiin tutkia, onko positiivinen erotus riittävä kattamaan loppukäyttäjille tarjottavien palvelujen tarjoamisesta DT:lle aiheutuvat tuotekohtaiset kustannukset.

dd) **Tuotekohtaiset kustannukset**

- (155) DT:lle loppukäyttäjien telealueverkon käyttöoikeuden tarjoamisesta aiheutuvien tuotekohtaisten kustannusten selvittämiseksi on kokonaiskustannuksista vähennettävä yleiskustannukset, eli kustannukset, jotka johtuvat pelkästä verkkoinfrastruktuuriin tarjoamisesta. Tuotekohtaiset kustannukset johtuvat erityisesti varustuksesta, joka on tarpeen juuri analogisten, ISDN- tai ADSL-palvelujen tarjoamiseksi ja jotka ovat DT:lle välttämättömiä, jotta se pystyy pitämään yllä suhteita loppukäyttäjiinsä.
- (156) Telealueverkon käyttöoikeuden mahdollistamiseksi loppukäyttäjille analogisten johtojen välityksellä ei tarvita mitään ylimääräistä varustusta, joten tuotekohtaiset kustannukset koostuvat yksinomaan asiakassuhteiden hoitamisesta, kuten markkinoinnista, huollosta ja laskutuksesta. Telealueverkon yksinkertaisen käyttöoikeuden mahdollistaminen digitaalisten kapeakaistajohtojen (ISDN) välityksellä edellyttää sen sijaan erityisvarustusta, josta aiheutuu erillisiä kustannuksia. Sen lisäksi myös tässä tapauksessa asiakassuhteiden hoito aiheuttaa tuotekohtaisia kustannuksia.
- (157) ADSL-palvelujen mahdollistaminen edellyttää myös ylimääräistä erityisvarustelua, joka lisää entisestään tuotekohtaisia kustannuksia. ADSL-palvelujen tärkeimpiin kustannustekijöihin kuuluvat tekniset laitteet kuparikaa-pelin molemmissa päissä (toisin sanoen modeemi sekä asiakkaan luona ja välityspisteessä olevat jakajat), multiplex-laite välityspisteessä satojen ADSL-yhteyksien hallitsemiseksi (Digital Subscriber Line Access Multiplexer = DSLAM) ja verkkoa edeltävä laajakaistainen yhteydenotopalvelin (BAS) eri DSLAM-laitteista peräisin olevan liikenteen ohjaamiseksi Backhaul-siirtoverkkoon Internet-protokollakerroksen hallintaa varten.
- (158) DT:n antamien tietojen mukaan palvelujen tuottamisesta loppukäyttäjille aiheutuvat kuukausittaiset kokonaiskustannukset ovat analogista johtoa kohti [...] euroa⁽¹⁴⁰⁾, ISDN-johtoa kohti [...] euroa⁽¹⁴¹⁾ ja ADSL-johtoa kohti [...] euroa⁽¹⁴²⁾. Nämä määrät voivat kuitenkin sisältää

⁽¹⁴⁰⁾ DT:n 24 päivänä syyskuuta 2001 päivätyn vastauksen liite U 29 päivänä elokuuta 2001 päivättyyn tietojen antamista koskevaan pyyntöön asiassa COMP/C-1/37.451: yksittäiset kustannukset yhteensä [...] vuodessa (= [...] kuukaudessa).

⁽¹⁴¹⁾ DT:n 24 päivänä syyskuuta 2001 päivätyn vastauksen liite W 29 päivänä elokuuta 2001 päivättyyn tietojen antamista koskevaan pyyntöön asiassa COMP/C-1/37.451: yksittäiset kustannukset yhteensä [...] vuodessa (= [...] kuukaudessa).

⁽¹⁴²⁾ DT:n 20 päivänä marraskuuta 2001 päivätty vastaus 30 päivänä lokakuuta 2001 päivättyyn tietojen antamista koskevaan pyyntöön asiassa COMP/C-1/37.451, ss. 3–4: [...].

osia sekä verkkokustannuksista (esim. kuparikaapelin kustannuksia) että tuotekohtaisia kustannuksia (muuta palvelukohtaisia kustannuksia yhteyden luomisesta loppukäyttäjälle) ja siksi niitä olisi jaoteltava edelleen, jotta saataisiin selville DT:lle aiheutuvat tuotekohtaiset kustannukset loppukäyttäjille tarjottavien DT:n tilaajajoh- teysverkon käyttöoikeuksien tuottamisesta.

- (159) DT:n vuodelta 2001 antamista tiedoista käy ilmi, että kuukausittaiset tuotekohtaiset kustannukset palvelujen tarjoamisesta ovat analogista johtoa kohti [...] euroa⁽¹⁴³⁾, ISDN-johtoa kohti keskimäärin [...] euroa⁽¹⁴⁴⁾ ja ADSL-liittymää kohti [...] euroa⁽¹⁴⁵⁾. Nämä kustannuserät merkitsevät keskimääräistä tuotekohtaista kustannusta [...] euroa liittymäjohtoa kohti, kuten seuraavasta laskelmasta ilmenee:

Taulukko 11

(31.12.2001)

— [...] T-Net	× [...] €	= [...]
— [...] T-ISDN Mehrgeräte Einfach	× [...] €	= [...]
— [...] T-ISDN Mehrgeräte Standard	× [...] €	= [...]
— [...] T-ISDN Mehrgeräte Komfort	× [...] €	= [...]
— [...] T-ISDN Anlagen Einfach	× [...] €	= [...]
— [...] T-ISDN Anlagen Standard	× [...] €	= [...]
— [...] T-ISDN Anlagen Komfort	× [...] €	= [...]
— [...] T-DSL/T-Net	× [...] €	= [...]
— [...] T-DSL/T-ISDN	× [...] €	= [...]
	— Yhteensä	= [...]
	— jaettuna [...] johdolla	= [...] €

ee) Tulos

- (160) Selvitys keskimääräisistä kustannuksista antaa tulokseksi, että kustannusten ja hintojen välinen epäsuhta jatkuu

⁽¹⁴³⁾ DT:n 20 päivänä marraskuuta 2001 päivätyn vastauksen liite 30 päivänä marraskuuta 2001 päivättyyn tietojen antamista koskevaan pyyntöön asiassa COMP/C-1/37.451, taulukko TelAs: kokonaiskustannukset [...] – verkkoinfrastruktuurikustannukset [...] = [...].

⁽¹⁴⁴⁾ DT:n 17 päivänä tammikuuta 2003 päivätty kirje, s. 5 (tarkka eritelmä, ks. taulukko 11).

⁽¹⁴⁵⁾ DT:n 20 päivänä marraskuuta 2001 päivätty vastaus 30 päivänä lokakuuta 2001 päivättyyn tietojen antamista koskevaan pyyntöön asiassa COMP/C-1/37.451, s. 3: kokonaiskustannukset [...] – verkkoinfrastruktuurikustannukset [...] = [...].

DT:n toukokuussa 2002, heinäkuussa 2002 ja tammikuussa sekä helmikuussa 2003 toteuttamista hinnankorotuksista⁽¹⁴⁶⁾ huolimatta, koska tuotekohtaiset kustannukset ylittävät edelleen loppukäyttäjiltä perittyjen maksujen ja televerkkopalvelumaksujen välisen positiivisen erotuksen. Lisäksi DT:n keskimääräiset tuotekohtaiset kustannukset nousevat jatkuvasti samalla, kun T-DSL-asiakkaiden määrä koko ajan kasvaa. Kustannusten ja hintojen välisen epäsuhtan suuruus DT:n uusimpien hinnannuutosten jälkeen käy ilmi seuraavasta:

Taulukko 12

	5/2002	7/2002	1/2003	2/2003	5/2003
Loppukäyttäjiltä perittävän hinnan ja televerkkopalvelun hinnan erotus	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €
Keskimääräiset tuotekohtaiset kustannukset liittymää kohti	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €
Kustannusten ja hintojen epäsuhta	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €	[...] €

- (161) Nämä laskelmat osoittavat, että kustannusten ja hintojen välinen epäsuhta jatkuu edelleen telealueverkon käyttöoikeuksien osalta, vaikka se on voinut ajan myötä vähän lieventyä. Sen osoittamiseksi, että DT on käyttänyt väärin määräävää markkina-asemaansa, kilpailijoiden vahingoksi ylläpidetyksi kustannusten ja hintojen epäsuhdaksi voidaan laskea nykyisen tariffirakenteen vallitessa ja painotettua lähestymistapaa noudattaen (ks. 111 kappale ja seuraavat) [...] euroa liittymää ja kuukautta kohti. Vaikka DT:n tariffimuutokset vuonna 2002 ovat johtaneet tässä päätöksessä noudatetun laskentamenetelmän perusteella keskimääräisten loppukäyttäjiltä perittyjen maksujen ja televerkkopalvelumaksujen välisen erotuksen muuttumiseen positiiviseksi, tämä erotus ei nykyisin riitä kattamaan DT:lle palvelujen tuottamisesta loppukäyttäjille aiheutuvia tuotekohtaisia kustannuksia.

⁽¹⁴⁶⁾ 1.5.2002 alkaen: keskimääräinen kuukausimaksu 15,17 + suhteellinen kertamaksu [...] = [...] – [...] televerkkomaksua = [...] euron positiivinen erotus; 1.7.2002 alkaen: keskimääräinen kuukausimaksu 15,17 + suhteellinen kertamaksu [...] = [...] – [...] televerkkomaksua = [...] euron positiivinen erotus; 1.1.2003 alkaen: keskimääräinen kuukausimaksu 15,17 + suhteellinen kertamaksu [...] = [...] – [...] televerkkomaksua = [...] euron positiivinen erotus; 1.2.2003 alkaen: keskimääräinen kuukausimaksu 15,41 + suhteellinen kertamaksu [...] = [...] – [...] televerkkomaksua = [...] euron positiivinen erotus; 1.5.2003 alkaen: keskimääräinen kuukausimaksu 15,41 + suhteellinen kertamaksu [...] = [...] – [...] televerkkomaksua = [...] euron positiivinen erotus.

(162) Sen sijaan DT katsoo, että analogisia tilaajayhteyksiä lukuun ottamatta pitemmälle kehittyneiden tilaajayhteyksityyppien osalta ei ole aikaisemmin esiintynyt eikä esiinny nytkään minkäänlaisia marginaalien alentamispaineita⁽¹⁴⁷⁾. Tällainen yksittäinen näkemys tilaajayhteyksien eri vaihtoehdoista on kuitenkin jo alun alkaen ristiriidassa tässä noudatetun lähestymistavan kanssa, jossa keskimääräisiä loppukäyttäjiltä perittyjä maksuja verrataan televerkkopalvelumaksuihin ja luodaan samalla kuva DT:n asiakasrakenteesta (ks. 112 kappale ja seuraavat). Mutta vaikka oletettaisiin, että jokainen eriytetty kilpailijoiden vuokraama johto käytettäisiin pisimmälle kehittyneen loppukäyttäjätarjoamiseen (DSL ISDN-johdon kautta), 30 päivään huhtikuuta 2002 mennessä olisi kustannusten ja hintojen välinen epäsuhta ollut edelleen olemassa⁽¹⁴⁸⁾. Näin ollen painotettu lähestymistapa on DT:n kannalta edullisempi kuin sen oma lähestymistapa.

d) LIKKUMAVARA KUSTANNUSTEN JA HINTOJEN EPÄSUHDAN VÄLTÄMISEKSI

(163) Tässä päätöksessä esitetyt tosiasiat ja luvut osoittavat, että DT olisi voinut 1 päivän tammikuuta 1998 jälkeen estää telealueverkon käyttöoikeuksiin liittyvän kustannusten ja hintojen välisen epäsuhtaan esimerkiksi korottamalla aikaisempia loppukäyttäjiltä analogisista, ISDN- ja ADSL-tilaajayhteyksistä perittyjä yhteysmaksuja. Saksassa toteutetun telealueverkkoyhteyksien eriyttämisen jälkeen DT:n toistaiseksi suorittamat loppukäyttäjiltä perittävien maksujen korotukset ja televerkkopalveluista perittävien maksujen alennukset osoittavat, että tällainen liikkumavara on todellinen ja että se on oikeansuuntainen. Hinnanmuutokset eivät kuitenkaan ole riittäviä kohtuuttoman hinnoittelun muodossa toteutettujen väärinkäytösten korjaamiseksi.

aa) *Price-Cap-kaudet 1998-1999 ja 2000-2001*

(164) Kustannusten ja hintojen välisen epäsuhtaan välttämiseksi käytettävissä oleva liikkumavara loppukäyttäjiltä analogi-

⁽¹⁴⁷⁾ DT:n 29 päivänä heinäkuuta 2002 antama vastaus väitetiedoksiantoasioissa COMP/C-1/37.451, 37.578 ja 37.579, s. 92.

⁽¹⁴⁸⁾ Ks. seuraava hypoteettinen laskelma, joka perustuu 30 päivään huhtikuuta 2002 voimassa olleisiin maksuihin:
Loppukäyttäjien T-DSL/T-ISDN: 28,56 euroa kuukaudessa + [...] euroa (painotetut kertamaksut) = [...] euroa
Televerkkopalvelu ULL: 12,48 euroa kuukaudessa + [...] euroa (painotetut kertamaksut) = [...] euroa
Erotus loppukäyttäjiltä perittävien ja televerkkopalvelumaksujen välillä = + [...] euroa
Tuotekohtaiset kustannukset loppukäyttäjille T-DSL/T-ISDN = - [...] euroa
Kustannusten ja hintojen välinen epäsuhta = [...] euroa
Vasta 1 päivänä toukokuuta 2002 voimaan tulleiden uusien loppukäyttäjiltä perittävien maksujen myötä ei tämän hypoteettisen laskelman perusteella hintojen ja kustannusten välillä enää ollut epäsuhtaa.

sista ja ISDN-tilaajaliittymistä perittävien maksujen korottamiseksi kävi ilmi molemmilla ensimmäisillä Price-Cap-kausilla DT:n oikeudesta osoittaa RegTP:lle milloin tahansa maksujen muutoksia koskevia lupahakemuksia (ks. 36 kappale). Tällöin DT:llä oli mahdollisuus yhteysmaksuja alentamalla korottaa liittymämaksuja yksityisten ja yritysasiakkaiden tuotekoreissa niin, että korin keskimääräinen hinta ei ylittänyt säädettyä Price-Cap-indeksiä.

(165) BMPT:n ja RegTP:n laatimassa Price-Cap-menettelyssä sallittiin ajanjaksolle 1998–2001 riittävästi liikkumavaraa, jotta DT pystyi täysin uudistamaan tariffijärjestelmänsä rakenteen koriin kerättyihin yksittäisiin palveluihin kulloinkin kohdistuvien kustannusten mukaisesti. Loppukäyttäjiltä perittävien yhteysmaksujen korotukset oli mahdollista tasoittaa Price-Cap-järjestelmässä alentamalla puhelumaksuja yksityis- ja yritysasiakkaiden korien sisällä. Alkuperäisessä Price-Cap-järjestelmässä ei kuitenkaan määrätty yksittäisiä palveluja koskevien tariffien alentamiselle mitään rajaa, joten DT:llä oli mahdollisuus alentaa tiettyjä yksittäisiä maksuja ja korottaa vastaavasti toisia täyttäen samalla kyseisiä koreja koskevat vaatimukset. Alarajana puhelumaksujen alentamiselle RegTP sovelsi vain sääntöä, jonka mukaan kyseisten maksujen oli oltava koko ajan vastaavia kytkentämaksuja vähintään 25 prosenttia korkeammat. Tästä syystä RegTP teki DT:n maksujen muuttamista koskeville hakemuksille vain ylimalkaisen tarkastuksen todetakseen, että voimassa olevia mittasuureita noudatettiin ja että hakemuksessa olevat maksut eivät olleet TKG:n vaatimusten kanssa ilmeisessä ristiriidassa. Tämä koski suurinta osaa vuosien 1998–2001 kaikkiaan kuudesta tariffien muuttamista koskevasta hakemuksesta⁽¹⁴⁹⁾.

(166) Näin ollen DT alensi jo ensimmäisellä Price-Cap-kaudella 1 päivästä tammikuuta 1998 31 päivään joulukuuta 1999 puhelinyhteyksien tariffeja yli 20 prosenttia eli huomattavasti enemmän kuin sitä koskeva 4,3 prosentin hinnanalennusvelvoite edellytti⁽¹⁵⁰⁾. Tuloksena olivat

⁽¹⁴⁹⁾ Ensimmäisellä päätöksellään 30 päivänä tammikuuta 1998 RegTP hyväksyi kaikki DT:n hakemat tariffimuutokset paitsi "City Plus 2" ja "City Plus 3" -tariffeja, jotka eivät kuuluneet Price-Cap-järjestelmään. Toisella päätöksellään 11 päivänä joulukuuta 1998 RegTP hyväksyi kaikki DT:n hakemat tariffimuutokset. Kolmannella päätöksellään 16 päivänä maaliskuuta 1999 RegTP hyväksyi kaikki DT:n hakemat tariffimuutokset lukuun ottamatta City-liittymien 60 sekunnin tariffia työpäivinä, lauantaisin, sunnuntaisin ja lakisääteisinä vapaapäivinä sekä 24 päivästä joulukuuta 1 päivään tammikuuta klo 21.00–06.00, joka sisälsi ilmeisen perusteettomia ehtoja. Neljännellä päätöksellään 16 päivänä huhtikuuta 1999 RegTP hyväksyi kaikki haetut tariffimuutokset lukuun ottamatta niitä, jotka koskivat yhteyksiä Färösaarille, Kreikkaan, San Marinoon, Turkkiin, Portugaliin ja Gibraltarille ja jotka sisälsivät ilmeisen kohtuuttomia ehtoja. Viidennellä päätöksellään 21 päivänä tammikuuta 2000 ja kuudennella päätöksellään 16 päivänä helmikuuta 2000 RegTP hyväksyi kaikki DT:n hakemat tariffimuutokset.

⁽¹⁵⁰⁾ RegTP:n 23 päivänä joulukuuta 1999 tekemän päätöksen (ks. alaviite 45) s. 13.

tariffit, jotka olivat jo lyhyen ajan kuluttua huomattavasti alentamisvelvoitteita alhaisemmat. Sen jälkeen DT on edelleen alentanut puhelinyhteyksmaksujaan. RegTP hyväksyi tammikuusta 1998 helmikuuhun 2000 yhteensä kuusi puhelunmaksujen alentamishakemusta⁽¹⁵¹⁾. Puhelunmaksujen huomattava alentaminen, jonka DT toteutti vuosina 1998–2000, mahdollisti DT:n loppukäyttäjiliittymistä perimien kuukausi- ja/tai kertamaksujen korottamisen taloudellisesti toteuttamiskelpoisiksi ja nykyisen kustannusten ja hintojen epäsuhtaan kannalta myös oikeudellisesti mahdollisiksi ilman, että DT olisi samalla rikkonut voimassa olevia Price-Cap-määräyksiä.

(167) Ensimmäisen Price-Cap-kauden aikana DT on 1 päivästä tammikuuta 1998 31 päivään joulukuuta 1999 luopunut 4,3 prosentin hinnanalennusvelvoitteen ylittämällä kaikkiaan [...] euron liikevaihdosta. Toisella Price-Cap-kaudella 1 päivästä tammikuuta 2000 31 päivään joulukuuta 2001 alentunut liikevaihto käsitti Price-Cap-järjestelmässä määrättyä alennusta lukuun ottamatta ylimääräiset [...] euroa. Nämä määrät olisi voitu käyttää yksityisten ja yritysasiakkaiden liittymämaksuihin siirrettyinä käyttäjäkokonaan loppukäyttäjiltä perittävien yhteysmaksujen korotuksiin, jotka olisivat voineet olla kuukausimaksuja tai kertamaksuja⁽¹⁵²⁾.

(168) Näitä summia on lisäksi pidettävä yksinomaan vähimmäismäärinä, koska DT olisi ilman muuta voinut milloin tahansa yksityis- tai yritysasiakkaiden korien sisällä alentaa enemmän yhteysmaksuja, erityisesti paikallispuhelinluterifeja, ja saada näin lisää liikkumavaraa loppukäyttäjiltä analogisista ja ISDN-liittymistä perittävien kuukausi- ja kertamaksujen korottamiseen. Osoituksena yksittäisistä puheluista perittävistä kustannuksista voidaan pitää televerkkopalvelumaksuja, joita peritään kiinteiden verkkojen yhteenliittämisestä ja joiden on direktiivin 97/33/EY 7 artiklan 2 kohdan mukaisesti oltava kustannuslähtöisiä. Vielä toukokuussa 2002 toteutetun tariffien alentamisen jälkeen kaikki loppukäyttäjiltä perittävät DT:n puhelunmaksut olivat edelleen huomattavasti, jopa 570 prosenttia, korkeammat kuin vastaavat yhteenliittämismaksut puhelinliittymätyypistä riippuen⁽¹⁵³⁾. Näissä erotuksissa piilevät DT:n mahdollisuudet lopettaa televerkkopalvelujen tasolla ja loppukäyttäjien tasolla perittävien käyttöoikeusmaksujen kustannusten ja hintojen epäsuhta siirtymällä tuotekoreihin

sisällytettyjen palvelujen paremmin kustannuksia vastaavaan hinnoitteluun.

(169) DT katsoo, että Price-Cap-sääntelyn mukaisesti kaikki loppukäyttäjiltä perittävät maksut määrätään oikeudellisesti sitovina, joten vahvistetuista maksuista ei ole lupa poiketa⁽¹⁵⁴⁾. Tässä väitteessä ei kuitenkaan oteta huomioon Price-Cap-järjestelmän mukaisen maksuja koskevan lupamenettelyn kaksivaiheisuutta (ks. 36 kappale). On kyllä totta, että RegTP tutkii ja hyväksyy myös Price-Cap-rajojen sisällä toteutettavat maksujen muutokset varmistaakseen, että ne vastaavat mittasuureita⁽¹⁵⁵⁾. Tämä ei kuitenkaan estä DT:tä jatkuvasti vaikuttamasta loppukäyttäjiltä perittäviin maksuihin tekemällä uusia maksujen muutoshakemuksia, kunhan muutokset pysyvät Price-Cap-rajojen sisällä. DT on vastaavasti myös nimenomaan tunnustanut, että Price-Cap-järjestelmässä on oikeudellista liikkumavaraa, jonka sisällä telealueverkon käyttöoikeusmaksujen rakennetta on mahdollista muuttaa yksittäisten kustannustekijöiden muuttumista vastaavasti⁽¹⁵⁶⁾.

(170) DT myöntää lisäksi toteuttaneensa myös tämänsuuntaisia toimia niin kutsutun ”pehmeän rakenneuudistuksen” myötä ottamalla käyttöön optiotariffeja, joiden puitteissa yhteysmaksut ovat korkeampia ja puhelunmaksut alhaisempia⁽¹⁵⁷⁾. Niitä ei kuitenkaan tarvitse ottaa huomioon tässä päätöksessä (ks. 130 ja 131 kappale). Tämän asian kannalta yksin ratkaiseviin vakioikäyttöoikeustariffeihin DT ei ole kuitenkaan tehnyt sellaisia hinnankorotuksia, vaan se on pitänyt loppukäyttäjiltä perittävät yhteysmaksut koko neljän vuoden ajan ennallaan.

bb) *Price-Cap-kausi 2002*

(171) Nykyisessä Price-Cap-järjestelmässä, joka on ollut voimassa 1 päivästä tammikuuta 2002, liikkumavaran olemassaolo tariffien rakenteen muuttamiseksi liittymätuotekorin negatiivisen Price-Cap-indeksin avulla on nimenomaisesti todettu. Koska Price-Cap-järjestelmässä ei määritellä yhteyksistä perittäviä vähimmäishintoja mutta kuitenkin hintojen yläraja, DT:llä on ollut tilaisuus oman harkintansa mukaan päättää, käyttääkö se annettua liittymätuotekorin 1 prosentin hinnankorotusmahdollisuutta ja miten se sitä käyttää.

⁽¹⁵¹⁾ Ks. alaviite 149.

⁽¹⁵²⁾ DT myöntää, että yksityisasiakkaiden liittymistä perittäviä yhteysmaksuja olisi voitu korottaa ensimmäisellä Price-Cap-kaudella [...] euroa (DT:n 29 päivänä heinäkuuta 2002 antama vastaus väitetiedoksiintoon, s. 66).

⁽¹⁵³⁾ Paikallistaso: puhelunmaksu 0,0345 euroa/min., kun paikallinen yhteenliittäminen oli 0,0065 euroa/min. (huippuaikaan) = 530 prosenttia ja 0,0172 euroa/min. ja 0,0044 euroa/min. (hiljaiseen aikaan) = 390 prosenttia /valtakunnallinen taso: puhelunmaksu 0,106 euroa/min., kun kaksinkertainen siirto – yhteenliittäminen oli 0,0186 euroa/min. (huippuaikaan) = 570 prosenttia ja 0,0267 euroa/min. ja 0,0122 euroa/min. (hiljaiseen aikaan) = 220 prosenttia (kaikki hinnat netto, yhteenliittämismaksut RegTP:n lokakuussa 2001 tekemän päätöksen mukaisina, ks. RegTP:n lehdistötiedote 15.10.2001).

⁽¹⁵⁴⁾ DT:n 29 päivänä heinäkuuta 2002 antama vastaus väitetiedoksiintoon, s. 38 ja seuraavat.

⁽¹⁵⁵⁾ TKG:n 27 pykälän 2 kohdan toisen virkkeen mukaisesti.

⁽¹⁵⁶⁾ DT:n 14 päivänä toukokuuta 1999 päivätty lausunto asiassa COMP/C-1/37.451 tehtyyn valitukseen, s. 21; DT:n 16 päivänä syyskuuta 1999 päivätty lausunto asiassa COMP/C-1/37.578 tehtyyn valitukseen, s. 20.

⁽¹⁵⁷⁾ DT:n 23 päivänä heinäkuuta 2001 päivätty vastaus 22 päivänä kesäkuuta 2001 päivättyyn tietojen antamista koskevaan pyyntöön asiassa COMP/C-1/37.451.

(172) DT oli aluksi väittänyt, että asiakkaat eivät hyväksyisi sellaista tariffien rakenteen muutosta, jossa loppukäyttäjien yhteishintoja korotettaisiin ja että se ei olisi Saksan kilpailutilanteen vuoksi mahdollista. Lisäksi se olisi poliittisesti hylättävää sosiaalisista syistä⁽¹⁵⁸⁾. Sitten DT kuitenkin ilmoitti 15 päivänä tammikuuta 2002 omasta aloitteestaan ensimmäisestä kuukausittain perittävien yhteismaksujen korotuksesta. Nämä uudet tariffit tulivat voimaan 1 päivänä toukokuuta 2002, mutta myös tämän korotuksen jälkeen kustannusten ja hintojen välinen epäsuhta on edelleen [...] euroa kuukautta ja liittymäjohtoa kohti⁽¹⁵⁹⁾.

(173) DT väittää nyt, että se on 1 päivänä toukokuuta 2002 toteutettujen hinnankorotusten myötä käyttänyt kokonaan liittymätuotekoriin A vuodelle 2002 säädetyn liikumavaran⁽¹⁶⁰⁾. Tämä voidaan kuitenkin kiistää sillä, että yritykselle kuuluva liikumavara kustannusten ja hintojen välisen epäsuhtaan välttämiseksi koskee Price-Cap-sääntelyn mukaisten analogisten ja ISDN-yhteyksien lisäksi myös Price-Cap-sääntelyn ulkopuolisia loppukäyttäjiltä perittäviä maksuja ADSL-liittymistä, jotka on myös otettava huomioon.

(174) Price-Cap-järjestelmän mukaisten lakisääteisten määräysten ulkopuolella DT:llä on näet milloin tahansa mahdollisuus korottaa ADSL-laajakaistayhteyksistä perimiään käyttöoikeusmaksuja (ks. 46 kappale ja seuraavat) ja supistaa näin edelleen kustannusten ja hintojen välistä epäsuhtaa. RegTP totesi jälleen maaliskuussa 2001, että suurin osa DT:n tarjoamien T-DSL-palvelujen hinnoista ei kattanut niistä aiheutuvia kustannuksia (ks. 48 ja 49 kappale)⁽¹⁶¹⁾. Tähän tilanteeseen eivät ole merkittävästi vaikuttaneet myöskään vuonna 2002 toteutetut DT:n maksujen muutokset (ks. 51 ja 160 kappale)⁽¹⁶²⁾.

(175) T-DSL-maksujen korottaminen ei edellytä DT:n ennalta hankkimaa RegTP:n hyväksyntää, joten DT:llä on merkittävä liikumavara, jota se olisi voinut käyttää T-DSL-palvelujen markkinoille tulosta alkaen vuonna 2000 supistaakseen kustannusten ja hintojen välistä epäsuhtaa. Tämä koskee ennen kaikkea nyt meneillään olevaa Price-Cap-kautta, jolla DT on Price-Cap-järjestelmässä säänneltyjen yhteismaksujen osalta pitkälle täyttänyt maksujen sääntelyä koskevat velvoitteensa. T-DSL-maksut se on sen sijaan pitänyt käyttövalmiiksi saattamisesta kerta-luontoisina maksettavia maksuja lukuun ottamatta

ennallaan. Vaikka onkin oletettava, ettei DT olisi voinut kysynnän vain rajallisen hintajouston vuoksi hyödyntää oikeudellisesti rajoittamatonta mahdollisuutta korottaa T-DSL-maksuja niin, että kustannusten ja hintojen välinen epäsuhta olisi kokonaan poistunut, on kuitenkin ilman muuta selvää, että DT olisi kuitenkin voinut tällä keinolla ainakin osittain lieventää kustannusten ja hintojen epäsuhtaa.

e) VAIKUTUKSET MARKKINOIHIN

(176) DT on sitä mieltä, että komission on EY:n perustamisso-pimuksen 82 artiklassa tarkoitetun määrävän markkina-aseman väärinkäytön osoittamiseksi todistettava kustannusten ja hintojen epäsuhtaan lisäksi, että kustannusten ja hintojen epäsuhta on vaikuttanut kielteisesti markkinoihin esimerkiksi "torjumalla kilpailijoita" tai "rajoittamalla kilpailua tuotantoketjun myöhemmässä portaassa" ja ehkäisyt näin kilpailijoiden markkinoilletuloa⁽¹⁶³⁾.

(177) DT tunnustaa tässä yhteydessä kuitenkin, että markkinoilletulon esteiden ottamisella huomioon on kilpailijoiden kannalta merkitystä vain sikäli, kun tarkastelun kohteena on itse määrävän markkina-asema eikä kysymys sen mahdollisesta väärinkäytöstä.

(178) Aseman väärinkäytön käsite on luonteeltaan objektiivinen. Siinä arvioidaan määrävässä asemassa olevan yrityksen toimintatapoja, jotka voivat vaikuttaa markkinoiden rakenteeseen, joilla kilpailu on juuri kyseisen yrityksen läsnäolon vuoksi jo heikentynyt, ja markkinoilla vielä esiintyvän kilpailun pitäminen yllä tai sen kehittäminen estyy sellaisten keinojen käytön vuoksi, jotka poikkeavat tuotteiden tai palvelujen markkinoilla käytävän tavanomaisen kilpailun mukaisista markkinatoimijoiden saavutuksiin perustuvista keinoista⁽¹⁶⁴⁾. Määrävässä markkina-asemassa oleva yritys on näin ollen erityisesti vastuussa siitä, että sen käyttäytyminen ei rajoita tehokasta ja aitoa kilpailua yhteismarkkinoilla⁽¹⁶⁵⁾.

⁽¹⁵⁸⁾ DT:n 14 päivänä toukokuuta 1999 päivätty lausunto vastauksena asiassa COMP/C-1/37.451 tehtyyn valitukseen, s. 21; DT:n 24 päivänä syyskuuta 2001 päivätty vastaus 29 päivänä elokuuta 2001 päivättyyn tietojen antamista koskevaan pyyntöön asiassa COMP/C-1/37.451, s. 14.

⁽¹⁵⁹⁾ Ks. taulukko 12.

⁽¹⁶⁰⁾ DT:n 29 päivänä heinäkuuta 2002 antama vastaus väitetiedoksianto, s. 41.

⁽¹⁶¹⁾ Ks. myös alaviite 69; 30 päivänä maaliskuuta 2001 tekemässään päätöksessä RegTP totesi: "T-DSL-liittymistä perittävät maksut sisältävät alennuksia kustannuksista, jotka ovat aiheutuneet tehokkaasta palvelujen tarjoamisesta" (s. 31) ja "Toteutetut alennukset kustannuksista, jotka ovat aiheutuneet tehokkaasta palvelujen tarjoamisesta, eivät rajoita asian kannalta kohtuuttomasti kilpailijayritysten mahdollisuuksia käydä kilpailua" (s. 44).

⁽¹⁶²⁾ Ks. myös taulukko 12; RegTP:n 25 päivänä tammikuuta 2002 tekemä päätös 18 päivänä joulukuuta 2001 uudelleen aloitetun T-DSL-maksuja koskevan menettelyn keskeyttämisestä ei sen sijaan sisällä uusia laskelmia siitä, kuinka pitkälle maksut kattavat kustannukset.

(179) DT:n käsityksestä poiketen määrävän markkina-aseman väärinkäyttöä oletetaan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti esiintyvän jo silloin, kun määrävässä asemassa oleva yritys käyttää hinnoittelua kilpailijoidensa torjumiseen markkinoilta ja oman asemansa vahvistamiseen⁽¹⁶⁶⁾. Tilanne on tämä esimerkiksi silloin, kun määrävässä markkina-asemassa oleva

⁽¹⁶³⁾ DT:n 29 päivänä heinäkuuta 2002 antama vastaus väitetiedoksianto, s. 83 ja seuraavat; DT:n 25 päivänä lokakuuta 2002 päivätty kirje, s. 27 ja seuraavat.

⁽¹⁶⁴⁾ Euroopan yhteisöjen tuomioistuin, asia 85/76, Hoffmann – La Roche, perustelujen 91 kohta (Kok. 1979, s. 461).

⁽¹⁶⁵⁾ Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, asia T-83/91, Tetra Pak II, perustelujen 114 kohta (Kok. 1994, s. II-755).

⁽¹⁶⁶⁾ Euroopan yhteisöjen tuomioistuin, asia C-62/86, AKZO, perustelujen 70 kohta (Kok. 1991, s. I-3359).

yritys toimii sekä välituotteen toimittajana että siitä valmistetun lopputuotteen tarjoajana, sen hinnat alittavat muuttuvat yksikkökustannukset tai jäävät tämän tuotteen kokonaiskustannuksia alhaisemmiksi ja ne on vahvistettu suunnitelmassa, jonka tavoitteena on kilpailijan sulkeminen pois markkinoilta⁽¹⁶⁷⁾. Väärinkäyttö on oikeudellisesti riittävän selvästi osoitettu myös silloin, kun määräävässä markkina-asetmassa oleva yritys hyväksyy jatkuvasti ja suunnitelmallisesti myyntitappioita, joiden taloudellisena taustana on niiden laajuus ja luonne huomioon ottaen muiden kilpailijoiden karkottaminen yhteisiltä markkinoilta, tai kun markkinoilla määräävässä asemassa oleva yritys myöntää yksipuolisesti paljousalennuksia varmistaakseen, että asiakas tekee hankintansa yksinomaan kyseiseltä yritykseltä⁽¹⁶⁸⁾. Komission käsityksen mukaan vilpillinen hintapolitiikka on kyseessä myös silloin, kun yritys, joka on määräävässä asemassa sekä välituotteen markkinoilla että siitä valmistettavan tuotteen markkinoilla, pitää yllä välituotteen hinnan, jonka se perii kanssaan lopputuotteen markkinoilla kilpailevilta yrityksiltä, ja lopputuotteen hinnan välillä sellaista eroa, joka ei riitä sen omien lopputuotteen valmistamisesta koituvien kustannusten kattamiseen ja rajoittaa kilpailua tämän tuotteen markkinoilla⁽¹⁶⁹⁾.

(180) Kun komissio on osoittanut, että kustannusten ja hintojen välillä vallitsee epäsuhta, määräävän markkina-asetman väärinkäyttö on riittävästi todistettu.

(181) Vaikka todisteet väärinkäytöstä edellyttäisivät sen osoittamista, että DT rajoittaa kilpailua luomalla kilpailijoille markkinoilletulon esteitä, tämänkin on mahdollista osoittaa. Kilpailijoilla, joihin myös valituksen tekijät kuuluvat, ei näet ole vielä kukaan mahdollisuutta liittää loppukäyttäjää omiin verkkoihinsa kilpailukykyisin tarifein. Tämä ilmenee varsinkin siitä tosiseikasta, että kilpailijat ovat toistaiseksi saavuttaneet vain 4,4 prosentin markkinaosuuden kapeakaistaliittymissä ja 10 prosentin markkinaosuuden laajakaistaliittymissä. Vuoden 2002 lopussa kaikilla 64 kilpailijalla oli Saksan kaikkiaan 53,72 miljoonasta puhelinliittymäjohdosta yhteensä vasta 2,35 miljoonaa. Vuoden 2001 lopussa määrä oli vielä 1,58 miljoonaa ja vuoden 2000 lopussa vasta 0,86 miljoonaa johtoa⁽¹⁷⁰⁾. Yksin nämä luvut osoittavat, että kilpailu kehittyi tällä alalla vain hyvin hitaasti. Kilpailijoiden puhelinliittymäjohtojen lukumäärä koostuu omista verkoista ja DT:lta vuokratuista eriytetystä tilaajayhteisistä. Kilpailijoille yhteensä vuokrattujen tilaajayhteisöjen lukumäärä lisääntyy kyllä edelleen, mutta vuoden 2001 alusta neljännesvuosittaiset kasvuluvut

ovat pysyneet koko ajan samoina⁽¹⁷¹⁾, joten tässäkin ei ole havaittavissa sanottavaa kilpailutilanteen paranemista.

(182) Nämä DT:n harjoittamasta kilpailun rajoittamisesta johtuvat kielteiset vaikutukset markkinoiden kehitykseen käyvät erityisen selvästi ilmi analogisten liittymien määrästä, joka on Saksassa edelleen 75 prosenttia kaikista liittymistä ja jolla on siksi massaliiketoiminnalle suuri merkitys. Jotkut kilpailijoista tosin tarjoavat loppukäyttäjilleen vallitsevasta kustannusten ja hintojen välisestä epäsuhdasta huolimatta analogisia liittymiä. Tämä johtuu kuitenkin pääasiassa siitä, että ne haluavat tarjota asiakkaalleen täydellistä tuotevalikoimaa tai houkutelua niitä ottamaan käyttöön pitemmälle kehittyneitä palveluja⁽¹⁷²⁾. Valituksen tekijöiden suuri enemmistö on sen sijaan alusta alkaen kieltäytynyt tarjoamasta analogisia tilaajaliittymiä. Muidenkin kilpailijoiden joukossa analogisten liittymien määrä on kuitenkin supistunut vuoden 1999 21 prosentista vuoden 2002 10 prosenttiin⁽¹⁷³⁾.

(183) Koska valituksen tekijät ovat heterogeeninen ryhmä, jonka jäsenet noudattavat erilaisia liiketoimintamalleja, ei myöskään DT:n yleisvähennystä, jonka mukaan kilpailijoilla olisi mahdollisuus tulla markkinoille hinnoittelumalla liittymä- ja yhteysmaksut yhdistettyinä⁽¹⁷⁴⁾, voida pitää päteväenä. Tällainen yhdistetty hinnoittelu ei valtaosalla kilpailijoista ole johtanut kustannukset kattavaan tai voittoa tuottavaan lopputulokseen. Jotkut kilpailijat ovat tosin kyenneet rajallisilla alueilla, kuten suurkaupungeissa tai taajamissa, jo hankkimaan telealueverkkojen eriyttämisen ansiosta itselleen suuren määrän puhelinasiakkaita ja saavuttamaan näin joissakin tapauksissa yli 20 prosentin markkinaosuuksia. Tästä ei voida kuitenkaan päätellä, ettei DT:n tariffirakenteesta aiheutuisi markkinoilletulon esteitä. Kattava kiinteän verkon puhelinpalvelujen tarjonta koko Saksan liittotasavallan alueella, minkä jotkut kilpailijat, esimerkiksi Arcor, ovat asettaneet tavoitteekseen, ei ole DT:n tariffien rakenteen vuoksi mahdollinen, tai se on mahdollinen vain hyvin rajoitetussa määrin.

D. VAIKUTUKSET JÄSENVALTIOIDEN VÄLISEEN KAUPPAAN

(184) Määräävässä markkina-asetmassa olevien verkko-operaattoreiden, varsinkin kiinteiden verkkojen ja matkapuhelinverkkojen perinteisten ylläpitäjien, joilla on aikaisemmin ollut valtionmonopolin asema maantieteellisesti määritellyillä ja aikaisemmin täysin eristetyillä kansallisilla markkinoilla, televiestintäinfrastruktuurin ja televerkkopalvelujen käyttöoikeutta säätelevät ehdot rajoittavat tavallisesti jäsenvaltioiden välistä kauppaa, koska televerkkojen

⁽¹⁶⁷⁾ Ks. edellä, perustelujen 71 kohta ja seuraava.

⁽¹⁶⁸⁾ Euroopan yhteisöjen tuomioistuimien asia Hoffmann – La Roche (ks. alaviite 164), perustelujen 89 kohta, Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien asia Tetra Pak II (ks. alaviite 165), perustelujen 221 kohta ja muut todisteet.

⁽¹⁶⁹⁾ Päätös 88/518/ETY (Napier Brown – British Sugar), ks. alaviite 104.

⁽¹⁷⁰⁾ RegTP:n vuosikertomus 2002, s. 18.

⁽¹⁷¹⁾ RegTP:n vuosikertomus 2002, s. 19.

⁽¹⁷²⁾ Valituksen tekijöiden 12 päivänä syyskuuta 2002 päivätty kirje asioissa COMP/C-1/37.578 ja COMP/C-1/37.579, s. 23 ja seuraavat.

⁽¹⁷³⁾ Ks. alaviite 170.

⁽¹⁷⁴⁾ DT:n 25 päivänä lokakuuta 2002 päivätty kirje, s. 31 ja seuraavat.

kautta tarjottavilla palveluilla voidaan käydä kauppaa yhteisössä ja infrastruktuurin ja televerkkopalvelujen käyttöoikeutta koskevat ehdot vaikuttavat ratkaisevasti näitä oikeuksia tarvitsevien kilpailijoiden kykyyn tarjota omia palvelujaan ⁽¹⁷⁵⁾.

- (185) Tässä tapauksessa jäsenvaltioiden välinen kauppa rajoittuu, koska edellä kuvattu hintapolitiikka liittyy määräävässä markkina-asemassa olevan operaattorin televerkkopalveluihin, jotka kattavat koko Saksan liittotasavallan alueen, joka muodostaa merkittävän osan yhteis-markkinoista. Kyseiset käytännöt rajoittavat markkinarakennetta pahentamalla Saksan televiestintämarkkinoille pääsyn esteitä juuri sellaisille operaattoreille, kuten Arcorille, jotka kuuluvat koko yhteisön alueella televiestintäpalveluja tarjoavaan yritysyhmittymään. DT ei ole menettelyn aikana antanut erityistä lausuntoa tästä kysymyksestä.

E. EI EY:N PERUSTAMISSOPIMUKSEN 86 ARTIKLAN 2 KOHDAN MUKAISTA POIKKEUSTA

- (186) DT katsoo, että määräävän markkina-aseman mahdollista väärinkäyttöä ei voitaisi ainakaan osoittaa EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan nojalla, koska DT tarjoaa puhelinalalla puheliikenteen palveluja, joilla on erityistä taloudellista merkitystä, ja toisenlainen tariffien rakenne vaikeuttaisi tämän erityistehtävän hoitamista ⁽¹⁷⁶⁾.
- (187) Televiestinnän alan yleispalvelut on katsottava palveluiksi, joilla on yleistä taloudellista merkitystä ⁽¹⁷⁷⁾. Myös yhteisö edellyttää direktiiveillä 97/33/EY, 98/10/EY ja yleispalvelusta ja käyttäjien oikeuksista sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen alalla 7 päivänä maaliskuuta annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2002/22/EY (yleispalveludirektiivi) ⁽¹⁷⁸⁾ jäsenvaltioita, että ne asettavat operaattoreille yleispalveluvelvoitteita, joilla varmistetaan puheliikenteen laaja-alainen perustarjonta. Yleispalvelua koskevista määräyksistä säädetään, että tietyn tasoisten palvelujen tietty vähimmäismäärä on saatettava kaikkien käyttäjien ulottuville heidän sijaintipaikastaan riippumatta kohtuulliseen hintaan. Näissä määräyksissä ilmoitetaan, mitkä palvelut kuuluvat yleispalveluihin, minkä menettelyn mukaisesti valitaan operaattorit, joille asetetaan erityisiä velvoitteita, ja miten näiden velvoitteiden täyttämistä aiheutuvat nettokustannukset siirretään markkinatoimijoille ⁽¹⁷⁹⁾.

a) DT:N ASEMA

- (188) On kuitenkin kyseenalaista, onko DT Saksassa voimassa olevan yleispalveluja koskevan sääntelyn perusteella saanut tehtäväkseen toimittaa yleistä taloudellista etua edistäviä palveluja. Kilpailusäännöistä vapauttava velvoite toimittaa yleistä taloudellista etua palvelevia palveluja on näet asetettava julkisen vallan antamalla oikeudellisella määräyksellä ⁽¹⁸⁰⁾. Tällaiselle velvoitteelle asetettuja vaatimuksia tulkitaan vakiintuneessa oikeuskäytännössä ⁽¹⁸¹⁾ tiukasti sen estämiseksi, että pelkkä vetoaminen valtion toteuttamiin mutta ei sitovasti määrättyihin toimenpiteisiin mahdollistaisi poikkeamisen kilpailusääntöjen soveltamisesta.
- (189) Toistaiseksi ylivoimainen enemmistö yleispalveluiksi luetuista palveluista on ollut DT:n tuottamia. DT katsoo TKG:n 97 pykälän 1 kohdan nojalla, että sen tehtäväksi on tästä syystä annettu yleistä taloudellista etua edistävien palvelujen tuottaminen ⁽¹⁸²⁾. Tämän siirtymäkauden määräyksen mukaisesti DT:n on ilmoitettava vuotta etukäteen RegTP:lle, jos se ei aio tarjota TKG:n 17 pykälän 2 kohdan nojalla annetussa määräyksessä yleispalveluiksi luokiteltuja palveluja täysimääräisinä tai jos se aikoo tarjota niitä heikennetyin ehdoin. DT:llä on TKG:n 97 pykälän 1 kohdan nojalla milloin tahansa mahdollisuus tietyn ajanjakson kuluttua luopua tehtäväkseen ottamastaan velvoitteesta huolehtia kattavista peruspalveluista yhdessä yleispalveluiksi luokiteltujen palvelujen kanssa. Toistaiseksi DT ei ole vielä tehnyt RegTP:lle tämännäköistä ilmoitusta.
- (190) TKG:n 97 pykälä ei kuitenkaan sellaisenaan merkitse, että DT olisi velvoitettu toimittamaan yleispalveluja ⁽¹⁸³⁾, koska siinä ei säädetä mistään keinoista, joilla DT voitaisiin pakottaa tarjoamaan yleispalvelua.
- (191) Saksalla on tosin yhteisön oikeudellisten määräysten nojalla velvollisuus huolehtia puhelinpalvelujen toimittamisesta koko Saksan väestölle ⁽¹⁸⁴⁾. Komissiolle on myös pitänyt erikseen ilmoittaa yritykset, jotka toimittavat yleispalveluja. DT:stä on tehty tällainen ilmoitus, joten tällä perusteella voidaan tässä menettelyssä mahdollisesti todeta, että se on velvoitettu toimittamaan yleistä taloudellista etua edistäviä palveluja.

⁽¹⁷⁵⁾ Liittymäsopimuksia koskevan tiedonannon (ks. alaviite 79) 144–148 kohta.

⁽¹⁷⁶⁾ DT:n 29 päivänä heinäkuuta 2002 antama vastaus väitetiedoksianto, s. 119 ja seuraavat.

⁽¹⁷⁷⁾ Saksassa tätä toimintaa säännellään TKG:n 17 pykälällä ja seuraavilla sekä yleisiä televiestintäpalveluja koskevalla asetuksella (Telekommunikations-Universaldienstleistungsverordnung, TUDLV).

⁽¹⁷⁸⁾ EYVL L 108, 26.4.2002, s. 51.

⁽¹⁷⁹⁾ Ks. myös komission tiedonanto – Yleishyödylliset palvelut Euroopassa, annettu 20 päivänä syyskuuta 2000 (EYVL C 17, 19.1.2001, s. 4).

⁽¹⁸⁰⁾ Euroopan yhteisöjen tuomioistuin, asia 127/73, BRT/SABAM, perustelujen 20 kohta (Kok. 1974, s. 313).

⁽¹⁸¹⁾ Ks. alaviite 180, perustelujen 22 kohta ja seuraavat, viimeksi tulkittu Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-242/95, GT-Link/DSB, perustelujen 50 kohta (Kok. 1997, s. I-4449).

⁽¹⁸²⁾ DT:n 29 päivänä heinäkuuta 2002 antama vastaus väitetiedoksianto, s. 120, viittaus samansisältöisiin postialaa koskeviin säännöksiin.

⁽¹⁸³⁾ Tilanne on toinen postialalla, jolla Deutsche Post AG on yksinoikeuden nojalla velvoitettu kuljettamaan kirjeitä tietyllä alueella.

⁽¹⁸⁴⁾ Ks. alaviite 178.

- b) EI ESTETTÄ TÄYTTÄÄ ERITYISTEHTÄVÄÄ
- (192) Mutta vaikka DT todettaisiin velvolliseksi toimittamaan yleispalveluja, ei tästä tässä tapauksessa vielä seuraa, että siihen sovellettaisiin poikkeusta EY:n perustamissopimuksen kilpailusääntöjen noudattamisesta. Se, että DT noudattaa kilpailusääntöjä, erityisesti EY:n perustamissopimuksen 82 artiklaa, ei joka tapauksessa estä sitä oikeudellisesti eikä tosiasiallisesti täyttämästä erityistehtäväänsä.
- (193) DT katsoo, että analogisista liittymistä perittävät maksut ovat keskeinen osa yleispalvelua ja että näiden maksujen äkillinen korottaminen kustannusten ja hintojen välisen epäsuhdan poistamiseksi olisi ristiriidassa sen yleispalvelun toimittamisvelvoitteen kanssa⁽¹⁸⁵⁾. Yhteys- ja yhteenliittämismaksujen laskeminen yhdistettyinä ja siitä aiheutuva kustannusten ja hintojen epäsuhde televerkkopalvelujen ja loppukäyttäjiltä perittävien maksujen välillä ei kuitenkaan ole yleispalvelun toimittamisen kannalta laissa säädettyä eikä suhteellista.
- (194) DT:n televerkkopalveluista ja loppukäyttäjille tarjottavista palveluista perimät maksut on pääsääntöisesti määriteltävä tehokkaasta palvelutarjoamisesta syntyvien kustannusten pohjalta⁽¹⁸⁶⁾. Tariffiyksikköperiaate edellyttää lisäksi koko liittotasavallassa yhtenäisiä yhteysmaksuja⁽¹⁸⁷⁾. Yleispalvelujen toimittamiseen sovelletaan edelleen ehtoa, että kaikkien käyttäjien on asuin- tai toimipaikastaan riippumatta voitava käyttää palveluja kohtuulliseen hintaan⁽¹⁸⁸⁾. Kohtuullisuus perustuu todellisiin hintoihin, joita kotitalous maksaa keskimäärin kysytyistä puhelinpalveluista 31 päivänä joulukuuta 1997 sellaisen kaupungin ulkopuolella, jossa on 100 000 asukasta⁽¹⁸⁹⁾.
- (195) Yhteisön oikeuteen perustuvien määräysten mukaisesti Saksassa otettiin käyttöön kohtuullisuuden aikaansaamiseksi Price-Cap-järjestelmä, jossa määriteltiin loppukäyttäjältä perittävien maksujen yläraja⁽¹⁹⁰⁾. DT on tämän Price-Cap-järjestelmän puitteissa määritellyt loppukäyttäjiltä perittävät maksut – huolimatta tuolloin käytettävissä olleesta liikkumavarasta pitemmälle menevän rakenneuudistuksen toteuttamiseksi – sellaisiksi, että analogisia liittymiä tarjotaan edelleen kustannukset alittavaan hintaan, ja tästä johtuva liittymätuottojen vaje rahoitetaan yhteyspalvelumaksuina perittävillä korkeammilla tuotoilla.
- (196) Liittymämaksujen suosimista yhteysmaksuihin nähden ei todetussa määrin kuitenkaan voida Price-Cap-järjestelmän puitteissa puolustaa oikeudellisesti yleispalvelujen kohtuullisuusperiaatteella. Price-Cap-järjestelmän tavoitteena on näet juuri mahdollistaa jatkuva tariffien rakenteen uudistaminen.
- (197) DT ei ole myöskään osoittanut, että yleispalvelun toimitamisen varmistaminen edellyttäisi kyseistä yhteishinnoittelua, jossa yhdistetään kannattavia ja vähemmän kannattavia toimialueita. Vain siinä tapauksessa voisi kilpailun rajoittaminen taloudellisesti kannattavilla alueilla olla EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan nojalla perusteltua⁽¹⁹¹⁾. Yhteisöjen tuomioistuin tosin periaatteessa tunnustaa erityisen alueen suojaamisen valikoivilta markkinoilta tulijoilta taloudellisesti kannattavilla toimialoilla⁽¹⁹²⁾. Puhelinpalvelut eivät kuitenkaan enää 1 päivästä tammikuuta 1998 ole erityinen alue, jolla DT olisi voinut mukauttaa tariffinsa rakenteen lain mukaisella tavalla ja ilman taloudellisia tappioita. Tällä alueella yhteishinnoittelu olisi direktiivien 98/10/EY ja 2002/22/EY mukaisesti yksittäisten maksujen kustannusvastaavuuden takaamista koskeva jäsenvaltioiden velvoite huomioon ottaen jopa lainvas- taista.
- (198) DT:n väitettä, jonka mukaan yhteishinnoittelu on telealueverkon edullisemmän käyttöoikeuden mahdollistamiseksi asiakkaille välttämätöntä⁽¹⁹³⁾, ei voida tukea, koska sillä ei ole asian oikeudellisen arvioinnin kannalta merkitystä. Yleispalvelun tarjoamista koskevissa määräyksissä ei edellytetä, että liittymämaksuja olisi suosittava puhelumaksujen kustannuksella. Price-Cap-järjestelmä ei myöskään pakota DT:tä tekemään tällaista yhteislas- kentaa. Voimassa olevat määräykset tarjoavat DT:lle pikemminkin riittävästi liikkumavaraa muuttaa tariffe- jaan. Näin ollen EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan poikkeusmääräystä ei voida soveltaa tässä asiassa.

V PÄÄTELMÄ

- (199) Komissio toteaa lopuksi, että DT käyttää väärin merki- tyksellisillä markkinoilla määräävää markkina-asemaansa, joka liittyy sen kiinteän puhelinverkon suoraan käyttöoi- keuteen. Tämä väärinkäyttö ilmenee kohtuuttomien hintojen määräämisestä kilpailijoille tarjottavista televerk- kopalvelujen käyttöoikeuksista ja loppukäyttäjille tarjottavista telealueverkon käyttöoikeuksista, joten

⁽¹⁸⁵⁾ DT:n vastaus väitetiedoksiintoon, s. 120.

⁽¹⁸⁶⁾ TKG:n 24 pykälän 1 kohdan 1 virke.

⁽¹⁸⁷⁾ TKG:n 24 pykälän 2 kohdan 3 alakohdan mukaan, ks. DT:n 29 päivänä heinäkuuta 2002 antama vastaus väitetiedoksiintoon, s. 120.

⁽¹⁸⁸⁾ TKG:n 17 pykälän 1 kohdan 1 virke ja 24 pykälän 1 kohdan 1 virke.

⁽¹⁸⁹⁾ TUDLV:n 2 pykälän 1 kohta.

⁽¹⁹⁰⁾ Schütz in Beckin TKG-huomautukset, TUDLV:n 2 pykälä, liite 17 pykälään, 1 kappale.

⁽¹⁹¹⁾ Euroopan yhteisöjen tuomioistuin, asia C-320/91, Corbeau, perus- telujen 17 kohta (Kok. 1993, s. I-2533).

⁽¹⁹²⁾ Ks. edellä, 18 kohta.

⁽¹⁹³⁾ DT:n 29 päivänä heinäkuuta 2002 antama vastaus väitetiedoksi- antoon, s. 120 ja liite DT St. 12.

kyseessä on EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan a alakohdassa tarkoitettu määräysten rikkominen. DT:llä oli mahdollisuus vuoden 1998 alusta vuoden 2001 loppuun lopettaa kokonaan kustannusten ja hintojen välinen epäsuhta muuttamalla loppukäyttäjien tasolla sovellettavia tariffejaan. Vuoden 2002 alusta DT:llä on kuitenkin vielä mahdollisuus supistaa kustannusten ja hintojen välistä epäsuhtaa korottamalla Price-Cap-järjestelmään kuulumattomia loppukäyttäjiltä ADSL-liittymistä perittäviä maksuja.

VI OIKEUSSEURAAMUKSET

- (200) Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan nojalla komissiolla on mahdollisuus määrätä sakko, jonka suuruus on 1 000 eurosta 1 miljoonaan euroon tai summa, joka on enintään 10 prosenttia EY:n perustamissopimusta vastaan rikkoneen yrityksen liikevaihdosta edellisena tilivuotena. Sakon suuruutta määrätessään komission on erityisesti otettava huomioon rikkomuksen vakavuus ja kesto.

A. RIKKOMUKSEN VAKAVUUS

- (201) DT:n harjoittama väärinkäyttö koskee kohtuuttomien hintojen määräämistä kustannusten ja hintojen epäsuhtaan muodossa sen kilpailijoiden vahingoksi. Komissio on jo aikaisemmin tehnyt EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan mukaisen päätöksen tällaista väärinkäyttöä koskevassa asiassa ⁽¹⁹⁴⁾.
- (202) Väärinkäyttö koskee koko Saksan aluetta ja vaarantaa yhteismarkkinoiden kitkattoman toiminnan lisäämällä todellisen kyseisille Saksan televiestintämarkkinoille tulon esteitä, mikä estää ylikansallisten markkinoiden synty-
- (203) DT vaarantaa tämän rikkomuksen vuoksi tavoitteen luoda yhteisölaajuiset televiestintäverkkojen ja -palvelujen sisämarkkinat, joilla käydään aitoa kilpailua.
- (204) Kyseinen määräävässä markkina-asemassa olevan yrityksen harjoittama sääntöjenvastainen hinnoittelustrategia voitaisiin asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen nojalla ilman muuta luokitella erityisen vakavaksi perustamissopimuksen rikkomiseksi ⁽¹⁹⁵⁾. DT:n

väärinkäyttöön perustuva hinnoittelustrategia aiheutti ja aiheuttaa sen, että kilpailijoilla on suuria vaikeuksia päästä telealueverkon käyttöoikeusmarkkinoille Saksassa. Menettelynsä avulla DT on onnistunut säilyttämään Saksan telealueverkon käyttöoikeusmarkkinoilla – sen jälkeen, kun tilaajayhteyksien eriyttämisestä 1 päivänä tammikuuta 1998 annetun määräyksen myötä tapahtui markkinoiden täydellinen vapauttaminen ja yli viiden vuoden aikana – yli 95 prosentin markkinaosuuden sekä estämään kilpailijoiden laajan markkinoilletulon, erityisesti sellaisten kilpailijoiden osalta, joilla olisi tilaajaliittymiä koko Saksan alueella. Tämä käy erityisen selvästi ilmi viidentoista valituksentekijän suuresta määrästä tähän päätökseen liittyvissä kolmessa menettelyssä.

- (205) Tämän päätöksen kannalta merkityksellisillä markkinoilla on kysymys markkinoista, joilla on erityisen suuri taloudellinen merkitys. Kiinteän verkon liittymien käyttöoikeuksista saamiensa suorien tulojen lisäksi DT saa niistä myös muita välillisiä tuloja, joiden määrä on huomattava. Kiinteän verkon liittymät ovat itse asiassa monien televiestintäpalvelujen loppukäyttäjille toimittamisen edellytys. DT on saavuttanut kiinteän verkon liiketoiminoista tilivuonna 2002 yhteensä 30,2 miljardin euron liikevaihdon ⁽¹⁹⁶⁾.
- (206) Erityisen vakavan rikkomuksen oletusta vastaan puhuu tässä asiassa kuitenkin tosiasia, että tämän päätöksen perustana olevasta menetelmästä kustannusten ja hintojen epäsuhtaan laskemiseksi painotetun lähestymistavan avulla ei ollut vielä tehty muodollista päätöstä. On tosin todettava, että kustannusten ja hintojen epäsuhtaa koskeva testi on osa komission vahvistettua päätöksentekokäytäntöä ja uutena näkökohtana siihen liittyy painotettu lähestymistapa. Sen soveltaminen oli tässä tapauksessa tarpeen, jotta voitiin ottaa huomioon tosiasia, että Saksassa on vahvistettu yksi ainoa tilaajayhteysohdon eriytetystä käyttöoikeudesta perittävä televerkkopalvelumaksu, kun taas vastaavista analogisen liittymän kautta loppukäyttäjille tarjottavista palveluista, ISDN- ja ADSL-yhteyksistä perittävät maksut vaihtelevat. Lisäksi rikkomusta on pidettävä pikemminkin vakavana kuin erityisen vakavana, koska DT on loppukäyttäjien tasolla ja televerkkopalvelujen tasolla tariffejaan muuttamalla ainakin vuodesta 1999 alkaen jatkuvasti supistanut kustannusten ja hintojen välistä epäsuhtaa. On myös todettava, että tammikuun 1 päivän 2002 jälkeisenä ajanjaksona DT:llä ei ole ollut oikeudellisesti muuta mahdollisuutta edes osittain poistaa kustannusten ja hintojen välistä epäsuhtaa kuin T-DSL-maksuja korottamalla.
- (207) Nämä erityisolosuhteet huomioon ottaen tässä tapauksessa on vuoden 1998 alusta vuoden 2001 loppuun kyseessä vain vakava ja ajanjaksolla vuoden 2002 alusta vain vakavaa vähäisempi EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan rikkominen. Rikkomuksen vakavuuteen perustuva sakko määritellään näin ollen 10 miljoonaksi euroksi, joka vastaa rikkomuksen laatua, laajuutta ja seurauksia.

⁽¹⁹⁴⁾ Ks. alaviite 104.

⁽¹⁹⁵⁾ EYVL C 9, 14.1.1998, s. 3, 1.A kohta.

⁽¹⁹⁶⁾ <http://www.telekom3.de/de-p/konz/2-st/4-t-/star/030310-t-com-kurzprofil-ar.html>.

B. RIKKOMUKSEN KESTO

- (208) Kustannusten ja hintojen välinen epäsuhta DT:n kilpailijoiden vahingoksi telealueverkkojen käyttöoikeuksien markkinoilla oli jo 1 päivänä tammikuuta 1998 voimassa olleen hintarakenteen perustana, kun Saksassa määrättiin tilaajayhteyksien eriyttämisestä ja koko yhteisössä määrättiin tariffien rakenteen täydellisestä uudistamisesta ottaen huomioon yksittäisten palvelujen kustannukset. Tähän menettelyyn liittyvien kilpailijoiden valitusten toimittamisen jälkeen myös DT oli tietoinen syytäksistä, joiden mukaan sen telealueverkon käyttöoikeuksista perittävien maksujen rakenne on mahdollisesti väärä.
- (209) Huolimatta erilaisista verkon käyttöoikeusmaksuihin menneinä vuosina tehdyistä useista muutoksista televerkkopalvelujen ja loppukäyttäjien tasolla ja laajakaistapalvelujen lisääntymisestä ei tilanne tuolloin muuttunut millään tavalla.
- (210) Edes DT:n vuosina 2002 ja 2003 toteuttamat kuukausittain loppukäyttäjiltä perittävien yhteismaksujen sekä kuukausittain ja kertaluontoisina perittävien T-DSL-maksujen korotukset eivät riitä poistamaan todettua kustannusten ja hintojen välistä epäsuhtaa. EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan rikkominen, johon DT on syyllistynyt, on näin ollen jatkunut jo yli viisi vuotta eikä se ole vielä päättynyt.
- (211) Kyseessä on näin ollen pitkäkestoinen rikkomus. Sakkojen laskentaa koskevien suuntaviivojen mukaisesti voidaan pitkäaikaisten rikkomisten tapauksissa rikkomuksen vakavuuden perusteella määriteltyä sakon määrää korottaa enintään 10 prosenttia vuotta kohden⁽¹⁹⁷⁾. Tammikuusta 1998 joulukuuhun 2001 kestäneeltä ajanjaksolta komissio pitää kohtuullisena 10 prosentin korotusta vuotta kohden. Ajanjaksolta tammikuusta 2002 toukokuuhun 2003 komissio pitää kohtuullisena, että ottaen huomioon DT:n liikkumavaraan tariffien muutosten toteuttamisessa kohdistuvat säännöksiin perustuvat rajoitukset sakon määrää ei enempää koroteta. Näin ollen sakon perusmäärä on 14 miljoonaa euroa.

C. RASKAUTTAVAT JA LIEVENTÄVÄT OLOSUHTEET

- (212) Raskauttavia olosuhteita ei ole. DT:n kannalta lieventävänä olosuhteena voidaan pitää sitä, että tässä menettelyssä tarkasteltavat DT:n loppukäyttäjiltä ja televerkkopalveluista perimät maksut ovat maksuja, joihin on sovellettu vuoden 1998 alusta ja sovelletaan edelleen kansallista alakohtaista sääntelyä. Tästä syystä 211 kappaleessa mainittua perusmäärää on alennettava 10 prosentilla 12,6 miljoonaa euroon,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Deutsche Telekom AG on vuodesta 1998 alkaen rikkonut EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan a alakohtaa perimällä telealueverkon käyttöoikeudesta kilpailijoiltaan ja loppukäyttäjiltään kohtuuttomia kuukausi- ja kertaluontoisia maksuja ja on näin merkittävästi estänyt kilpailua telealueverkon käyttöoikeuksien markkinoilla.

2 artikla

Deutsche Telekom AG:n on välittömästi lopetettava 1 artiklassa mainittu määräysten rikkominen, ja sen on tulevaisuudessa pidättäydyttävä toistamasta 1 artiklassa mainittuja toimia tai toimintatapoja.

3 artikla

1 artiklassa mainitun rikkomuksen vuoksi Deutsche Telekom AG:lle määrätään 12,6 miljoonan euron suuruinen sakko.

Sakko on maksettava kolmen kuukauden kuluessa – laskettuna tämän päätöksen tiedoksi saamisesta – Euroopan yhteisöjen komissiolle, tili 001-3953713-69, Fortis Banque, IBAN BE 71 0013 9537 1369, SWIFT GEBABEBB, Rue Montagne du Parc 3, B-1000 Bruxelles/Brussel. Tämän määräajan päätyttyä ja ilman asian uutta oikeudellista käsittelyä määrälle lasketaan korko, jonka määrä on sen kuukauden ensimmäisenä arkipäivänä, jona tämä päätös tehdään, voimassa oleva Euroopan keskuspankin perusrahoitusoperaatioiden korko 3,5 prosentilla lisätynä, eli 6 prosenttia.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu seuraavalle:

Deutsche Telekom AG
Friedrich-Ebert-Allee 140
D-53113 Bonn

5 artikla

Tämä päätös on Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 256 artiklan 1 kohdan nojalla täytäntöönpanokelpoinen.

Tehty Brysselissä 21 päivänä toukokuuta 2003.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen

⁽¹⁹⁷⁾ Ks. alaviite 195, 1.B kohta.